

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Patologické chování na sociálních sítích

Diplomová práce

2024

Bc. Lucie Kristková

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie Kristková**
Osobní číslo: **H22246**
Studijní program: **N0111P190001 Resocializační pedagogika**
Téma práce: **Patologické chování na sociálních sítích**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Cílem diplomové práce bude identifikovat patologické chování na sociálních sítích. V práci budu zjišťovat, zda se uživatelé sociálních sítí setkávají s patologickým chováním jako je sexting, stalking, kyberškina nebo kybergrooming na sociálních sítích. Praktická část bude realizovaná smíšeným desingem. První část výzkumného šetření bude provedena kvantitativně, za pomoci dotazníku vlastní konstrukce. Respondenty budou uživatelé sociálních sítí, jejichž věkové omezení bude pouze spodní hranicí a to od 18 let. Druhá část výzkumného šetření bude tvořena případovou studií za použití polostrukturovaného rozhovoru s odborníky, kteří se zabývají patologickým chováním (výchovný poradce, kurátor pro děti a mládež). Cílem výzkumného šetření bude zjistit, s jakým patologickým jednáním se respondenti setkávají nejčastěji.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. HANSEN, Anders. *Instamozek: stres, deprese a úzkosti zapříčiněné moderní dobou*. Přeložil Helena STIESSOVÁ. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1717-6.
2. RETTBERG, Jill Walker, 2017. *Self-representation in social media* [online]. SAGE Handbook of Social Media, edited by Jean Burgess, Alice Marwick, and Thomas Poell [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/13073/Self-Representation_in_Social_Media.pdf?sequence=1.
3. SPITZER, Manfred. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.
4. SPITZER, Manfred. *Kybernemoc!: jak nám digitalizovaný život ničí zdraví*. Přeložil Iva KRATOCHVÍLOVÁ. Brno: Host – vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-7491-792-9.
5. SZABADOS FILASOVÁ, Katarína. *Srovnávání, zabiják vašeho sebevědomí, aneb, Jak se srovnat sám se sebou*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-247-5795-7.
6. URBAN, Lukáš a Josef DUBSKÝ. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-133-5.
7. ZIMBARDO, Philip G. a Nikita D. COULOMBE. *Odpojený muž: jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Přeložil Libuše ČÍŽKOVÁ, přeložil Kateřina KLABANOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-247-5797-1.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Lucie Hájková**
Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. v.r.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem Patologické chování na sociálních sítích jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 21. 3. 2024

Bc. Lucie Kristková

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Lucii Hájkové především za její odborné vedení další mé práce, cenné rady, které mi při psaní velmi pomohly, a hlavně vstřícný přístup. Dále děkuji své rodině, příteli a přátelům za trpělivost a podporu, kterou se mnou měli v průběhu psaní této práce. Také bych chtěla poděkovat všem za sdílení mých dotazníků na svých sociálních sítích. Velmi děkuji svým respondentkám a respondentům, které mi vřele a upřímně odpovídaly na otázky během našich rozhovorů. A nakonec bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a ochotně vyplnili dotazník.

ANOTACE

Cílem diplomové práce je identifikovat patologické chování na sociálních sítích. V práci zjišťuji, zda se uživatelé sociálních sítí setkávají s patologickým chováním jako je sexting, stalking, kyberškina nebo kybergrooming na sociálních sítích. Praktická část je realizovaná smíšeným desingem. První část výzkumného šetření je provedena kvantitativně, za pomoci dotazníku vlastní konstrukce. Respondenty jsou uživatelé sociálních sítí, jejichž věkové omezení bude pouze spodní hranicí a to od 18 let. Druhá část výzkumného šetření je tvořena případovou studií za použití polostrukturovaného rozhovoru s odborníky, kteří se zabývají patologickým chováním. Cílem výzkumného šetření je zjistit, s jakým patologickým jednáním se respondenti setkávají nejčastěji.

KLÍČOVÁ SLOVA

patologické chování, sociální sítě, kyberškina, kybergrooming, virtuální svět, uživatel

TITLE

Pathological behavior on social networks

ANNOTATION

The aim of diplomatic work is to identify pathological behaviour on social media. In this thesis I find, whether users of social networking sites experience pathological behaviors such as sexting, stalking, cyberstalking or cyberbullying on social networks. The practical part is implemented by a mixed design. The first part of the research investigation is conducted quantitatively, using a questionnaire of my own design. The respondents are social network users, whose age limit will be only a lower limit and 18 years and above. The second part of the research investigation consists of a case study for using semi-structured interviews with professionals who deal with pathological behaviour. The aim of the research investigation is to find out with what pathological behaviour the respondents encounter most often.

KEYWORDS

pathological behavior, social networks, cyberbullying, kybergrooming virtual word, user

OBSAH

SEZNAM GRAFŮ	8
ÚVOD	9
1 TEORETICKÁ ČÁST	10
Internet	10
Anonymita	10
Kyberprostor	10
Internetová (kybernetická) kriminalita	11
Sociální sítě.....	12
Sociálně patologické chování	16
Kyberšikana	17
Sexting	25
Kyberstalking.....	30
Kybergrooming	33
Řešení kyberšikany, kybergroomingu apod.....	36
Podvodníci na sociálních sítích.....	37
Čemu se vyvarovat na sítích	38
Na koho se obrátit	39
2 PRAKTICKÁ ČÁST	41
Metodologie výzkumného šetření.....	41
První část výzkumného šetření – kvantitativní výzkum	46
Druhá část výzkumného šetření – kvalitativní výzkum.....	70
ZÁVĚR	85
POUŽITÁ LITERATURA	88
PŘÍLOHA A: Dotazník	97
PŘÍLOHA B: Otázky k rozhovoru	102
PŘÍLOHA C: Ukázka rozhovoru s informantkou z Policie ČR.....	103

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Nárůst kriminality.....	12
Graf 2: Děti na sociálních sítích	23
Graf 3: Kyberšikana u dospělých.....	24
Graf 4: Kyberšikana v USA.....	25
Graf 5: Sexting u dívek.....	27
Graf 6: Sexting u chlapců	28
Graf 7: Počet respondentů.....	47
Graf 8: Pohlaví respondentů	48
Graf 9: Používané sociální sítě	48
Graf: 10: Zabezpečení sociálních sítí.....	49
Graf 11: Informace z osobního života	50
Graf 12: Sdílení informací	50
Graf 13: Nevhodné chování na sociálních sítích	51
Graf 14: Reakce na nevhodné chování	52
Graf: 15: Komunikace s cizími lidmi	53
Graf: 16: Osobní setkání	54
Graf: 17: Žádost o poslání sextu	55
Graf: 18: Zneužití sextu	56
Graf 19: Sexting.....	57
Graf 20: Kyberstalking	58
Graf 21: Děti	59
Graf 22: Sociální sítě u dětí	59
Graf 23: Rodičovská kontrola.....	60
Graf: 24: Sdílení fotografií dětí	61

ÚVOD

Digitalizace našich životů je globální fenomén. „Selfička, reelsy, lajky, srdíčka, storička, počet views, ohýnky, sdílení, DM, SZ“ a mnohé další jsou výrazy související s různými sociálními sítěmi. Sociální sítě představují svět, ve kterém už nejen dospívající tráví různé množství času. Sociálních sítí je mnoho, každá má své klady i zápory a každá slouží k něčemu jinému, ale všechny spojuje slovo „virtuální svět“. A právě virtuální svět má dopad na ten reálný svět každého jednoho uživatele. Mezi virtuálním a reálným světem je tenká hranice. Virtuální svět může nejen pomáhat, ale rovněž škodit. A právě tomu se věnuji ve své diplomové práci.

Diplomová práce je zaměřena na patologické chování na sociálních sítích. Zkoumám, jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích, kdo je nejohroženější skupinou, co by se muselo stát, aby sociální sítě nebyly spojené s tolika negativy, a jak se k patologii na sociálních sítích staví vybraní odborníci. Zaměřuji se na kyberšikanu, sexting, kyberstalking, kybergrooming a sharenting, ale zjišťuji i jak se uživatelé chrání před tímto chováním na sociálních sítích, a co jsou sami o sobě nebo o svých dětech schopni zveřejnit. Dále v práci zkoumám důvěru rodičů vůči jejich dětem, zda jim kontrolují účty na sociálních sítích nebo jim je do určitého věku úplně zakazují. Zjišťuji, jestli je nějaký rozdíl ve věku mužů a provozováním sextingu.

Diplomovou práci jsem rozdělila do dvou hlavních částí, a to na teoretickou a praktickou. Teoretická část zahrnuje krátké úvodní kapitoly Internet, Anonymita, což je odborníky neustále zmiňované téma spojené s patologií na sociálních sítích, dále kapitoly Kyberprostor, Internetová kriminalita a Sociální sítě. Poté už následuje kapitola přímo o sociálně patologickém chování, které je rozebráno detailněji v dalších kapitolách. V jednotlivých kapitolách je konkrétní patologické chování definováno, rozděleno podle druhů, typologie pachatelů, nechybí statistiky, případně právní rámec. V závěru teoretické části zmiňuji, čemu se vyvarovat a odkazuji na koho se případně obrátit.

Praktická část byla realizovaná smíšeným desingem. Je rozdělena na výzkum kvantitativní a kvalitativní. Kvantitativní výzkum byl proveden pomocí dotazníku jako výzkumného nástroje. V této části jsem stanovila výzkumný problém, výzkumné otázky, cíl práce, hypotézy a následně vyhodnotila zjištěná data, která jsem následně interpretovala. Kvalitativní výzkum byl proveden polostrukturovanými rozhovory s celkem pěti odborníky, kteří se ve své praxi setkávají s patologickým chováním na sociálních sítích.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Internet

Internet jako globální síť se stal velmi rychle významnou a naprosto běžnou součástí moderního světa. K jeho bleskovému rozšíření pomohl rozvoj informačních technologií, potřeba komunikace a sociálního kontaktu a přirozená lidská zvědavost. Internet má své využití v různých směrech, jako komunikační, pracovní nebo studijní nástroj. Dynamicky se rozrůstá a zdokonaluje. Internet je prostor bez zábran, který je umocněn anonymitou, kde má každý svou virtuální identitu, která může být značně odlišná od té reálné (Šmahaj, 2014, s.16-20).

Anonymita

Internet, a především sociální sítě poskytují mocný nástroj anonymity. Díky anonymitě se mnozí uživatelé chovají tak, jak by se v reálném světě nechovali. Jedním takovým chováním je například cyber mobbing, tedy opakované obtěžování, dotírání nebo cyberbullying, česky kyberšikana a další (Spitzer, 2014, s.102).

Tato patologická chování ukazují, že počítače změnily nejen myšlení, paměť a pozornost uživatelů, ale hlavně sociální vztahy. Mladí lidé neumí navázat vztah přímo, ale velmi často se uchylují pouze ke kontaktu prostřednictvím sociálních sítí, kde se cítí silněji. Na internetu je bohužel velké množství negativních sociálních jevů, podvodů až závažné kriminality (Spitzer, 2014, s.105-117).

Kyberprostor

Kyberprostor je definován Šmahajem (2014, s.11) jako „*síť, nové komunikační prostředí, které utváří celosvětové propojení počítačů*“. V kyberprostoru se uživatel automaticky ocitne, pokud je online. Kyberprostor je od toho reálného odlišný v mnoha oblastech, mění se tam vnímání lidí, ale i vnímání sebe samotného. Pro kyberprostor na rozdíl od reálného je charakteristické:

- Omezená percepce – uživatelé v kyberprostoru komunikují převážně psanou formou, tudíž nejsou schopni vidět, jak se ten druhý u odpovědi tváří, nevidí řeč jeho těla a podobně.
- Psaný text – tím, že uživatelé komunikují pouze online, nejčastěji psaním, mohou prezentovat svou identitu jakkoliv chtějí, vystupují pod různými identitami a kdykoliv je mění.

- Rovnost statutu – na internetu má každý pocit, že si jsou všichni rovni.
- Časová flexibilita – díky komunikaci online, mají uživatelé čas si své odpovědi promýšlet, psát a znovu je mazat. Jedná se o možnosti, které nabízí pouze kyberprostor.
- Sociální mnohočetnost – uživatelé v jednu chvíli mohou rozeslat i tisíce zpráv ostatním uživatelům. Mohou si vyfiltrovat nové přátele například pomocí zájmu.
- Disinhibice (opadnutí zábran) - při efektu disinhibice dochází k odstranění zábran a uživatelé napíší i to, co by v reálném světě neřekli (Hulanová, 2012, s.27-32).

Rizikové faktory v kyberprostoru

Jednou z neohroženějších skupin na internetu jsou děti, ty lze rozdělit na dvě skupiny. Děti zranitelné a děti v nebezpečí. Zranitelné děti postrádají sociální znalosti a dovednosti, mohou být v určité nepříjemné životní situaci, procházet si úzkostmi nebo jsou emočně labilní. Druhou skupinou jsou děti v nebezpečí, ty jsou ohrožené ve více oblastech než jenom na internetu. Mohou to být děti s mentálním postižením, závislé děti nebo děti, které mají velmi nízké sebevědomí (Hulanová, 2012, s.97-97).

Podle Hulanové (2012, s.97-98) je nejrizikovějším chováním dětí na internetu: poskytování osobních údajů jako je adresa, telefon, hesla k aplikacím, pořizování a následně posílání svých fotografií či videí se sexuální tematikou, schůzky s neznámými lidmi, poskytování osobních fotografií za úplatu nebo provozování kybersexu za úplatu.

Internetová (kybernetická) kriminalita

Internetová kriminalita je definována Hulanovou (2012, s.34) jako „*trestná činnost, kde je síťové připojení nástrojem, cílem nebo místem spáchání trestné činnosti*“. Kybernetickou kriminalitu lze dělit na několik oblastí:

- 1) Trestné činy, zaměřující se na počítačové sítě nebo přímo na zařízení – do této kategorie lze řadit například počítačové viry, malware a další.
- 2) Trestné činy, které jsou díky sociálním sítím usnadněny – sem patří kyberstalking, krádeže identity, phishing¹ a pharming.²
- 3) Internetová kriminalita páchaná na dětech – mezi tyto trestné činy se řadí kyberšikana, kybergrooming nebo online dětská pornografie (Hulanová, 2012, s.34).

¹ Phising = podvodné jednání na internetu s účelem získání citlivých údajů (hesla, kreditní karty atd.)

² Pharming= podvodné jednání za účelem získání citlivých údajů od oběti útoku

Případů kybernetické kriminality v České republice podle Policie ČR (2023) přibývá. Znepokojivě roste počet pachatelů mravnostní kriminality ve věku do 18 let věku v poměru ke zletilým pachatelům. Policie ČR (2023) říká: „*pachatelů do věku 18 let je u mravnostních trestných činů více než v ostatních druzích kybernetické kriminality dohromady.*“

V roce 2019 policie evidovala celkem 469 případů, které byly spáchané prostřednictvím internetu na osoby mladší 18 let. Nejčastěji se jednalo o trestný čin ohrožování výchovy dítěte a sexuální nátlak, dále šíření pornografie, nebezpečné pronásledování, vydírání (e-bezpeci.cz). Jak lze vidět z Grafu 1 níže, kyberkriminalita každým rokem roste.

Zveřejněno: 22. leden 2020

Policie ČR od r. 2011 sleduje počet trestných činů spáchaných v kyberprostoru (zejm. v síti Internet). V uvedeném období je zaznamenán trend setrvalého nárůstu evidovaných případů kybernetické kriminality (od 1 502 trestných činů v roce 2011, do 8 417 trestných činů v roce 2019).

Graf 1: Nárůst kriminality

(zdroj: e-bezpeci.cz)

Sociální síť

Sociální síť „*jsou webové služby, které umožňují svým uživatelům vytvořit si vlastní profil*“ (Černá, 2013, s.28), který následně upraví dle své představy. Sociální síť slouží primárně ke komunikaci (Jackson, 2020, s.64). Komunikace na sociálních sítích probíhá soukromě mezi dvěma uživateli nebo hromadně (Kosová a Martinek 2021, s.13).

Sociální síť pracují na principu algoritmů. To znamená, že nikdo nekontroluje obsah, který se uživatelům zobrazí. Sociální síť uživatelům sami předsouvají obsah, o kterém si myslí, že by je mohl zajímat (Jackson, 2020, s.64). V nulové regulaci obsahu na sítích vidí problém i Heřmanová (2021). Dle ní sociální síť nahrazují tradiční roli médií. Ty jsou ovšem

regulované zákonem a etickými komisemi, kdežto sociální sítě nikoli. Kromě šíření hoaxů a dezinformací, dochází na sociálních sítích k šíření nenávistných zpráv, násilí apod. Podle Kosové a Martinka (2021, s.13) stráví v průměru běžní uživatelé na sociálních sítích 3 hodiny denně.

U sociálních sítí je nutno dodat, že ačkoliv jsou pro uživatele zdarma, pro vývojáře samotné jsou velice výdělečné. Platformy jako jsou Facebook, Snapchat nebo třeba Twitter uživatelům sice zdarma umožní sdílet zprávy, ale jejich cílem je pozornost uživatelů. Tu poté prodávají svým inzerentům (Hansen, 2021, s.91).

Vliv sociálních sítí

Velkou roli hrají sociální sítě hlavně v období dospívání. Slouží k sebeprezentování, ale bohužel i ke srovnávání se s ostatními (Slussareff, 2022, s.138-140). Na sociálních sítích uživatelé někdy i nevědomě strategicky tvoří svou novou identitu, která je hluboce zakořeněná v jejich nejlepší představě o sobě samotných (Rettberg, 2017, s.20-26). Sociální sítě mají negativní vliv na sebedůvěru. Ženy se prostřednictvím sociálních sítí neustále srovnávají, což snižuje jejich sebevědomí (Zimbardo, 2017, s.59).

V USA dokonce vznikla nová psychiatrická diagnóza, tzv. srovnávací úzkost. Lidé se na sociálních sítích neustále srovnávají s ostatními. Virtuální svět ukazuje jakousi výšeč života uživatelů, pouze to, co oni sami chtějí, aby viděli ostatní. Problém spočívá v tom, že uživatelé absolutně ztratí svůj vlastní směr, a věří, že pokud budou žít, vypadat, chovat se jako ostatní, tak budou také šťastní. Lidé mají obecně představu o tom, co je udělá šťastnými, ovšem ta představa je vzdálená realitě. Řešením není nepoužívat sociální sítě, ale uvědomit si, že každý je originální. (Szabados Filasová, 2017, s.32-38). Sociální sítě uživatele tedy propojují, ale bohužel zároveň i vzdalují (Slussareff, 2022, s.138-140).

Muži jsou nejvíce ovlivněni sledováním porna. Pornografické a intimní videa či fotografie nejsou dostupné pouze na porno stránkách, ale i na sociálních sítích. Ve věku 13–14 let chlapci zjišťují, že více než po dívkách touží po sexu. Jejich snahy o dívky brzdí strach z odmítnutí a z toho, že si myslí, že nejsou dost dobří na to, aby naplnili očekávání žen. Strach mužů ze selhání vychází ze sledování porna (Zimbardo, 2017, s.59).

Nejpoužívanější sociální sítě a jejich charakteristiky:

- Facebook – sociální síť, vytvořená Markem Zuckerbergem v roce 2004, která ho postupně zařadila mezi nejbohatší lidi na planetě, sloužila primárně ke psaní a sdílení

fotografií. Dnes už je možné na Facebooku přidávat příběhy, videa, inzerovat zboží pomocí MarketPlace, účastnit se skupinových videohovorů a mnohé další. Podmínkou pro registraci na Facebook je věk 13 let, ovšem z praxe je patrné, že na Facebooku jsou i mnohem mladší uživatelé.

Facebook je negativně proslulý tím, že je plný predátorů, šíří se skrze něj pornografický obsah a nepravdivé informace. Vědci zjistili, že pravdivá zpráva potřebovala 6x více času, než se rozšířila v porovnání s tou nepravdivou, důvodem je, že nepravdivé zprávy jsou větší senzace (Hansen, 2021, s.96).

Alarmující je fakt, se kterým přišel Hansen (2021, s.74), že *„pokud na sociálních sítích budeme trávit tolik času jako doposud, tak dnešní dvacetiletí stráví na sociálních sítích 5 let svého života, než dosáhnou věku 80 let a z toho téměř tři roky jenom na Facebooku.“*

- Instagram – vizuálně velice přitažlivá a jednoduchá aplikace, která se zaměřuje především na sdílení fotografií (Kosová a Martinek 2021, s.13) Tato sociální síť byla založená v roce 2010 Kevinem Systromem a Mikem Kriegerem a měla sloužit pro sdílení fotografií. Postupně se její funkce rozrostly. Instagramové účty můžeme rozdělit na veřejné, soukromé (kde lze korigovat, kdo sdílený obsah uvidí) a firemní tzv. bussines účty. Dolní věkovou hranicí pro instagramový účet je věk 15 let. Problém v IG vidí například Policie ČR, která upozorňuje, že díky sdílení příspěvků a označováním místa se uživatelé dostávají do nebezpečí. Velmi často se zde sdílí i pornografický či intimní obsah, čímž se uživatelé snaží docílit většího počtu „srdíček a views“, což může být později zneužito.
- Snapchat – tato aplikace slouží k posílání zpráv tzv. snapů, které po chvíli zmizí. Většina uživatelů sdílí i trapné a intimní momentky v domnění, že za chvíli zmizí. Uživatelé už nepředpokládají, že příjemce si může pořídit snímek obrazovky (Slussareff, 2022, s.140-144). V případě, že uživatelé obdrží tzv. snap mohou poslat jako reakci další snap, a na tomto principu Snapchat funguje (Kosová a Martinek 2021, s.13). Věkovou hranicí je 13 let, Common Sense Media³ radí spíše věk 16 let (Slussareff, 2022, s.140-144).
- TikTok – je jednou z momentálně nejprogresivnějších aplikací, která byla vytvořena pro sdílení krátkých videí. Platforma je však směsicí populární hudby a sprostých slov se sexuálním obsahem (Slussareff, 2022, s.140-144). TikTok má největší oblibu

³ Common Sense Media = společnost, která se věnuje hodnocení online aplikací

hlavně mezi mladými lidmi a dětmi (Kosová a Martinek 2021, s.13). Tato síť je vnímaná jako obrovský problém Policií ČR, jelikož vzhledem k jejímu vlastníkovi Číně, je spolupráce aplikace v případě trestného činu na TikToku téměř nulová (Moravčík, 2023).

Spodní hranicí pro užívání TikToku je věk 13 let, společnost Common Sense Media doporučuje pro registraci na síti a její užívání věk 15 let a výše.

- YouTube – je jedna z nejrozšířenějších videoplatform. Největším problémem jsou „youtuberi“, které mají obrovské počty sledujících. A to, co youtuber řekne, udělá nebo koupí, je vzorem pro jeho sledující. U youtuberů dochází ke střetu pozitivní podpory a motivace například k aktivitám nebo kreativním počínům s tím, že ty stejné příspěvky u jiných uživatelů mohou vyvolat nezdravý tlak, frustraci nebo depresi (Slussareff, 2022, s.153. Minimální věk pro sociální síť YouTube je stanoven na 13 let.
- Twitch – je původně americká sociální síť, se vznikem roku 2011, sloužící pro streamování. Největší procento streamování je hraní digitálních her, což by se mohlo zdát jako neškodné. Problém ale spočívá v tom, že Twitch nemůže být kompletně monitorován, proto se zde mohou uživatelé setkat i s násilným a sexuálním obsahem či s nevhodnou skrytou propagací různých produktů a služeb. Uživatel Twiche musí být starší 13 let, opět ale Common Sense Media doporučuje jako vhodný věk až 15 let (Slussareff, 2022, s.140-144).

Další aplikace: WhatsApp, Messenger, Viber, Signal nebo Telegram slouží primárně ke komunikaci. Tyto účty jsou napojené na telefonní čísla. V případě registrace nového uživatele, se pošle dalšímu uživateli, který má číslo nově registrovaného uložené v mobilu zpráva, že se dotyčný zaregistroval. Minimálním oficiálním věkem pro registraci na WhatsApp, Viber a Signal je 13 let. U Telegramu je to 15 let. WhatsApp je v USA pro uživatele starší 13 let. V zemích EU je ale dolní věková hranice od roku 2018 nastavená až na 16 letech z důvodu nově vydaného nařízení EU týkajícího se GPDR. Aplikace ale nemá žádný nástroj na ověření skutečného věku. Nařízení zvýšení věkové hranice by se mělo postupně rozšířit i mimo země EU (cdr.cz, 2018).

Facebook

Nejvíce patologického chování se dle názoru odborníků objevuje na Facebooku, proto jsem se rozhodla ho popsat detailněji. Ústavní soud ČR definuje Facebook jako „*rozsáhlou multifunkční internetovou sociální síť, která slouží k navazování a udržování vztahů on-line*“

a k šíření informací“ (Smejkal, 2018, s.226). Rovněž podle Smejkala (2018, s.227) Facebook už není nejvíce využívanou sociální sítí, a hlavně mladí lidé více navštěvují jiné a rychlejší sociální sítě, jakými je třeba Instagram nebo TikTok.

Petrowski (2014, s.138-141) doporučuje uživatelům Facebooku, aby uváděli co nejméně osobních údajů. Jednak to zvýší bezpečnost osobních dat, ale minimalizuje to například i reklamu, kterou uživatelům sám Facebook zobrazuje. Facebook při registraci dat žádá o přístup i do emailu. Tento souhlas je doporučováno „přeskočit“ z důvodu zachování anonymity, ale i ochrany osobních údajů.

Obsah Facebooku není příliš hlídán, ale uživatelé mohou sami nahlásit násilné nebo erotické zprávy, obrázky nebo videa a Facebook je poté smaže. Ovšem už v momentě, kdy se administrátoři k nahlášenému obsahu dostanou, aby ho odstranil, je dávno znovu zveřejněn někým jiným. Velice složitá je i spolupráce sociálních sítí s Policií ČR během řešení trestných činů. Příkladem špatné spolupráce sociálních sítí a Policie ČR je například kauza Roztahovačky, což byl velký fenomén před několika lety. Roztahovačky byly stránky různých měst se jménem Roztahovačky, kde byly zveřejňovány intimní fotky dívek s urážkami. V tu dobu Policie ani nestíhala posílat podněty na blokaci stránek, jak rychle vznikaly nové a nové (Moravčík, 2023).

Sociálně patologické chování

Urban (2013, s.74) řadí do sociálně patologického chování na sítích například: netholismus⁴ kyberšikanu, kybergrooming a další. Sociálně patologické chování je velmi často zaměňováno s rizikovým chováním. Pojem rizikové chování se spojuje se školním prostředím, kdežto sociálně patologické jevy označují fatální jevy ve společnosti jako jsou krádeže, vandalismus, sexuální odchylky a další. Rizikovému chování se snažíme předcházet primární prevencí. Rizikové chování se na sociálních sítích může projevat různými způsoby, od vstupu na nevhodné stránky až k rizikové komunikaci (Národní ústav pro vzdělávání, 2014).

V práci budu sociální sítě zkoumat z hlediska sociální deviace a patologie, a to napříč věkovými kategoriemi od 18 let. Chci zjistit, jak se chovají zletilí uživatelé sociálních sítí. Dalším nebezpečím sociálních sítí kromě patologického chování je například: zaznamenávání GPS polohy, informace o nemovitostech, o přítomnosti nebo nepřítomnosti osob atd, to vše může být zdrojem pro pachatele majetkové trestné činnosti (Smejkal, 2018, s.230).

⁴ Netholismus = závislost na internetu a online aplikacích

Kyberšikana vs šikana

Šikana je definovaná třemi kritérii, „*jde o úmyslné agresivní jednání (s úmyslem ublížit), toto jednání je opakované, mezi obětí a agresorem existuje mocenská nerovnováha, oběť se nemůže snadno bránit*“ (Ševčíková, 2014, s.120). K šikaně v dnešním světě bohužel dochází velmi často, a to nejen mezi dětmi a mladistvými. Šikana může mít různé formy, od nadávání, šíření lží, až k útokům nebo výhrůžkám. V momentě, kdy se šikana přesune do online prostředí, hovoříme o kyberšikaně (Morgan, 2016, s.142-147).

Kyberšikana je typ agresivního chování. Je úzce spjatá s klasickou šikanou, proto má stejné nebo podobné některé její rysy (Černá, 2013, s.20). Má ale i svá specifika. Vzhledem k tomu, jak rychle se šíří a snadno extrémizuje, jsou oběti vystaveny tlaku stále dokola (Slussareff, 2022, s.171).

V případě kyberšikany rovněž musí být splněna uvedená tři kritéria, s rozdílem, že vše se děje v online prostředí tzv. kyberprostor (Ševčíková, 2014, s.120-122). Rozdíl je v šíření. U šikany dochází k časovému vývoji, kdežto u kyberšikany je okamžitě obsah dostupný v podstatě komukoliv (Šmahaj, 2014, s.68). Dalšími specifiky kyberšikany je absence fyzického násilí a rovněž absence úniku, jelikož oběť nemá kam utéct (Hulanová, 2012, s.48).

Největší problém proti klasické šikaně vidí Rogers (2011, s.32) v rozměrech kyberšikany, které jí poskytuje virtuální svět. Díky anonymitě může být kyberšikana nejen více agresivní, šíří se obrovskou rychlostí, ale hlavně má obrovské dopady, jelikož je v podstatě nezastavitelná. Kyberšikaně může přihlížet obrovské množství lidí, což agresora povzbuzuje a oběti více trýzní (Ševčíková, 2014, s.120-122).

Kyberšikana

Autorem pojmu kyberšikana je Kanadčan Bill Belsey, který ji definuje jako „*úmyslné, opakované a nepřátelské chování, za účelem ublížit ostatním a zároveň zahrnuje využití informačních a komunikačních technologií*“ (Šmahaj, 2014, s.44). Obecně platí, že kyberšikana je mnohem horší než klasická šikana, jelikož za sebou zanechává tzv. digitální stopu. Právě to ale může být mnohdy výhodou. Digitální stopa může sloužit jako záznam, který může být užitečný v poskytnutí důkazů, které pomohou kyberšikanu zastavit (Unicef, 2023).

Za první případ kyberšikany, kdy se o ní začala zajímat veřejnost, je považován případ patnáctiletého chlapce z Quebecu v Kanadě. Chlapec natočil film, kde se snažil ztvárnit

postavu ze Star Wars, která se mu úplně nepovedla a ve filmu byla vidět chlapcova nadváha. Film byl umístěn na internet, a postava chlapce byla digitálně upravována, byly přidány zvukové a grafické efekty, které chlapce zesměšňovaly. Chlapec utrpěl těžký psychický otrěs a musel podstoupit dlouhé léčení. Rodina chlapce zažalovala rodiny spolužáků, které upravené video měli na svědomí, spor skončil mimosoudním vyrovnáním, ale upravené fotky a videa jsou na internetu stále k vidění (Hulanová, 2012, s.38).

Kyberšikana je označována jako společenský problém a fenomén 21. století z mnoha důvodů: ohrožuje děti, studenty, dospělé, během jejího řešení je zapotřebí zapojení mnoha různých odborníků, týká se oblasti práv a legislativy, vyžaduje mezinárodní spolupráci a výzkum (Šmahaj, 2014, s.44).

S kyberšikanou je často spojováno i online obtěžování. Rozdíl spočívá v tom, že online obtěžování není tak závažné, jedná se například o jednorázové útoky jako jsou nadávky nebo napadnutí na chatu, agresivita není záměrná a oběti nevnímají to, co se děje. Myslí si, že jde o tzv. škádlení (Ševčíková, 2014, s.124-128).

Kyberšikana může probíhat jak krátkodobě, tak dlouhodobě, útočník mnohdy používá více typů útoků, kyberšikaně často předchází i klasická šikana. Mezi nejčastější příklady kyberšikany patří: zveřejňování intimních záznamů, vydírání, zastrašování, ponižování, pomlouvání, ztrapňování přes falešné profily nebo stránky, obtěžování a další (Smejkal, 2018, s.403).

Další formou může být například „kyberšikana v zastoupení“, kdy agresor schválně například nahlašuje profil obětí, posílá upozornění na závadný obsah atd, využívá tím služby internetového poskytovatele k tomu, aby obětem znepríjemňoval jejich působení na sociálních sítích (Černá, 2013, s.22). Do kyberšikany patří i vytváření webových stránek, jejichž úkolem je oběť zesměšňovat nebo urážet, dále online posílání fotografií, videí nebo zpráv lidem z okolí oběti, v nichž je oběť zesměšňována (Hulanová, 2012, s.35).

„Kyberšikana stejně jako šikana není v České republice trestným činem, ale naplňuje svou skutkovou podstatou jiné trestné činy“ (Rogers, 2011, s.13). V případě, že kyberšikana dosáhla takových rozměrů, že je možné ji kvalifikovat jako přestupek či čin, u něhož byla naplněna skutková podstata trestného činu, je nutné obrátit se na Policii ČR. Ti využívají následující paragrafy ze zákona č. 40/2009, trestního zákoníku:

- Vydírání- § 175
- Pomluva- § 184
- Šíření pornografie- § 191
- Svádění- § 202
- Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci- § 352
- Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob- § 355
- Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod § 356 (Smejkal, 2018, s.403).
- Účast na sebevraždě § 144
- Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací §230
- Neoprávněné nakládání s osobními údaji §180 (Kosová a Martinek, 2021, s.47).

Český trestní zákoník rovněž postihuje publikování, přeposílání a stahování fotek sexuální povahy, na kterých je nezletilá osoba. Přeposílání fotek nezletilých je trestní čin, zrovna tak jako, pokud agresor obětem vyhrožuje zveřejněním jejich fotek (Morgan, 2016, s.148).

Prostředky kyberšikany

Prostředkem kyberšikany mohou být textové zprávy, fotografie nebo videoklipy, mobilní telefony, emaily anebo právě neustále zmiňované sociální sítě. „*Tlak okolí a snaha být populární díky počtu následovníků a přátel mohou vést děti k tomu, že přijmou žádost o přátelství od člověka, kterého neznají*“ (Rogers, 2011, s.34). Čímž mu poskytují značný vhled do svého soukromí. Uživatelé, kteří je s někým v tzv. přátelství mají přístup k osobním údajům (pokud je má dotyčný vyplněné), vidí polohu na fotografiích (v případě, že je uvedena) apod.

Druhy kyberšikany

Rogers (2011, s.35) definuje jednotlivé druhy kyberšikany:

- Nářez (Flaming) – řetězce zpráv, které obsahují urážející nebo útočné zprávy.
- Obtěžování (Harassment) – neustálé posílání urážlivých a útočných zpráv.
- Pomlouvání (Denigration) – šíření zpráv o dotyčné osobě s cílem ji ponížit nebo poškodit.
- Předstírání (Impersonation) – rozesílání zpráv pod falešným jménem
- Prozrazení (Outing) – zveřejňování informací nebo tajemství bez souhlasu dotyčné osoby, které se daná věc týká.

- Podvod (Trickery) – přemluvení osoby, aby zveřejnila svá tajemství nebo citlivé informace a jejichž následné zveřejnění.
- Vyloučení (Exclusion) – úmyslné vyloučení ze skupiny.
- Kyberpronásledování (Cyberstalking) – neustálé a opakující se obtěžování a ponižování, které obsahuje výhrůžky.

Černá (2013, s.27) doplňuje ještě další druh kyberšikany:

- Happy slapping – Pro tento projev kyberšikany zatím neexistuje české synonymum. Tento výraz vznikl v Anglii, kdy původně toto chování označovalo situaci, kdy byla oběť veřejně fyzicky napadena, útok byl natočen a posléze umístěn na sociální síť. Nyní se tento výraz značně rozšířil a už se nejedná pouze o fyzické útoky, ale například o videa zahrnující svlékání apod.

Aktéři kyberšikany

V souvislosti s kyberšikanou jsou aktéři děleni do tří skupin: na oběť, pachatele a přihlížejíci. V tradiční šikaně se oběťmi stávají zranitelní a slabí jedinci. U kyberšikany se k uvedeným typům přidávají i ti, kteří nijak nevybočují a mají dobré postavení, ale v online prostředí se stávají zranitelnějšími. Mezi přihlížejíci se řadí ti, kteří agresora sami aktivně podporují, pasivně ho podporují, jsou nezúčastnění pozorovatelé, nesouhlasí s šikanou, jsou na straně oběti, ale celkově se nijak aktivně neprojevují a ti, kteří se oběti snaží aktivně pomoci. Podle Ševčíkové (2014, s.131-133) je role přihlížejíciho velice významnou. „*Někdy přihlížejíci proti probíhající šikaně otevřeně vystoupí a odsoudí toto jednání v rámci skupiny. Podobná reakce je jedním z nejsilnějších faktorů bránících jejímu dalšímu pokračování a šíření*“ (Černá, 2013, s.70).

Pozice agresorů ve skupině

U šikany, jak tradiční, tak kyberšikany mají agresori typické charakteristiky, jako je: agrese, hostilita, impulzivita. Většina lidí šikanu neschvaluje, proto agresori nebývají oblíbení. Zatímco kyberšikana je pro kolektiv více přijatelná, protože její dopady nejsou na obětech na první pohled tolik vidět. Přihlížejíci mnohdy ani neví, do jaké míry jsou oběti prostřednictvím sociálních sítí doopravdy šikanovány. U kyberšikany tedy agresor tolik neriskuje ztrátu svého postavení (Černá, 2013, s.66).

Dopad kyberšikany na oběti

Velmi ničivé psychologické dopady na oběti má fakt, že kyberšikana se zdá být nekonečná. Teoreticky ji lze zastavit vypnutím počítače nebo odhlášením se ze sítě, avšak kyberšikana stále přetrvává prostřednictvím komentářů a rozesíláním zpráv (Šmahaj, 2014, s.65). Kyberšikana míří na konkrétní osoby, u kterých se mohou projevit fyzické problémy jako je bolest hlavy či břicha (Spitzer, 2014, s.102). Dále jsou to problémy psychické (celková psychická nestabilita, deprese), emoční ale i dopady na samotné chování.

Oběti se často hádají se svým okolím, jsou frustrovaní, což může vést i k agresivitě, ničení věcí nebo slovnímú napadání. Celkově se jim změnil postoj ke všemu na silně negativní. Dalšími dopady jsou ty dlouhodobé, mezi které řadíme například snížení sebehodnocení a tendence k sebeobviňování. Oběti si vše vysvětlují tím, že si to zasloužily a že špatným lidem se dějí špatné věci. Později tak oběti začne brát i její okolí, má pocit, že si to zasloužily (Černá, 2013, s.89-93).

Kyberšikana má dopad nejen na samotné oběti, jejich okolí, ale i agresora, který se stává silnějším a sebevědomějším. Další dopady na přihlížející mohou být podobné jako ty, které zažívá sama oběť. Okolí má strach, obávají se, aby se také nestali oběťmi, cítí hněv, úzkost, smutek nebo trpí depresemi (Černá, 2013, s.89-93). Kyberšikanu v České republice řeší dítě sebevraždou zhruba v 8-10 případech ročně. Nikdy není ale jedinou příčinou pouze kyberšikana, ta problém pouze urychlí (Pecháčková, 2020, s.159-170).

S kyberšikanou se pojí další negativní až trestné chování na sociálních sítích, a to:

- Online obtěžování – opakované posílání urážlivých a nechutných zpráv oběti.
- Kyberstalking nebo kyberpronásledování – obtěžování s hrozbou ublížení a zastrašování prostřednictvím sociálních sítí.
- Zostuzení, očerňování – posílání nepravdivých a zraňujících zpráv o oběti ostatním uživatelům.
- Outing nebo odhalování intimností – zveřejňování nebo posílání citlivých informací o oběti, řadí se sem i přeposílání soukromých zpráv a fotek.
- Hrubé vyloučení z online skupiny a další (Hulanová, 2012, s.39).

Nástroje aplikací proti šikaně

V případě, že se uživatelé stanou obětí kyberšikany nebo o někom takovém ví, měli by to neprodleně nahlásit, ať už blízké osobě, ve škole nebo příslušnému orgánu. Nahlašování

obsahu nebo účtů přímo na Facebooku nebo Instagramu je anonymní. Jak Facebook, tak Instagram poskytuje nástroj „nahlásit“ a veškeré informace uživatel nalezne v centru nápovědy. Ostatní aplikace mají také svá opatření pro šikaně. Sociální sítě v případě opakovaného porušování pravidel mohou deaktivovat účet, rovněž sledují vznik dalších zařízení vytvořených za účelem porušování pravidel. Každá sociální síť nabízí uživatelům nástroje, které mohou pomoci předejít kyberšikaně. Nástroje vznikají stále nové a sociální sítě se snaží koordinovat chování svých uživatelů (Unicef, 2023).

Ochranné nástroje Facebooku a Instagramu:

- Zablokování uživatele, včetně všech stávajících a nových účtů, které může vytvořit
- Ztlumení účtu, daný účet na to nebude upozorněn
- Moderování komentářů u vlastních příspěvků
- Nastavení kontaktu – soukromou zprávu může poslat pouze ten, koho uživatelé sami sleduje
- Sociální síť sama upozorní dotyčného, pokud se chystá zveřejnit něco, co by mohlo překročit hranici
- Sociální sítě automaticky filtrují komentáře a žádosti o zprávy, i když neporušují zásady, ale mohou být považovány za nevhodné nebo urážlivé
- Nastavení vlastního seznamu smajlíků, slov nebo frází, které se uživatelům nezobrazí (Unicef, 2023).

Kyberšikana v České republice

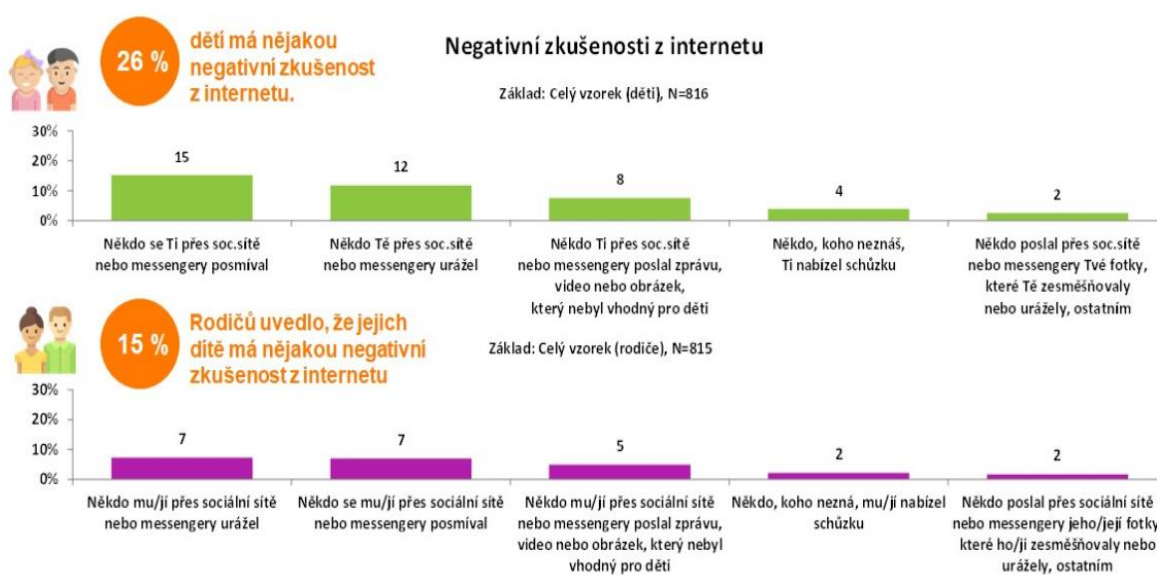
Česká republika je na tom z hlediska kyberšikany dobře, a to zejména díky kvalitnímu systému preventivních programů a včasného podchycení, ať už metodiky prevence nebo školními psychology (Moravčík, 2023). Prvním preventivním programem a zároveň výzkumem, který probíhal napříč celou Českou republikou, byl projekt Minimalizace šikany z roku 2009. Významnou roli při prevenci kyberšikany má projekt E – bezpečí (Zormanová, 2019) a film V síti z roku 2020 o sexuálních predátorech.

Na konci roku 2019 byl proveden v rámci osvětového programu MŠMT „Buď safe online“ výzkum v oblasti kyberbezpečnosti mezi 816 dětmi. Výzkum společnosti Avast⁵ přinesl lepší výsledky, než bylo předpokládáno. Děti se na sítích chovají opatrněji, než jejich rodiče předpokládají, často používají vyšší zabezpečení svých účtů nebo dokonce dvoufázové

⁵ Avast = přední značka v oblasti digitální bezpečnosti a ochrany soukromí společnosti Gen™ v roce 2023

ověření. Rodiče byli velmi skeptičtí, ale 87 % dotazovaných dětí odpovědělo, že na sítích komunikují pouze s lidmi, které osobně znají. Děti odpovídaly, že na internetu tráví obvykle 1-2 hodiny a o víkendu až 5 hodin. S posměchem, urážkami a jinou negativitou se na internetu setkala 26 % dětí. Celkem 4 % respondentů dokonce někdy dostali nabídku schůzky od neznámého člověka. Rodičům se s těmito problémy svěřuje více než polovina dětí (Avast, 2019.) Výsledky výzkumu jsou zobrazeny v Grafu 2.

Graf výsledků výzkumu

Graf 2: Děti na sociálních sítích

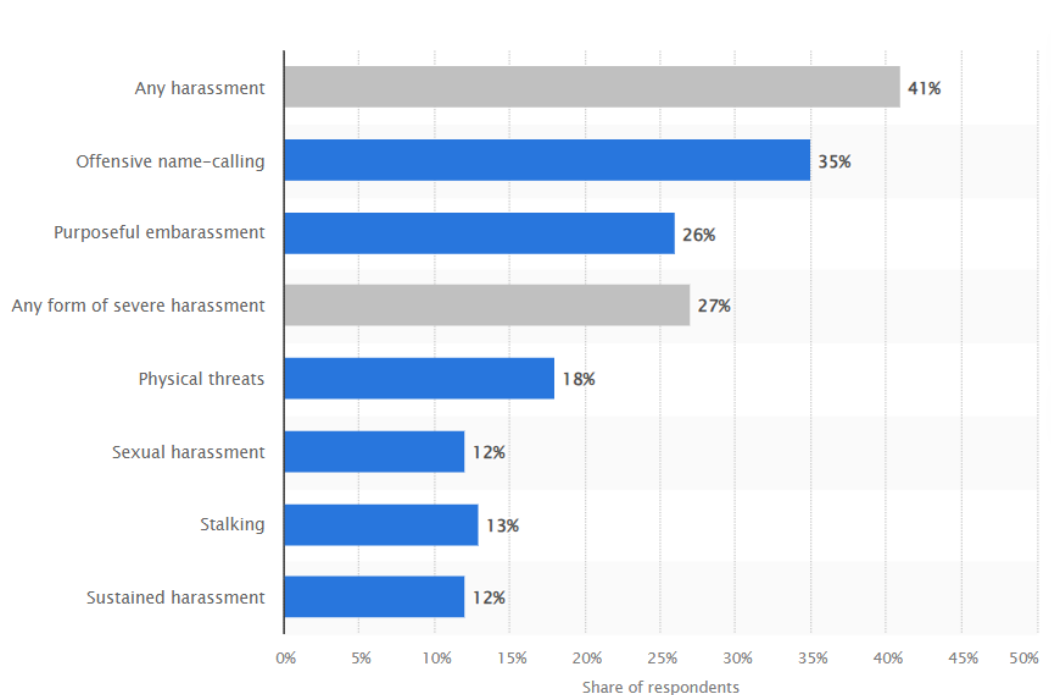
(Zdroj: Avast.com)

Dále bylo ve výzkumu zjištěno, že Čeští rodiče bývají benevolentnější v kontrole dětí na internetu. Sedm z deseti českých rodičů dovolí svým dětem samostatně používat internet a nekontrolují je, nejčastěji ve věku 8 let (54 %). V ostatních zemích rodiče bývají rodiče přísnější. 51 % rodičů dovolí dětem samostatně používat internet poprvé zhruba ve věku 10 let (Avast, 2019).

V roce 2020 provedla organizace Člověk v tísni šetření mezi školními metodiky prevence na základních a středních školách. Bylo zjištěno, že rizikové chování na sociálních sítích přibývá a roste i online závislost u žáků. 57 % dotazovaných metodiků prevence uvedlo, že se zvýšila četnost kyberšikany. Kyberšikana je nejčastěji uváděný problém, který metodici řeší, i když se kyberšikaně intenzivně věnují v preventivních programech. 41 % dotazovaných škol za poslední dobu řešila minimálně jeden případ sextingu (Člověk v tísni, 2021).

V průzkumu Statisty⁶ během roku 2021 bylo zjištěno, že z celkového počtu 2251 dospělých, 41 % uživatelů osobně zažilo jakýkoli druh online obtěžování a 27 % respondentů uvedlo, že zažilo závažné formy online obtěžování, jako jsou fyzické hrozby, sexuální obtěžování, pronásledování a trvalé obtěžování. Výsledky výzkumu jsou zobrazeny v Grafu č.3. Kromě toho 77 % dospělých uvedlo, že byly na Facebooku obtěžovány (Statista, 2023).

Dospělí, kteří se osobně setkali s obtěžováním online

Graf 3: Kyberšikana u dospělých

(zdroj: Statista.com)

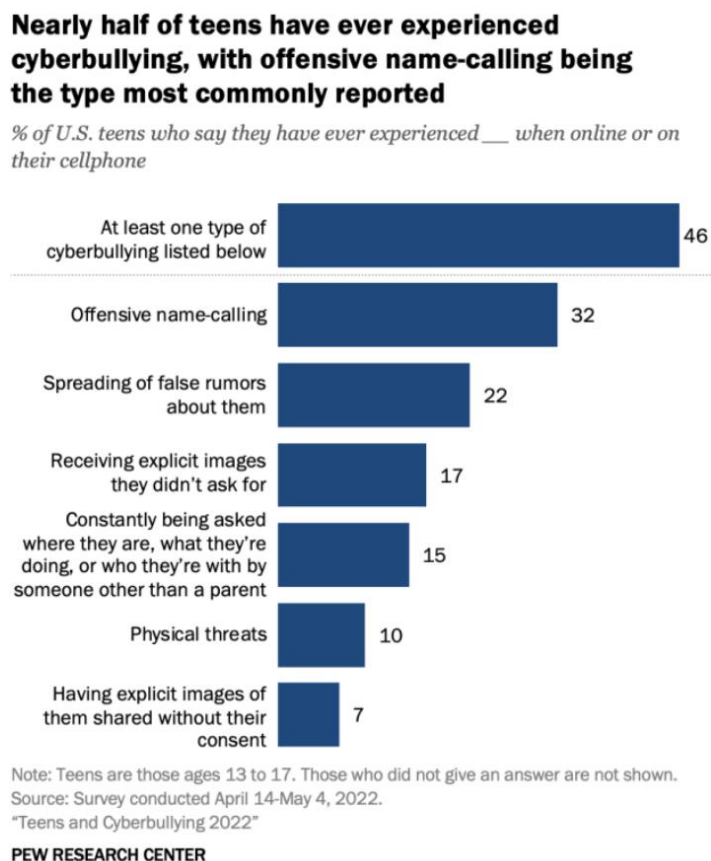
Dále bylo zjištěno, že v USA se více než 40 % dospělých uživatelů se někdy v životě setkalo s kyberšikanou. Od roku 2020 je historicky nejvyšší počet kyberšikany u studentů středních škol. V USA zhruba 48 států přijalo zákony o kyberšikaně za účelem jejího snížení. Ve většině z nich je zakotveno elektronické obtěžování. 26 států vydalo zákony týkající se sextingu (Statista, 2023).

Do výzkumu Emily Vogels v USA v roce 2022, bylo zapojeno přes 1300 mladistvých. Bylo zjištěno, že téměř polovina americké mládeže (ve věku 13–18 let) někdy zažila kyberšikanu, která velmi často souvisela s jejich vzhledem. Jak lze vidět na Garfu č.4, mladí dospělí nejčastěji uváděli nadávky, přičemž 32 % dospívajících odpovědělo, že byli nazváni urážlivým jménem. Menší podíl tvrdí, že se o nich na internetu šířily falešné zvěsti (22 %)

⁶ Statista = globální platforma pro data a business s rozsáhlou sbírkou statistik

nebo jim byly zaslány explicitní obrázky, o které nepožádali (17 %). 10 respondentů uvedlo, že byli fyzicky ohroženi a 7 % dospívajících obdrželo explicitní fotografie bez jejich souhlasu. Celkem 28 % dospívajících zažilo více typů kyberšikany (Pew research center, 2022). Problém kyberšikany je celosvětový.

Kyberšikana ve světě

Graf 4: Kyberšikana v USA

(zdroj: Pew research center)

Sexting

Sexting neboli sextování je elektronické rozesílání zpráv, fotografií nebo videí, jež jsou souhrnně označovány jako „sext“ a tyto záznamy jsou pak většinou zveřejňovány na internetu. První případy sextingu byly registrovány v roce 2005 (Hulanová, 2012, s.62). Sexting velmi často probíhá mezi osobami, které se osobně znají, proto opomíjí rizika (Policie ČR, 2022).

Bohužel převážně mladí lidé si neuvědomují, jak je sexting nebezpečný. Mladí lidé se k tomuto chování často uchylují po rozpadu vztahu, aby toho druhého zesměšlili, pomstili se nebo ho vydírali. „Kdykoli se u nějakého nového média výrazně rozšíří okruh uživatelů, začne

se využívat k šíření pornografického materiálu“ a podobně je tomu právě u sociálních sítí (Spitzer, 2016, s.243). Sexting je úzce spjatý s dětskou pornografií (Hulanová, 2012, s.62).

Poslaný materiál se může na internetu objevovat a kolovat i několik let a kdykoliv se může stát, že ho někdo zveřejní nebo jinak zneužije. V případě toho, že se někdo dopustí sextingu se může jednat o páčání přestupku či přímo trestného činu například šíření dětské pornografie, ohrožování výchovy dítěte, další trestně postižitelných jednání. Sexting může být forma zábavy, může být realizován z nudy s cílem navázání intimního kontaktu, má vyvolat vzrušení, je to zcela bezprostřední nápad anebo je produkován pod vlivem okolí (Policie ČR, 2017).

Řešení sextingu je individuální, v některých případech se jedná pouze o přestupky, ale ve velké části jde o trestnou činnost a to: omezování osobní svobody, pohlavní zneužívání, ohrožení výchovy dítěte, navazování nedovolených kontaktů s dítětem, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužívání dítěte k výrobě pornografie, nebezpečné pronásledování a další (Kopecký, 2021).

Právní rámec sextingu

Sexting je fenoménem, kdy jde o sdílení intimních fotografií mezi lidmi. Pokud jde o sdílení intimních fotografií mezi dospělými, není na tom nic nelegálního, ovšem problémem je, když tyto fotografie rozesílají děti. Trestně – právní přesah je v České republice takový, že děti od 15 let mohou souložit, ale do 18 let se u toho děti nesmí fotit ani natáčet. Pokud děti do věku 18 let fotí a posílají intimní fotografie jedná se o pornografii. V ČR rozšířenost sextingu je na úrovni cca 15–20 % všech dětí do věku 18 let. V USA je to dokonce 40 % dětí, které někdy někomu poslaly intimní fotografii (Moravčík, 2021).

Přesto Policii ČR více než samotní predátoři, kterých Česká republika tolik nemá, trápí to, jak jsou děti ovlivnitelné skrze sociální sítě, což v krajních případech vede až k sebevraždám. Dle Policie ČR jsou predátoři v České republice, ale i v západním světě na ústupu především díky účinné prevenci (Moravčík, 2021).

Zvlášť zranitelné osoby

Podle zákona o obětech jsou děti zvlášť zranitelnou obětí. U zvlášť zranitelných obětí je nutný maximální ohled na zacházení a podporu. Kromě práv, která zákon připisuje všem obětem trestných činů, mají nárok na další práva. „*Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů uvažuje o každé oběti trestného činu jako o zranitelné, proto stanoví, aby s obětí bylo*

zacházeno citlivě, s respektem k jejím individuálním potřebám a s přihlédnutím k povaze trestného činu. Existují však také zvlášť zranitelné, u kterých je vyšší nebezpečí způsobení druhotné újmy nebo zastrašování ze strany pachatele.“ Proto je na ně brán ohled a ze zákona mají nárok na speciální opatření, aby se zabránilo prohlubování stresu oběti a snížilo se nebezpečí další újmy nebo viktimizace. Zákon vymezuje několik skupin zvlášť zranitelných obětí, mezi něž patří: děti, osoby vysokého věku nebo handicapovaní, oběti obchodování s lidmi, teroristického útoku, znásilnění apod. Tyto osoby mají nárok na: bezplatnou odbornou pomoc, právo na zabránění kontaktu s pachatelem, nebo ochranu při výslechu (Policie ČR, 2023).

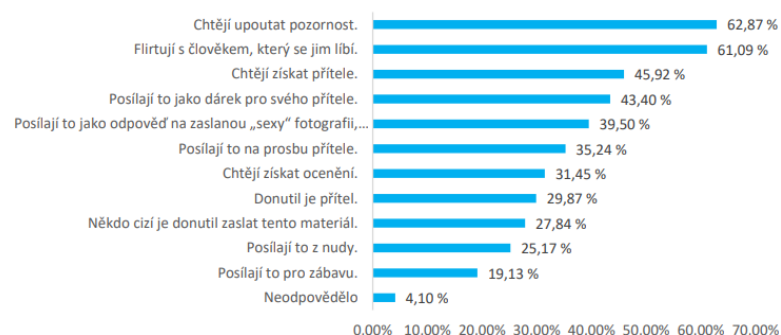
Sexting v České republice

Projekt E-bezpečí (e-bezpeci.cz, 2020) realizoval na téma patologické chování na sociálních sítích mnoho výzkumů. Díky svým preventivním programům jim Ministerstvo vnitra ČR udělilo označení nejlepší projekt prevence kriminality roku 2023. V roce 2020 realizovali výzkum na téma sexting u dětí. Testováno bylo celkem 4878 dětí, průměrným věkem bylo 14 let. Poměr mezi pohlavím byl téměř vyrovnaný. Bylo zjištěno, že sexting pravidelně provozuje 15,37 % českých dětí, 72 % z nich uvedlo, že sext posílá zřídka a 28 % z nich často. Z výzkumu dále vyplynulo, že sext někdy poslalo 53,75 % dívek a 46,25 % chlapců.

U intimních videí je to zhruba 6 % českých dětí (287 dětí z 4878). Častěji sexty ve formě videí posílají chlapci (64,91 %) než dívky. Mladiství téměř v 50 % posílají sext svým partnerům, v 37 % svým bývalým partnerům. Důvody pro posílání sextu jsou zobrazeny v Grafu č. 5 a 6 níže, rozděleny podle pohlaví (e-bezpeci, 2020).

Důvody dívek pro zasílání sextu

Graf 2 Z jaké důvodu posílají dívky své intimní materiály jiným osobám?

n = 4878

Graf 5: Sexting u dívek
(zdroj: e-bezpeci.cz)

Důvody chlapců pro zasílání sextu

Graf 3 Z jaké důvodu posílají chlapci své intimní materiály jiným osobám?

n = 4878

Graf 6: Sexting u chlapců
(zdroj: e-bezpeci.cz)

Online poradna projektu E-Bezpečí (www.napisnam.cz) pro oběti kybernetické kriminality registrovala začátkem roku 2021 vysoký nárůst hlášených případů (o téměř 40 %) ve srovnání s rokem 2020. Oběti nejčastěji hlásí zneužití intimních fotografií a videí v kyberprostoru. Poradna řešila více než 4100 případů rizikových situací na internetu (e-bezpeci.cz. 2021).

Výzkum sextingu v České republice společnosti ⁷Eset probíhal v období od 31. května 2022 do 12. června 2022, s iniciativou Safer Kids Online a Policie ČR dohromady s agenturou Median za podpory Univerzity Palackého v Olomouci. Do výzkumu bylo zapojeno 541 respondentů ve věku 12-18 let a 542 respondentů starších 15 let. Většina nezletilých v průzkumu uvedla, že je sexting nebezpečný (82 %) a pro dvě třetiny z nich dokonce nepřijatelný (69 %). 25 % z dotazovaných někdy sdílela intimní obsah (Policie ČR, 2022).

Zhruba každý sedmý nezletilý (14 %) a každý třetí dospělý (33 %) uvedl, že někdy někomu dobrovolně poslal svou vlastní intimní fotografii či video. „Výzkumy zaměřené na sexting, které proběhly v minulých letech v České republice, potvrzují, že v posledních 10 letech prevalence sextingu u dospívajících roste. Ještě v roce 2011 sexting realizovalo přibližně 9 % českých dětí, v roce 2014 toto číslo vzrostlo na 12 %. V roce 2017 prevalence sextingu dosahovala 15,5 %, nyní se pohybujeme kolem 14-15 %. Je tedy zřejmé, že jde

⁷ Eset = společnost, která se věnuje bezpečnosti na internetu, vyvíjí bezpečnostní a antivirové programy

o fenomén, kterému je třeba věnovat pozornost a zaměřit se na něj např. v systému všeobecné primární prevence rizikového chování. Důležité je také upozornit rodiče na to, že je nutné o tomto tématu mluvit také v rámci prevence realizované přímo v rodině,“ uvádí Kamil Kopecký, vedoucí projektu E-Bezpečí Univerzity Palackého v Olomouci (Eset, 2022).

Dívky a ženy (53 %) posílají své intimní fotografie častěji, než muži (42 %), ti spíše posílají intimní fotky jako reakci na příchozí intimní fotky. Intimní fotografie a videa aktivně a dobrovolně zasílá každý třetí dospělý (33 %), nejčastější věková kategorie je 25-34 let. U nezletilých, kteří byli do výzkumu zahrnuti, jsou patrné i geografické rozdíly v rámci České republiky. Větší procento respondentů na Moravě (72 %) považuje sexting za nepřipustný, kdežto v Čechách je to 70 % respondentů, a v Praze sexting považuje za nepřístupný 55 % respondentů. *„Je možné, že ve větších městech jsou postoje k sexualitě a sextingu rozmanitější a souvisí s větší otevřeností a tolerancí k rozmanitosti. V takové kultuře se děti během dospívání také cítí svobodnější v experimentování se svou identitou, sexualitou a vztahy a s postoji k nim“* říká Tomková (Eset, 2022).

Mladiství se nejčastěji se sextingem setkávají na Instagramu, Snapchatu a Facebooku. Obětí vydírání nebo vyhrožování v důsledku sextingu se stal každý 20. mladiství a častěji to jsou dívky. Více než třetina mladistvých (35 %) a necelá pětina dospělých (19 %), kteří někdy někomu poslali intimní fotografii, svého jednání lituje a už by to nikdy neudělali. 60 % dospělých by se při řešení zneužití své intimní fotografie nebo videa obrátila na policii a nezletilí (59 %) zase na rodiče (Eset, 2022).

Sharenting u českých rodičů

Pojem sharenting je odvozen ze dvou výrazů: sharing (sdílení) a parenting (rodičovství). Sharenting označuje sdílení obsahu týkajících se dětí, jejich rodiči. Rodiče sdílí fotografie, videa a informace o svých dětech, aniž by si uvědomovali, jaké riziko je s tím spojeno. Co je na sociálních sítích, přestává být soukromým majetkem. Rodiče tímto chováním nevědomě dávají k dispozici fotografie a videa svých dětí potencionálním predátorům. Ve výzkumu Kopeckého a spol. pod Centrem prevence rizikové virtuální komunikace bylo zjištěno, že více než dvě třetiny dospělých (69,0 %) někdy v životě sdíleli obsah týkající se jejich dítěte. Obsah nikdy nesdílelo 30,7 % respondentů. Lze ale předpokládat, že skutečné procento je trochu níže než 30,7 %, a to z toho důvodu, že si někteří rodiče ani nemusí uvědomovat, že se jednalo o sdílení obsahu (e-bezpeci.cz, 2020).

Sexting ve světě

Z několika studií Katedry psychologie University of Calgary, které byly uskutečněny do roku 2018 a bylo do nich zapojeno přes 18 tisíc dospělých, bylo zjištěno, že 8 % mladých dospělých uvedlo, že jejich tzv. sext (včetně textové sexuální zprávy) byl přeposlán třetí straně bez jejich souhlasu, přesto 15 % jednotlivců uvedlo, že se tohoto chování dopustilo. Bylo zjištěno že 2 z 5 dospělých dostávají sexty. Téměř dvakrát více žen než mužů (37 % oproti 19 %) uvedlo, že byly nuceny k sextu (Sparks a kol, 2023).

Vynucený sexting byl spojen s vyšším stupněm úzkostného, depresivního, traumatického stresu a dalších příznaků psychopatologie. Sexting je na vzestupu, zatímco tradiční sex je na ústupu. Je možné, že v současné digitální éře by sexting mohl být považován za druh sexuální aktivity, která může probíhat sama o sobě nebo sloužit jako předehra pro budoucí sexuální aktivitu. V posledních letech se sexting může stát také přijatelnějším prostředkem k vyjádření sexuálního chování (Sparks a kol, 2023). V australském výzkumu Psychologické fakulty Deakin University, který probíhal ve dvou vlnách v roce 2020 a 2021 bylo zapojeno více než 1800 respondentů z Austrálie a USA. Účastníci byli mladí dospělí ve věku 18 až 30 let, pohlaví bylo vyváжено. Výsledkem je, že více než jeden z deseti (10,2 % až 14,8 %) dospívajících, více než jedna třetina (38,3 %) dospělých ve věku 18–29 let a více než polovina (53,3 %) dospělých někdy požadovala nebo poslala sext (Hu, Clancy a Klettke, 2023).

Kyberstalking

Kyberstalking je definovaný Hulanovou (2012, s.69) jako „*opakované obtěžující a výhružné chování prostřednictvím internetu*“. Kyberstalker používá digitální technologie k dlouhodobému a stupňovanému kontaktování a obtěžování své oběti, za účelem vyvolání pocitu strachu o své soukromí, zdraví nebo život (internetembezpecne.cz, 2018).

Kyberstalking může mít mnoho podob, lze ho dělit podle typu elektronické komunikace, která je používána k pronásledování obětí, dále podle toho, zda jde o komunikaci soukromou nebo veřejnou nebo podle toho, zda se jedná o kyberstalking přímý nebo nepřímý. Příkladem přímého kyberstalkingu je posílání nenávistných nebo nemravnostních zpráv či hrozeb prostřednictvím mobilů či emailu. Jako nepřímý lze uvést užívání internetu k zobrazování nenávistných zpráv a jejich šíření. Tyto zprávy bývají

zveřejňované na webových stránkách, v chatu nebo na diskuzních fórech (Hulanová, 2012, s.69-72).

Kyberstalking je oproti klasickému stalkingu mnohem jednodušší a rychlejší. V případě klasického stalkingu musí stalker oběť dlouhou dobu pozorovat a pronásledovat. Prostřednictvím internetu je celý tento proces mnohem snazší a rychlejší. K získání informací o obětech stačí kyberstalkerovi například získat přístup do internetových databází (Hulanová, 2012, s.69-72).

Nejčastějšími motivy kyberstalkera je chuť demonstrovat svou sílu, touha uškodit obětem před společností nebo znovu navázání vztahu po odmítnutí nebo chtějí pouze vydírat, vyhrožovat a obtěžovat bez dalšího smyslu (internetembezpecne.cz, 2018).

Na sociálních sítích jsou nejčastější tyto formy kyberstalkingu:

- Zasílání zpráv stále dokola, prozvánění na messengeru
- Opakované komentování příspěvků
- Vkládání příspěvků na profil oběti
- Zveřejňování osobních informací o oběti
- Obtěžující kontaktování přátel oběti (internetembezpecne.cz, 2018).

Typologie stalkerů

Klasické Geberthovo rozdělení dělí stalkery na psychopatické a psychotické osobnosti. Psychopatický stalker bývá muž, své oběti důvěrně zná, ale obtěžování může být anonymní, a nemívá žádnou duševní poruchu. Naopak psychotický stalker může být muž i žena, může trpět bludy, nemusí si být vědom svého chování, oběti jsou pro něho cizí a snaží se je kontaktovat (Hulanová, 2012, s.74).

Postupem času vznikla další dělení podle vztahu oběti a agresora, jako příklad uvádím vybrané typy stalkerů:

- Prostá posedlost – toto je klasický typ stalkera. Oběť a agresor se většinou znají z minulosti a jde například o nenaplněný vztah nebo pomstu.
- Milující posedlost – typickým příkladem milující posedlosti je uvést „syndrom posedlého fanouška“, u tohoto stalkingu je oběť se stalkerem bez dřívějšího kontaktu. Stalker své oběti může pronásledovat prostřednictvím médií nebo internetu a může trpět duševními poruchami (bipolární porucha osobnosti, schizofrenie atd).

- Erotomanie – stalker žije v domněnku, že ho oběť miluje, trpí bludy. Zajímavostí je, že erotomanie se může objevit u mužů všech věkových kategorií, ovšem u žen se objevuje až kolem čtyřicátého věku života.
- Odmítnutý pronásledovatel – toto je nejtypičtější typ stalkera. Jedná se odmítnuté nebo zhrzené stalkery, kteří pronásledují své bývalé partnery s motivací návratu do vztahu, potěšením, že způsobují bývalému partnerovi potíže nebo udržení alespoň nějakého kontaktu.
- Hledač intimity – motivací pro tohoto stalkera je vznik vztahu s danou osobou, předpokládá, že jeho city budou opětovány. Ve svém snažení nerespektuje hranice a je velice vytrvalý. Hledači intimity mohou trpět duševními nemocemi a na rozdíl od odmítnutého pronásledovatele je nezastaví ani soudní sankce.
- Zlostný pronásledovatel – touží po vyvolání strachu a úzkosti u svých obětí. Na rozdíl od většiny stalkerů, si je dobře vědom dopadů svého chování. Sám sebe vidí jako oběť a své chování si ospravedlňuje.
- Predátorský pronásledovatel – tento stalker je velice nebezpečný, jelikož se připravuje na sexuální napadení. Uspokojení mu přináší příprava na napadení, pocit moci nad obětí. Pronásledování je skryté, oběť nic netuší. Příkladem může být vloupání se v noci do domu obětí a hýbání s jejich předměty, klepání v noci na okno, volání jejich jmen z úkrytů apod. Stalker chce u obětí vyvolat strach a pocit, že jsou někým ovládána. Tento typ bývá nazýván jako „sexuální útočník“ (Hulanová, 2012, s.74-80).

Oběti kyberstalkera

Nelze určit typickou oběť kyberstalkera, ale zpravidla to bývají ženy, nejohroženější jsou lidé, kteří jsou na internetu noví nebo je z jejich profilu patrné, že jsou svobodní. Většina obětí svého stalkera nikdy předtím neviděla. Obtěžování nejdříve probíhá na sítích, ale po čase se přesouvá z online světa i do reálného života. Pro nezletilé děti představují největší riziko paradoxně jejich vrstevníci, v takovýchto případech se pak užívá výraz kyberšikana (Hulanová, 2012, s.80-81).

Právní rámec stalkingu

Pronásledování prostřednictvím sociálních sítí je v našem právním systému definováno jako trestný čin nebezpečného pronásledování. Aby byla naplněna skutková podstata nebezpečného pronásledování podle § 354 zákona 40/2009, Trestního zákoníku, musí toto chování trvat více jak 4 týdny a opakovat se alespoň 10x, musí být obsaženy

výhrůžky, obtěžování a nadávky (Kosová a Martinek, 2021, s.37-39). Pro obvinění ze stalkingu musí: být jednoznačné, že stalker činí proti vůli oběti. Přítěžující okolností je podle § 354 skutečnost, že trestný čin byl spáchán na dítěti, což je zvláště zranitelná osoby podle Zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (internetembezpecne.cz, 2018).

Dopad kyberstalkingu na oběti

Zkušenost se stalkingem klasickým či kyberstalkingem je traumatizující, oběti často trpí úzkostí, depresí, ztrátou sebedůvěry, pocitem zranitelnosti. Pronásledování většinou spotřebuje veškerou jejich energii, jsou velmi unavení, často se uchylují pouze k pobytu doma. Stalking může trvat i roky, což má katastrofální dopad na společenský život obětí, ty se izolují, mění svůj fyzický vzhled a neustále trpí pocitem, že jim hrozí nebezpečí i po skončení stalkingu (Hulanová, 2012, s.80-81).

Kybergrooming

Kybergrooming označuje takové chování, během kterého se prostřednictvím sociálních sítí kybergroomer snaží navázat bližší vztah s obětí, především s dítětem, za účelem osobního setkání, které vede k sexuálnímu nebo jinému zneužití.

„Kybergrooming je jednou z metod takzvaného sociálního inženýrství (způsob manipulace lidí za účelem provedení určité akce nebo získání informace), kdy na základě falešné identity, která je pro oběť atraktivní, je oběť manipulována a zpracovávána“ (Máca In sancedetem.cz, 2014).

Predátor

Predátor neboli kybergroomer je označení pro dospělého pedofila, který při komunikaci předstírá, že je ve věku obětí, a snaží se je vylákat k osobnímu setkání (Ševčíková, 2014, s.89). V mnoha případech se oběť a pachatel znají. U pachatelů většinou bývá diagnostikovaný patologický zájem o děti. Pedofilní deviací trpí zhruba 10 % pachatelů, ti se nejvíce orientují na děti v předpubertálním věku, drtivá většina těchto pedofilů ale dětem neubližuje (Kybergrooming.cz, 2023). Většinou predátorů stačí „pouze“ nevhodná komunikace nebo masturbace na dálku (Hulanová, 2012, s.57). Ostatní pachatelé mohou mít sadistické sklony, trpí asociální poruchou osobnosti, infantilismem, sexuální agresivitou, exhibicionismem a dalšími (Kybergrooming.cz, 2023).

Sexuální predátoři se nejvíce zaměřují na děti ve věku 5-12 let. Imponuje jim fyzická nezralost – nepřítomnost pubického ochlupení a prsou u dívek atd (Hulanová, 2012, s.57).

Otázkou zůstává, jak se pedofilové dostanou k dětem ve věku 5-12 let na sociálních sítích, když věk pro registraci na sociální sítě začíná na 13 letech. Oběťmi kybergroomingu se nejčastěji stávají dívky mezi 11 a 17 lety (Hulanová, 2012, s.55). Také odborníci (např. z projektu E-bezpečí) uvádí ve svých výzkumech vyšší ohrožení u dívek.

Strategie manipulace

Kopecný (2015) uvádí tyto techniky kontaktování a manipulování dětí:

- Technika „kobercového tapetování“ – tato technika spočívá ve výběru dětí ze sociálních sítí a jejich hromadném oslovení kybergroomerem. Pachatel dětem nabídne možnost výdělků posláním intimních materiálů.
- Strategie vylákávání intimních materiálů prostřednictvím fotografie osoby opačného pohlaví – pokud chce agresor získat fotografii od chlapce, vystupuje jako dívka a čeká, až bude chlapec chtít sám poslat intimní fotografii po dívce, o které si myslí, že si s ní píše. Smyšlená dívka pošle fotku a chlapec pošle na oplátku svou fotografii, tu už agresor může použít k vydírání.
- Webcam trolling – toto je způsob a technika, jak získat intimních materiál dětí i dospělých prostřednictvím podvržené videosmyčky. Videosmyčky většinou neobsahují zvuk z důvodu skrytí identity pachatele, to pachatele vysvětlují nefunkčností mikrofону apod. Pachatel chce, aby dítě videosmyčku napodobilo, tu poté použijí k vydírání.

Další techniky:

- Mirroring – zrcadlové napodobování komunikace dítěte
- Luring – získání intimních materiálů prostřednictvím dárků

Průběh kybergroomingu

Kybergrooming je spojen s více druhy manipulativního chování (Hulanová, 2012, s.52). Proces kybergroomingu má několik fází, nejdříve groomer vzbudí v dítěti důvěru a snaží se ho izolovat. Groomer si s dětmi často píše o citlivých tématech, které dítě moc často neřeší se svými reálnými přáteli či rodiči, jako je rozvod, sexuální život dospělých atd. Velmi často také svým obětem posílají pornografické nahrávky. Izolace probíhá tak, že groomer se snaží být nejlepším kamarádem oběti a snaží se vzbudit dojem, že má oběť důvěřovat pouze jemu. Další fází je podplácení dárky, službami a budování ještě pevnějšího

přátelství. Poté se snaží groomer vyvolat v oběti emoční závislost. Předposlední fází je osobní setkání, ke kterému se groomer snaží celou dobu směřovat. S předposlední fází se pojí fáze poslední, a to sexuální obtěžování nebo zneužití dítěte. U kybergroomerů je typická neobyčejná trpělivost. Dokáží se svou obětí komunikovat hodiny, dny, klidně i měsíce tak, aby se k oběti dostali co nejbliže (Hulanová, 2012, s.52-55).

Dopad na oběti

Oběti po zneužití musí mít obrovskou podporu rodiny i přátel. Je ohrožen jejich budoucí partnerský i sexuální život, oběti sexuálního zneužívání bývají promiskuitnější, v jejich partnerských svazcích se často vyskytuje nevěra a menší spokojenost se sexuálním životem. U obětí velmi často dochází k uzavření do sebe, úzkostem, často se všem podřizují, vyskytují se u nich somatické potíže, poruchy příjmu potravy, mají sklon k závislostem a sebepoškozování až k sebevražednosti (Hulanová, 2012, s.56). Počty sebevražd u dospělých lidí obecně klesají, ale naopak u dětí rostou (Pecháčková, 2020, s.165).

Psycholožka a ředitelka Dětského krizového centra Zora Dušková se více než 20 let specializuje na týrané, zanedbávané a sexuálně zneužívané děti, v současnosti nejen v reálném světě, k tomu přibyl i kyberprostor. I ona vidí jeden z problémů současných mužů v přílišném sledování porna. V pornu nemusí usilovat o partnerku, vymizela mužnost a jejich síla. Tím, že spousta žen je dnes nezávislých, zastávají i role určené pro muže, jsou muži ztracenější, je pro ně náročné hledat si své postavení ve světě. Hledají někoho, nad kým budou mít převahu a moc, což jsou bohužel děti. Dle Duškové In Pecháčková (2020, s.163) „*Využívají dítě jako náhradní oběť pro uspokojení svých potřeb, které by si radši uspokojili se sexuálně zralou osobou, ale na ni nedosáhnou kvůli osobnosti nejistotě a malé sociální dovednosti.*“ Sexuologové dokonce uvádí, že 90 % zneužitých dětí nezneužili devianti, ale delikventi.

Právní přesah

V případě, že dítě již s kybergroomerem komunikuje, může dojít k trestnému činu dle § 193b trestního zákoníku, a to navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Rodiče, kteří zjistí u dítěte závadovou komunikaci by neměli nic mazat, naopak komunikaci zálohovat, nikoho neblokovat, oslovit Policii ČR. Důležité je i zajištění zařízení, které je možné použít jako důkaz proti pachateli. V žádném případě by neměli rodiče komunikovat místo dítěte, agresor by se u soudu mohl hájit tím, že věděl, že nekomunikuje s dítětem (Kosová a Martinek, 2021, s.34-36).

Řešení kyberšikany, kybergroomingu apod.

U podezření, že došlo k protiprávní věci je nutné uvědomit Policii ČR. Oznámení může podat kdokoli (nejen oběti) a to na kterémkoli obvodním oddělení Policie ČR. Policisté budou postupovat podle Základní metodiky pro práci s obětí kybernetické kriminality (vstitifilm, 2020).

Je důležité mít uchované důkazy. Policie bude potřebovat vědět, co, kde a kdy se stalo, zajistí důkazy a souhlas k přístupu do internetových služeb od oznamovatele (e-bezpeci.cz, 2019). Věc je možno oznámit i anonymně, například na stránky www.napisnam.cz. Pachateli hrozí podmíněné i nepodmíněné tresty, což záleží na výši provinění, o konkrétním postihu pak rozhoduje soud.

V případě, že se jedná o dítě nebo studenta, má každá škola zpracovaný školní preventivní program, má svého metodika prevence, který spolupracuje s učiteli, školním psychologem, výživovým poradcem a dalšími. Škola se v preventivním programu věnuje tématům, která jsou dané Ministerstvem školství. V těchto strategických dokumentech je mimo jiné kyberšikana a další (vstitifilm.cz, 2020).

Jak přistupovat k oběti

Nezletilé děti jako oběť ve více jak polovině případů hledají pomoc u rodičů. Zhruba třetina by se svěřila kamarádům. Chlapci a muži spíše zneužití fotek neřeší a přejdou ho, kdežto ženy a dívky chtějí pomoc a podporu od svých blízkých. Obzvláště pro dospívající je zneužití intimního materiálu velice citlivé. Policie ČR ve spolupráci s bezpečnostní agenturou Eset (2022) radí: *„Pokud se vám dítě svěří, ubezpečte ho nebo ji o tom, že svěřit se bylo dobrým krokem a že to přispěje k dobrému dořešení incidentu a navýšení bezpečnosti.“*

Když se oběť rozhodne jakýkoliv útok nebo patologické chování nahlásit, je velice důležitá podpora jejích nejbližších. V případě, že má oběť pocit křivdy a chce se mstít, na jejím okolí je, aby jí to rozmluvili (e-bezpeci.cz, 2008). Pokud se zneužitý materiál objeví někde na webu, odborníci radí požadovat smazání fotografie po administrátorovi webu. Administrátor ze zákona musí neprodleně odstranit protiprávní obsah ze svých stránek. Důležité je nestydět se útoky oznamovat. Poté je třeba vše uchovávat, nic nemazat, materiály a korespondence slouží k vyšetřování a dokazování.

Celé vyšetřování probíhá maximálně citlivě a profesionálně, není nutné se obávat. U dětských obětí je přítomen zástupce z OSPOD, případně dětský psycholog, aby nedošlo ke zhoršení traumatu. Výslech probíhá ve speciálních místnostech, aby byl co nejšetrnější. Oběť

si může zvolit, zda chce mluvit s policistou anebo policistkou, policie rovněž nabízí služby jejich krizového intervenanta (Policie ČR, 2022). V poslední řadě je obětem doporučováno změnit hesla, kontaktní údaje a opustit stránky a chatovací místnosti, její okolí by se mělo přesvědčit, zda to skutečně udělala (e-bezpeci.cz, 2008).

Podvodníci na sociálních sítích

Podvodníci se dnes nezaměřují jenom na čísla kreditních karet a finanční podvody, ale kromě toho chtějí i osobní data. Díky množství informací na sociálních sítích ví podvodníci přesně na co cílit. Ví, co se uživatelům líbí, zda cestují a kam, v co věří nebo zda žijí sami a kde a mohou lépe své oběti ovlivnit. V současné době rozmachu sociálních sítí narostl i počet internetových podvodníků, kteří se pod zástěrkou nehod, nespravedlivého uvěznění, nemoci apod. vydávají za bývalé generály, doktory ve válčících zemích, finanční poradce, nebo právníky a cílí na osoby, které hledají lásku, chtějí pomáhat a ty posléze doplácí na svou solidaritu (Policie ČR, 2023).

Jako příklad uvádím některé zprávy, jež jsou zveřejněné na stránkách Policie ČR (2023) jako výstraha, jak podvodníci citově manipulují se svými oběťmi.

- „*Ahoj, obchoduji s ropou a mám přepravní společnost. Uvízl jsem ale na lodi, a abych se z ní dostal, potřeboval bych trošku finančně pomoci.*“
- „*Tak se ti zase ozývám. Posílám ti balíček. Jsou v něm peníze. Dolary. Moc dolarů. Všechny jsem je vydělal, jsou legální, ale aby si je mohl/a přijmout, musíš nejprve zaplatit úhradu za zásilku. Tady, sem to pošli.*“
- „*Žiju tady, podívej. Ano, mám rád sport, ten stejný, jako ty. Máme toho hodně společného. Po čase, co spolu takhle komunikujeme, ti chci říct, že tě miluji. Vezmu si tě. Přiletím za tebou. Pošli mi peníze na letenku.*“
- „*Je to k nevíře. Podívej, co se mi přihodilo. V Africe mám spediční firmu. Měl jsem havárku a všechno zboží je zničené. Jsem teď v nemocnici, dívej, tady je fotka. Mám něco s nohou, léčba něco stojí. Nemám, na koho jiného bych se mohl obrátit, jen na tebe. Věřím ti. Pošli mi na léčbu nějaké peníze*“ (Policie ČR, 2023).

Jedním z vyřešených případů důkladné manipulace prostřednictvím sociálních sítí je případ 36letého cizince, který dokonce nějakou dobu žil v České republice, aby si osvojil jazyk a zvyky. Založil zde bankovní účty, vytvořil smyšlené profily na sociálních sítích a rozjel svoje podnikání. Díky tomu si během roku 2021 a 2022 vydělal přes milion korun od několik desítek důvěřivých uživatelů sociálních sítí. Cizinec byl zadržen kriminalisty

s obviněním ze spáchání zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti, za který mu v případě odsouzení může hrozit trest odnětí svobody na jeden rok až šest let (Policie ČR, 2023).

Policie ČR (2023) varuje: „*Buďte ve virtuálním prostředí opatrní. Nepodléhejte vidině snadného zisku. Legend, pod kterými se podvodníci budou snažit vymámit z vás peníze je opravdu nepřeborné množství. Kupříkladu zahraniční lékaři, vojáci, bankéři, pracovníci energetických společností, charitativní pracovníci a mnoho dalších. Než se rozhodnete někam poslat své peníze, zamyslete se!*“

Velice obezřetní by měli být i uživatelé seznamovacích aplikací. Téměř všemi známý příběh, jak si skrze seznamovací aplikaci Tinder podvodník vydělal miliony dolarů je případ izraelského podvodníka Simona Levieva, o kterém dokonce Netflix natočil velice úspěšný film. Jako další konkrétní případ, který se ale stal v České republice je příběh 57leté účetní ze ZŠ, která zpronevěřila miliony korun olomoucké základní školy. Za zpronevěru 14,6 milionů Kč ji soud odsoudil čtyřmi lety vězení. Žena posílala peníze svému virtuálnímu zahraničnímu příteli, který se vydával za amerického lékaře. Svým chováním přivedla školu do vážných finančních problémů (ČT 24, 2023).

Čemu se vyvarovat na sítích

- Omezit dobu používání sociálních sítí na čas pouze během dne. 90 minut před spaním sítě vypnout. (Slussareff, 2022, s.176).
Dojde ke zlepšení spánku, který je základem veškerého fungování. Dospívající (12–18 let) by měli spát 9 až 10 hodin a dospělí 7 až 9 hodin. Nedostatek spánku vede k negativní náladě, roztržitosti, únavě, depresím, úzkostem, horší imunitě, vznětlivosti, přejídání a nadváze a k mnohému dalšímu (Turgeonová a Wrightová, 2023, s.293-299).
- Účty nastavovat na soukromé (Slussareff, 2022, s.177).
- Nedávat nikomu adresu ani telefon (Zormová, 2019).
- Nesdílet informace o delším pobytu mimo domov.
- Promýšlet, jaké osobní údaje budou sděleny hrám a dalším aplikacím (např. informace o poloze nebo seznam přátel).
- Pravidelně kontrolovat zařízení, ze kterých byl účet přihlášen.

- Nepoužívat funkci přihlášení do jiných online služeb pomocí účtu na sociální síti (Např.: Při přihlášení do internetového obchodu pomocí FB účtu dojde k předání přihlašovacích údajů třetí osobě (Kosová a Martinek, 2021, s.15).
- V případě rodičů nastavit dětem na sociálních sítích rodičovskou kontrolu.
- Doporučit dětem, aby se s nikým cizím ze sociálních sítí, nesetkávali osobně (Rogers, 2011, s.36).
- Když už je osobní setkání natolik chtěné, vyžádat si předtím videohovor, ten se nedá nafingovat (Moravčík, 2022).
- V případě oběti kyberšikany nebo setkání s ní, si nic nenechávat pro sebe. Ohlásit to příslušnému orgánu (Policie ČR, škola, PPP, SVP, OSPOD).
- Uchovávat hesla v bezpečí (Rogers, 2011, s.36).
- Dětem nic nezakazovat, ale snažit se o osvětu (Spitzer, 2016, s.298).
- Pokud možno dětem nedovolovat TikTok dříve, než je to nutné. Na rozdíl od Instagramu je podle mluvčího tisku Policie ČR Ondřeje Moravčíka TikTok mnohem horší. Prostřednictvím TikToku jsou odevzdávány osobní údaje na Východ (Moravčík, 2023).
- Mít své děti v přátelích nebo ve sledování na sociálních sítích (Moravčík, 2022).
- Nastavit bezpečné vyhledávání u dětí na Googlu nebo na YouTube, nebude se jim zobrazovat závadový obsah, např. pornografie (vsitifilm.cz, 2020).
- Nesdílet intimní fotografie.
- Neodpovídat na urážlivé zprávy, uživatele zablokovat. Změnit hesla a uchovat důkazy (Morgan, 2016, s.150-151).

Na koho se obrátit

- *Pomoc:*

Policie ČR: <https://www.policie.cz/>, číslo: 158

- *Poradny:*

Linka bezpečí: <https://www.linkabezpeci.cz/>, číslo: 116111

Projekt E-bezpečí: <http://poradna.e-bezpeci.cz/>

Úřad pro ochranu osobních údajů: <https://www.uoou.cz/poradna/ds-2611/p1=2611>

- *Informace:*

Nebud' obět' <http://www.nebudobet.cz/?cat=pomoc>

Projekt E-bezpečí: <https://www.e-bezpeci.cz/>

Safer internet: <https://saferinternet.cz/>

Projekt Minimalizace šikany: <http://www.minimalizacesikany.cz/>

Projekt Policie ČR a bezpečnostní agentury Eset: <https://www.tonevymazes.cz/>

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Metodologie výzkumného šetření

„Metodologie se zabývá systematizací, posuzováním a navrhováním strategií a metod výzkumu. Předmětem této disciplíny jsou nástroje vědy“ (Hendl, 2005, s.32). Metodologie je tedy teorie metod, kde jsou jednotlivé metody více rozebrány. Metodologie zkoumá adekvátnost a vhodnost použití určitých metod (Olecká a Ivanová, 2010, s.6). Jedním z nejdůležitějších pojmů v metodologii je pojem výzkum. Gavora (2000, s.11) výzkum definuje jako „*systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva.*“ Výzkum je možné realizovat kvantitativní nebo kvalitativním šetřením. Kvantitativní se zabývá číselnými údaji, které jsou statisticky vyhodnocovány, výsledkem jsou například procenta. Kvantitativní výzkum vychází z toho, že lidské chování je možné do jisté míry predikovat a měřit. Kdežto kvalitativní výzkum poskytuje výsledky pouze slovní. Kvalitativní výzkum je označován jako pružný typ výzkumu, jelikož určené výzkumné otázky je možné modifikovat nebo měnit během výzkumu (Hendl, 2005, s.44-48).

Druhá část diplomové práce, část praktická, je zaměřena na zrealizované výzkumné šetření. Výzkumné šetření bylo zrealizované smíšeným desingem. První část výzkumného šetření byla provedena kvantitativním výzkumem „*což je objektivní způsob sběru dat*“, přičemž data jsou sbírána rozhovory, dotazníky nebo pozorováním. Výsledek kvantitativního výzkumu neboli reprezentativní vzorek je možné zobecnit na populaci. (Olecká a Ivanová, 2010, s.31). V kvantitativním výzkumu je pracováno s proměnnými s cílem zjistit, jak jsou určené proměnné mezi sebou závislé (Punch, 2008, s.24). Hlavními výhodami kvantitativního výzkumu je stručnost, přehlednost, rychlejší zpracování dat a jejich zobecnění. Kvantitativní výzkum má svůj postup: stanovení výzkumného problému, formulace hypotéz a jejich otestování a na konec vyvození závěrů (Chráska, 2006, s.7-9).

Kvalitativní část výzkumného šetření byla realizována pomocí polostrukturovaných rozhovorů s odborníky z praxe, kteří se zabývají patologickým chováním. Rozhovor je jednostranný akt, přičemž jedna strana klade otázky a druhá, která s rozhovorem souhlasila, odpovídá. V porovnání s dotazníky, jsou rozhovory mnohem více náročnější na přípravu a složitější na zpracování, celkově vyžadují větší množství práce a času (Olecká a Ivanová, 2010, s.26).

V rámci kvantitativního výzkumu bylo stanoveno celkem 6 hypotéz, ze kterých je po ověření možné vyvodit výsledek výzkumu. Jako metoda bylo zvoleno dotazníkové šetření.

Výzkumným nástrojem byl zvolen online dotazník, aby bylo docíleno, co největšího počtu respondentů. „Dotazník je určen výzkumnými otázkami a slouží ke sběru dat“ (Punch, 2008, s.46). Dotazníky mohou být anonymní nebo neanonymní. V diplomové práci jsem použila anonymní dotazníky. Nebylo potřeba znát identitu respondentů, pouze jejich demografické charakteristiky. Dotazníky se dále liší podle způsobu kladení otázek, a to na dotazníky písemné dotazování a ústní dotazování (Chrásková a Kočvarová, 2015, s.44-45). V diplomové práci byly použity dotazníky písemné, které byly vytvořeny přes Google formuláře. Dotazníky byly sdíleny na sociální sítě Facebook a Instagram, tudíž respondenty mohli být pouze uživatelé sociálních sítí, čehož bylo potřeba docílit. V dotazníku byly použity uzavřené otázky, a to otázky výběrové, kdy respondent zvolí jednu možnost odpovědi, a otázky polytomické neboli výčtové, kdy má dotazovaný možnost výběru z více variant (Olecká a Ivanová, 2010, s.25).

Náš svět je bez sociálních sítí naprosto nepředstavitelný, jsou běžnou součástí našich životů, a kdo není online, jako by nežil. Ne každý si ale uvědomuje rizika se sociálními sítěmi spojená. Už ve své bakalářské práci, jsem se věnovala tomu, jak sociální sítě fungují a zkoumala míru vlivu sítí na životy uživatelů. Téma sociálních sítí je mi velice blízké, proto jsem se ho držela i u své diplomové práce, kde jsem se rozhodla nebezpečí sociálních sítí více propracovat z hlediska sociální patologie. Důvodem pro vytvoření této práce a v rámci ní zrealizování výzkumného šetření, které se týká patologického chování na sociálních sítích, bylo odhalení míry setkávání se s patologickým chováním na sociálních sítích a odhalení nebezpečí, které se s užíváním sociálních sítí pojí.

Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích. Dalším cílem bylo jednak ukázat nebezpečí sociálních sítí, nejohroženější skupiny, ale také poukázat na riziko zveřejňování osobních údajů nebo fotografií svých dětí na sítích. Bylo zjišťováno, zda se i uživatelé sami někdy chovali patologicky na sociálních sítích a ve vztahu ke komu tomu tak bylo. Praktická část je rovněž rozšířena o názory a zkušenosti odborníků z praxe, kteří pracují jak s dětmi, tak s dospělými v pozici oběti či pachatele tohoto chování. Výzkumným problémem bylo **chování lidí na sociálních sítích**, z výzkumného problému byla stanovena hlavní výzkumná otázka: „**Jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích?**“ a 6 dílčích výzkumných otázek. „Výzkumné otázky vycházejí z obecného určení cílů a přetvářejí je do specifitější a konkrétnější podoby“ (Punch, 2008, s.41).

Dílní výzkumné otázky, na které je praktická část diplomové práce zaměřena jsou: S jakým patologickým chováním se uživatelé setkávají nejčastěji? Jak si uživatelé chrání své soukromí na sociálních sítích? Jaká věková kategorie se nejčastěji setkává s patologickým chováním? Jak se uživatelé sociálních sítí chovají, když se setkají s nevhodným chováním na internetu? Navazují uživatelé kontakt s cizí osobou a sešli by se s cizí osobou osobně? Sdílí rodiče fotografie svých dětí (mladších 15 let) na sociálních sítích? Jaké informace o sobě uživatelé nejčastěji zveřejňují? Kontrolují rodiče svým dětem sociální sítě? Mají rodiče přehled o tom, co jejich děti dělají na mobilu? Jaká věková kategorie mužů častěji praktikuje sexting? Chovají se uživatelé sami patologicky? Vnímají odborníci celkový nárůst patologického chování na sociálních sítích, než tomu bylo před Covidem? V čem je největší nebezpečí sociálních sítí? Kdo je nejčastěji oznamovatelem patologického chování na sociálních sítích? Všechny tyto otázky jsem se snažila ve své praktické části objasnit.

Hypotézy a jejich stanovení

Hypotéza je definovaná Oleckou a Ivanovou (2010, s.20) jako: „*vědecky zdůvodněný předpoklad o dosud neznámé skutečnosti. Je to podmíněný výrok o vztahu mezi dvěma nebo více proměnnými.*“ Hypotézy jsou nenahraditelnou a nepostradatelnou součástí kvantitativního výzkumu. V rámci mého výzkumného šetření byly určeny tyto hypotézy:

H1: Uživatelé se častěji setkávají se sextingem než s kyberšikanou.

Tuto hypotézu jsem stanovila na základě výzkumu Člověka v tísní (2021), ze kterého vyplynulo, že kyberšikana je ve školách nejčastější problém, i přes to, že se tomuto tématu intenzivně věnují metodici prevence, ale 41 % dotazovaných škol řešila v průběhu výzkumu minimálně jeden případ sextingu. Ovšem z výzkumu společnosti Eset (2022) bylo zjištěno, že přibližně každý sedmý nezletilý (14 %) a každý třetí dospělý (33 %) někdy někomu dobrovolně poslal svou vlastní intimní fotografii či video. Podle provedených výzkumů v České republice v posledních letech je zřejmé, že sexting je stále oblíbenější, za posledních 10 let prevalence sextingu vzrostla (Eset, 2022). Chtěla jsem tedy zjistit, jaké patologické chování převládá napříč generacemi.

H2: Adolescentní dívky se častěji setkávají s nevhodným chováním na sociálních sítích než adolescentní chlapci.

Období adolescence, která probíhá zhruba ve věku od 15 do 22 let bývá citlivým obdobím, jelikož jedinec postupně plně dosahuje reprodukční zralosti, je dokončován tělesný růst, musí vypořádat s tím, jak se jeho tělo změnilo. Dále se mění postavení jedince

ve společnosti, dochází k přechodu na střední školu, začínají častější a hlubší erotické vztahy a mění se pojetí sebe samého. Tato věková skupina bývá označována jako mladiství, dorost nebo teenagers. V období adolescence může docházet díky zrání mozku k zvýšené emoční labilitě (Langmeier a Krejčířová, 2006, s.143). Hypotézu, která se zaměřuje na srovnání dívek a chlapců této věkové skupiny jsem zvolila právě pro náročnost tohoto vývojového období. Dle Ševčíkové (2014, s.120) se s nevhodným chováním na internetu setkávají hlavně dospívající a Černá (2013, s.68) nevidí zásadní rozdíl v pohlaví. Chlapci více hrají online hry, tudíž se spíše setkají s přímou formou kyberšikany, čímž jsou nadávky, flaming nebo urážlivé zprávy. Dívky více chatují, komentují a blogují, proto se více setkávají spíše s nepřímou formou kyberšikany, čímž může být zveřejňování pomluv apod.

Také dle Policie ČR je pácháno nejvíce trestných činů na internetu právě na osoby mladší 18 let. Z výzkumu Esetu (zmiňován v [TČ](#)) lze konstatovat, že nejrozšířenější patologické chování u mladších dospělých je sexting. Oběťmi bývají hlavně nezletilé dívky, navzdory tomu, že 82 % respondentů uvedlo, že ví, že je nebezpečný a pro 74 % z nich dokonce nepřijatelný (Policie ČR, 2022).

H3: Muži ve věku 26 let a více častěji praktikují sexting než muži mladší 26 let.

V hypotéze č.3 a č.4 byly rozděleny věkové kategorie, na mladší 26 let a starší 26 let z důvodu srovnání věkové generace na základě vývojové psychologie. V tomto věkovém období se podle Langmeiera a Krejčířové (2006, s.167) jedinec nachází ve fázi časně dospělosti, což je velmi důležité přechodné období kdy jedinec opouští adolescenci a stává se plně dospělým. Odborníci pro toto přechodné stádium uvádí věkové rozmezí od 20 do 25 až 30 let. Doba, kdy jedinec dosáhne plné dospělosti se určuje podle Langmeiera a Krejčířové určuje podle těchto hledisek: věk, převzetí určitých vývojových úkolů a dosažení určitého stupně osobní zralosti. Je nutné brát zřetel na to, že každý člověk je individuální a nikdo nesplní v plné míře všechna hlediska v jeden okamžik.

Po této fázi následuje fáze střední dospělosti, kdy si už jedinec plně řídí vlastní život, buduje kariéru a rodinu. Fáze střední dospělosti přichází zhruba v 25. až 30. roku života (Langmeier a Krejčířová, 2006, s.168-172). Tuto hypotézu jsem stanovila na základě obecného povědomí a předsudkům veřejnosti vůči dospělým mužům a jejich chování na internetu.

H4: Respondenti mladší 26 let sdílí více osobních informací než starší respondenti.

Tuto hypotézu jsem stanovila, abych zjistila, jaká věková kategorie zveřejňuje více osobních informací. V dotazníku se také zaměřuji na to, jaká osobní data uživatelé zveřejňují. Díky

velkému množství informací na sítích ví každý o každém téměř vše. Je to ale velmi rizikové a lehce zneužitelné (Policie ČR, 2023).

H5: Rodiče dětí častěji zveřejňují fotografie, kde dítěti není vidět obličej, než fotografie, kde je dítě vidět.

Hypotéza č.5 byl stanovena s účelem zjistit, jak je rozvinutý sharenting u českých rodičů. Z výzkumu Kopeckého a spol. pod Centrem prevence rizikové virtuální komunikace bylo zjištěno, že více než dvě třetiny (69,0 %) dospělých někdy v životě sdíleli obsah týkající se jejich dítěte, který je velmi lehce zneužitelný (e-bezpeci.cz, 2020).

H6: Rodiče mají spíše nastavenou rodičovskou kontrolu, než aby dětem úplně zakazovali sociální sítě.

Tato hypotéza byla stanovena na základě výzkumu v rámci osvětového programu MŠMT „Bud’ safe“ z roku 2019 v oblasti kyberbezpečnosti společnosti Avast. Z výzkumu vyplynulo, že se děti na sítích chovají opatrněji, než jejich rodiče předpokládají, ale Čeští rodiče bývají benevolentnější v kontrole dětí na internetu. Sedm z deseti českých rodičů dovolí svým dětem samostatně používat internet a nekontrolují je, nejčastěji ve věku 8 let (54 %). V ostatních zemích rodiče bývají rodiče přísnější. 51 % rodičů dovolí dětem samostatně používat internet poprvé zhruba ve věku 10 let (Avast, 2019).

První část výzkumného šetření – kvantitativní výzkum

1. Předvýzkum

Předvýzkum se využívá, pokud dotazník dříve nebyl použit ve výzkumu. Důvodem je jeho vyzkoušení, ověření, zda jsou položené otázky pochopitelné, jasné a jednoznačné. Předvýzkumem se také testuje funkčnost výzkumného nástroje (Gavora, 2010, s.84). Předvýzkum je důležitý, jelikož ukáže, zda dotazník opravdu zjišťuje, co zjišťovat má (Punch, 2008, s.50).

V rámci výzkumného šetření byl předvýzkum proveden u 5 respondentů různého věku a pohlaví. Dotazník jsem v papírové formě dala vyplnit respondentům, a u toho jsem se dotazovala, zda je vše jasné a zřetelně formulované. Také jsem se zaměřila na to, zda mají dostatek možností na odpovědi nebo by něco doplnili. Respondenti neměli s vyplňováním problémy a vyplnění jim trvalo zhruba 5–10 minut. Na základě zrealizovaného předvýzkumu jsem se ujistila, že dotazník je sestaven dobře a je možné ho použít ve výzkumném šetření.

2. Charakteristika výzkumného souboru

V kvantitativním šetření je nutné určit výzkumný soubor. Výzkumným souborem výzkumného šetření měli být uživatelé sociálních sítí, proto byl dotazník záměrně umístěn na sociální síť. Tím byl pro výběr respondentů zvolen záměrný výběr vzorku. Výzkumný soubor tvoří zletilí uživatelé sociálních sítí bez rozdílu pohlaví. Výzkumný vzorek se skládá z 304 respondentů, z čehož je 192 (63,2 %) žen a 112 (36,8 %) mužů. Věkové složení je různorodé, největší zastoupení je ve věku 18 let (7,6 %), 24 let (7,6 %) a ve věku 23 let (7,2 %), dále ve věku 30 let (6,9 %).

3. Realizace výzkumu

Výzkumné šetření proběhlo formou dotazníku. Na začátek dotazníku byly zařazeny faktografické údaje: věk a pohlaví respondenta. Samotný dotazník byl rozdělen na dvě sekvence podle toho, zda respondent má děti či nikoliv. Základní skupina otázek byla pro všechny uživatele stejná. Respondenti, kteří mají děti, odpovídali na tři další otázky týkající se činnosti jejich dětí na mobilu a sociálních sítích.

Dotazníkové šetření probíhalo od 21.12.2023 do 21.1.2024. Nejvíce odpovědí bylo zaznamenáno první den zveřejnění, poté už frekvence odpovědí klesala. Dotazník jsem sdílela celkem třikrát na Facebooku a Instagramu, přidala jsem ho i do facebookových skupin, kde se sdružují matky, abych měla dostatek odpovědí na otázky, kde se zaměřuji na rodiče dětí. Dotazníky sdíleli i moji přátelé a další osoby. Vždy po sdílení přibýly odpovědi.

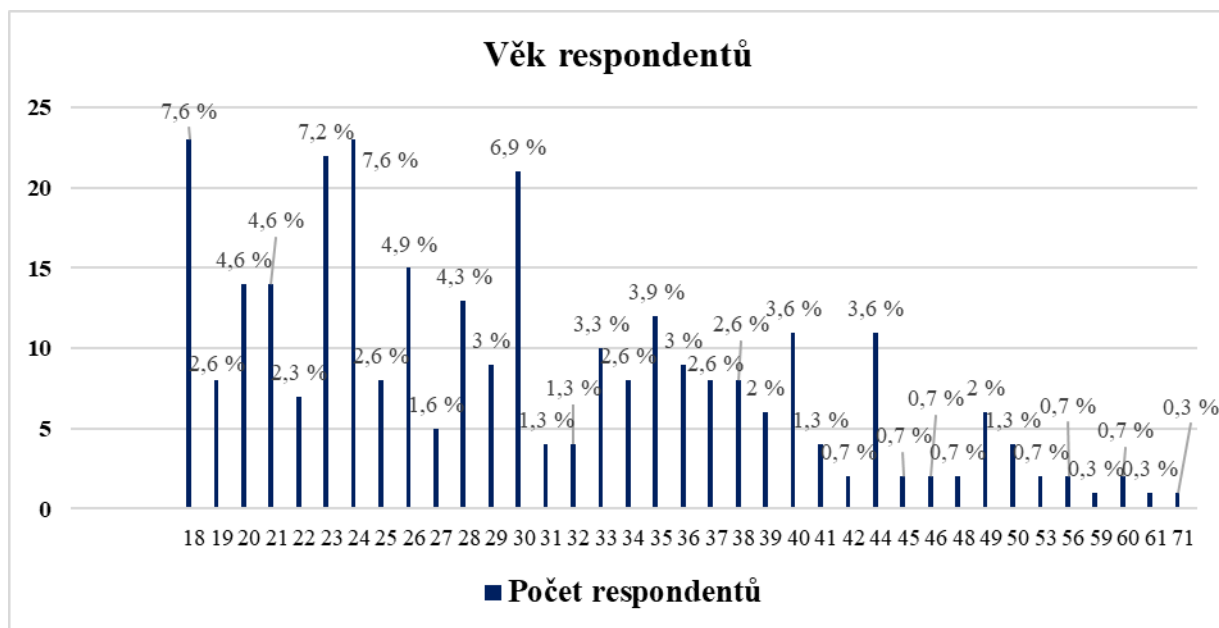
4. Etický rámec výzkumu

Jak uvádí Švaříček (2007, s.43): „Prakticky v rámci každého výzkumu je třeba řešit určité etické otázky.“ Jedním z velmi důležitých požadavků výzkumu je zachování soukromí. V kvantitativní i kvalitativní části výzkumu nejsou zveřejněna žádná data, díky kterým by čtenář mohl identifikovat účastníky výzkumu, byla zachována anonymita. Všichni účastníci poskytli souhlas k účasti na výzkumu. Dalšími etickými principy u výzkumu jsou: řádné citování a odkazování, zpřístupnění práce účastníkům výzkum, citlivost výzkumníka nebo třeba emoční bezpečí. Všechny etické zásady byly dodrženy v kvantitativní i kvalitativní části výzkumu.

5. Vyhodnocení dat a jejich interpretace

V této kapitole jsou pomocí grafů vyhodnoceny a interpretovány výsledky z výzkumného šetření. Pod grafy jsou umístěny komentáře s daty o počtu odpovědí. Pro přehlednost výsledků byly zvoleny 2 typy grafů: sloupcový a výšečový.

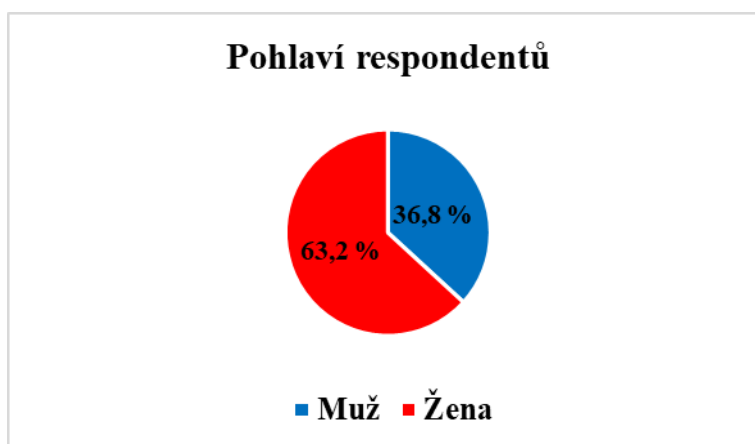
Otázka č.1: Kolik Vám je let?

Graf 7: Počet respondentů

Nejdříve byl zjišťován věk respondentů. Tabulka výše zobrazuje věkové zastoupení respondentů. Nejvíce respondentů bylo ve věku 18 let (23 tj. 7,6 %), stejně jako ve věku 24 let (23 tj. 7,6 %). Dále velká část respondentů byla ve věku 23 let (22 tj. 7,2 %) a ve věku 30 let (21 tj. 6,9 %). Věkové složení respondentů bylo opravdu různorodé až po věk 71 let.

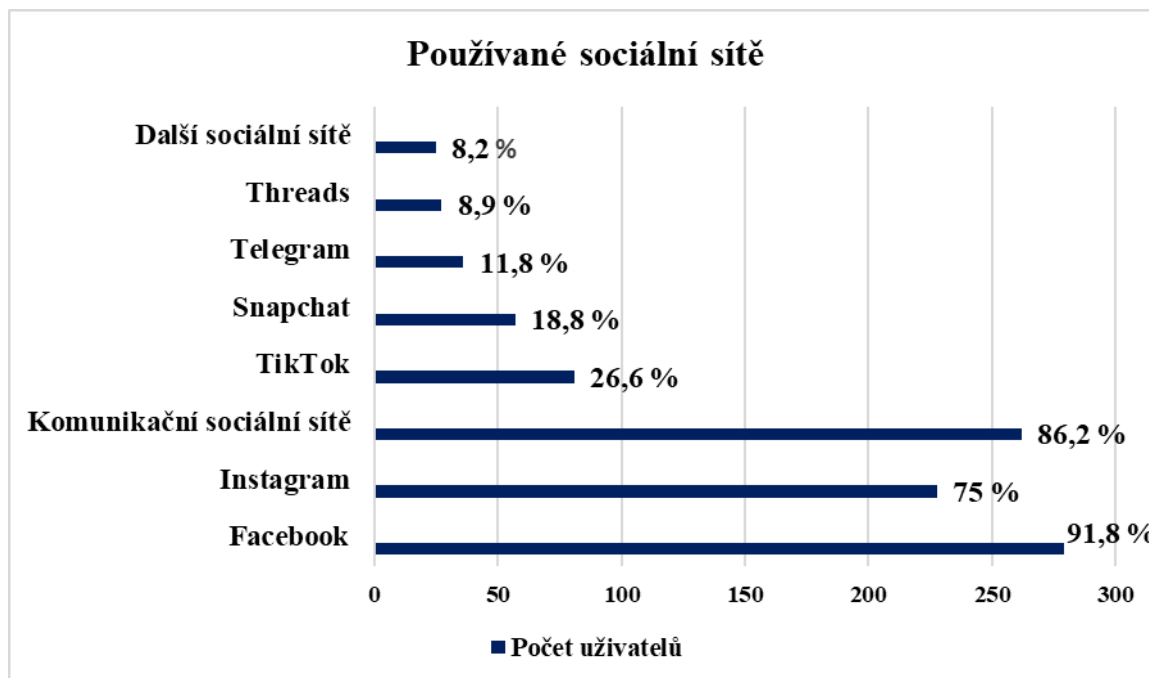
Otázka č.2: Jste muž/žena?

Graf 8: Pohlaví respondentů

Ve druhé otázce bylo zjišťováno pohlaví respondentů. Na výzkumu se z celkového počtu 304 respondentů podílelo 192 (63,2 %) žen a 112 (36,8 %) mužů. Ženské zastoupení bylo vyšší, jak jsem na základě již provedených výzkumů a odborné literatury předpokládala. Ženy na sociálních sítích tráví mnohem více času než muži, ti dávají přednost videohram před „surfováním“ na sítích (Krejčí, 2019, s.63).

Otázka č.3: Jaké sociální sítě používáte?

Graf 9: Používané sociální sítě

Třetí otázka zjišťovala, jaké sociální sítě uživatelé používají. Podle tiskového mluvčího Policie ČR je Facebook negativně proslulý predátory (Moravčík, 2023), zároveň ale podle Heřmanové (In Klika, 2021) není už Facebook tolik oblíbený. Touto otázkou jsem

chtěla zjistit, zda je u mých respondentů je Facebook stále neoblíbenější sociální sítí, čemuž odpovídají i statistiky, nebo ho nahradila jiná síť. 91,8 % respondentů používá Facebook, čemuž odpovídají i statistiky. Podle společnosti Síť v hrsti.cz je Facebook na první místě s počtem uživatelů 2 603 000, za ním je sociální síť Instagram s počtem 2 000 000 uživatelů (sitevhrsti.cz, 2024).

Výsledky mé práce tomu odpovídají, kromě komunikačních sítí, je Instagram další nejvíce používanou sociální sítí. Mě osobně překvapilo, že více než jedna desetina (36 respondentů, tj. 11,8 %) respondentů používá ruskou šifrovanou sociální síť Telegram. Tento vzrůst přisuzuji velmi smutnému případu střelby na FF UK před Vánoci, kdy útočník své plány a myšlenky prezentoval právě na Telegramu.

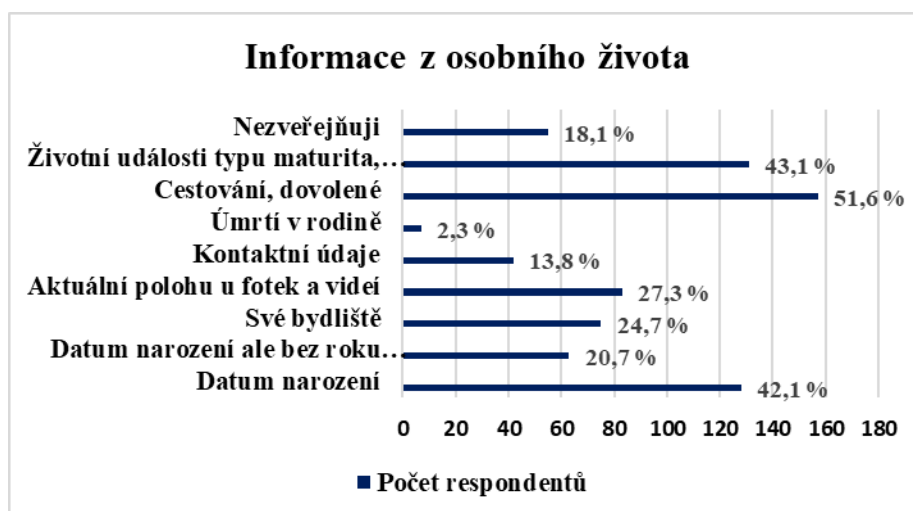
Otázka č.4: Jakým způsobem máte zabezpečené účty na sociálních sítích?

Graf: 10: Zabezpečení sociálních sítí

Obsah má viditelný pouze pro své přátele nebo sledující 207 (68,1 %) uživatelů. 38 (12,5 %) uživatelů má svůj obsah zcela veřejný. Pospíšilová (2016) ve svých výzkumech zjistila, že nadměrný vhléd a otvírání soukromí na Facebooku je vnímáno negativně. Zde se naplnila moje predikce, že lidé si své soukromí snaží alespoň nějakým způsobem zabezpečit.

Otázka č.5: Jaké informace ze svého života zveřejňujete na sítích?

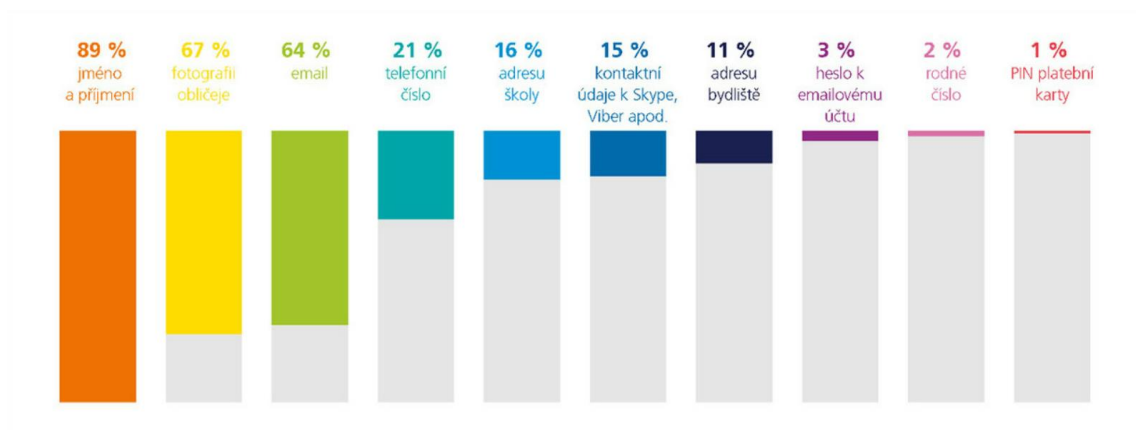

Graf 11: Informace z osobního života

Pátá otázka byla zaměřena na to, jaké informace o sobě uživatelé sociálních sítí sdílí. Nejčastěji sdílí cestování a dovolené (157 respondentů tj. 51,6 %), životní události (131 respondentů tj. 43,1 %) a datum narození (128 respondentů tj. 42,1 %). V této otázce byla i varianta „jiné“ do které mohli respondenti dopisovat další informace, které ze svého života sdílí. Objevilo se zde například podnikatelské promo, zveřejňování místa dovolené, ale až po návratu nebo například kariérní úspěchy.

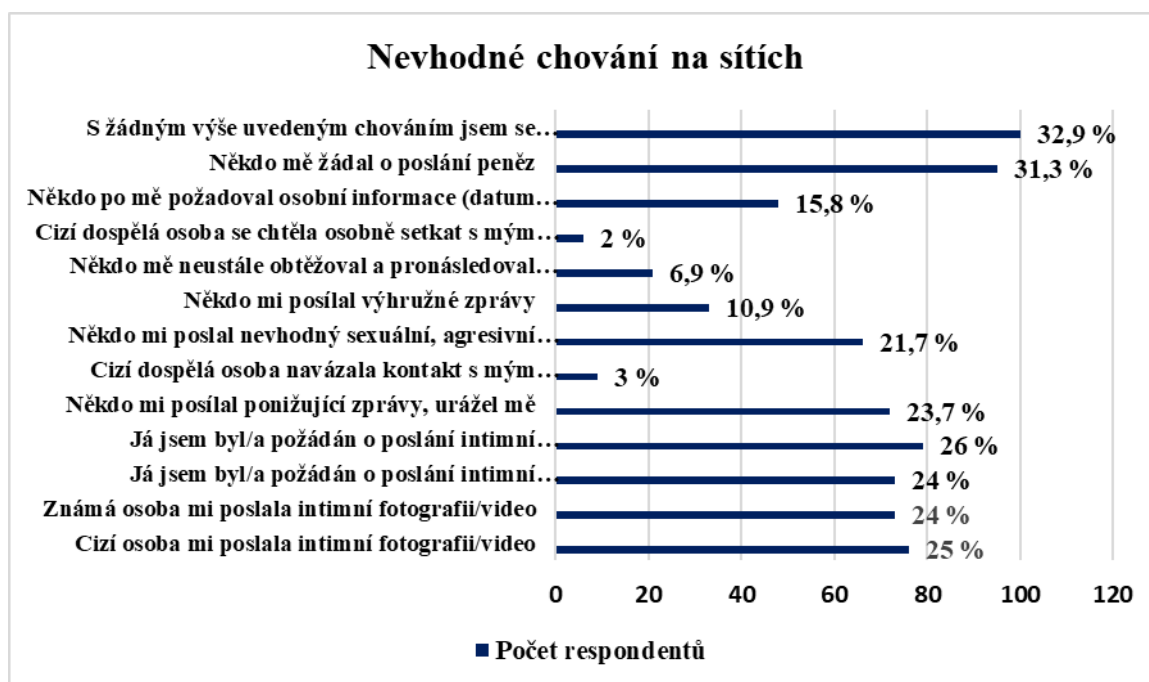
Velmi málo lidí (7 respondentů tj. 2,3 %) sdílí úmrtí v rodině, což si myslím, že na sociální sítě vůbec nepatří a překvapilo mě, že tuto možnost odpovědi opravdu někdo využil. Jaký je rozdíl ve sdílení osobních informací z hlediska věku podrobněji zkoumám v kapitole [Verifikace hypotéz](#), v ověření hypotézy č.4.

Pro porovnání uvádím výsledky z výzkumu Univerzity Palackého v Olomouci z roku 2017, který se zaměřoval na sexting a nebezpečné chování u dětí v kyberprostoru. Do výzkumu bylo zapojeno 4878 dětí v průměrném věku 14 let.

Graf 12: Sdílení informací
(zdroj: zurnal.upol.cz)

Otázka č.6: S čím jste se na sociálních sítích setkali přímo Vy?

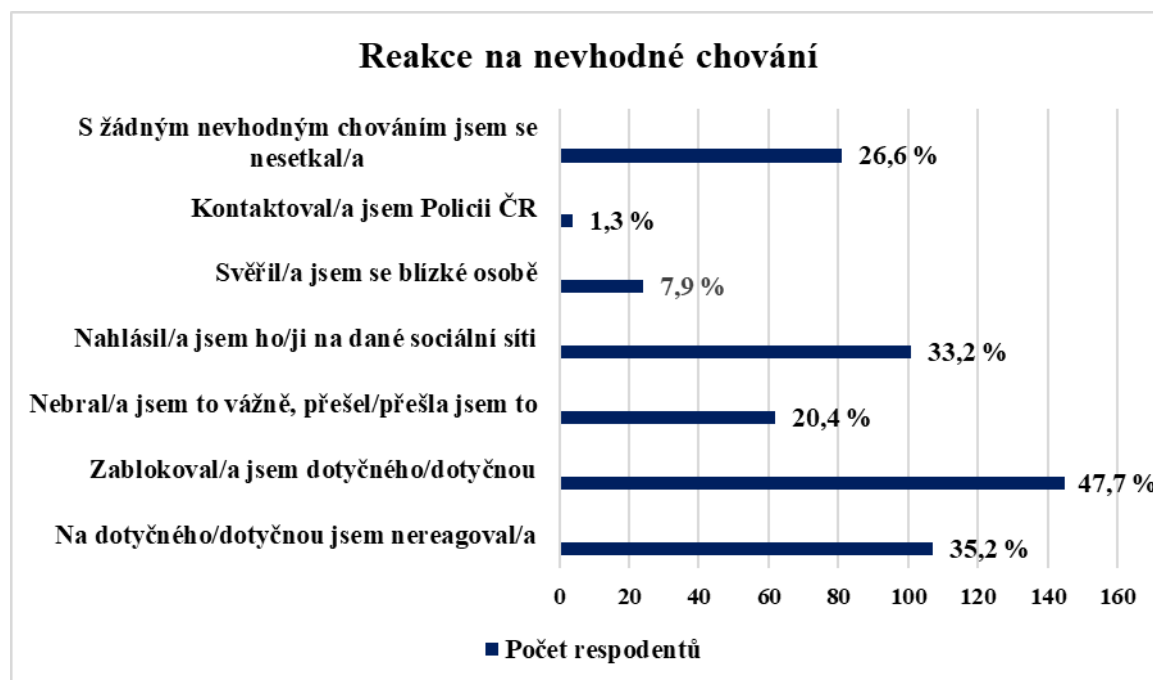
Graf 13: Nevhodné chování na sociálních sítích

Otázka č.6 se týkala konkrétního patologického chování na sociálních sítích, s čímž se uživatelé přímo setkali. V možnostech bylo zahrnuto chování, které lze posuzovat jako: kyberšikanu, sexting, kybergrooming a kyberstalking. Podle Policie ČR je na tom Česká republika z hlediska kyberšikany dobře, a to zejména díky kvalitnímu systému preventivních programů a včasného podchycení, ať už metodiky prevence nebo školními psychology (Moravčík, 2023). 100 (tj. 32,9 %) uživatelů se s žádným uvedeným patologickým chováním nesešlo, z čehož mám radost. Nejčastěji uváděnou odpovědí bylo, že po respondentech někdo žádal posláni peněz, což koresponduje s rozhovorem níže s příslušnicí Policie ČR, která uvedla jako nejčastější patologické chování, které řeší internetové podvody.

Jako druhé nejčastější patologické chování uživatelé uváděli, že je cizí osoba žádala o posláni intimní fotografie nebo videa (79 respondentů tj. 26 %). Jedné čtvrtině (76 tj. 25 %) respondentům dokonce cizí osoba poslala intimní fotografii nebo video. Osobně mě zarazilo, že v 6 případech (tj. 2 %) se dokonce cizí dospělá osoba chtěla osobně setkat s jejich dítětem mladším 15 let a v 9 případech (tj. 3 %) cizí dospělá osoba navázala kontakt s dítětem mladším 15 let.

V kapitole Verifikace hypotéz podrobněji srovnávám, zda se uživatelé častěji setkávají se sextingem nebo kyberšikanou. Jak je tomu z hlediska nejohroženějšího věku a pohlaví patologickým chováním na sociálních sítích je zjišťováno ve druhé části výzkumného šetření, což tvoří rozhovory s odborníky.

Otázka č.7: Jak jste se zachovali, když jste se setkali s nevhodným chováním na internetu?

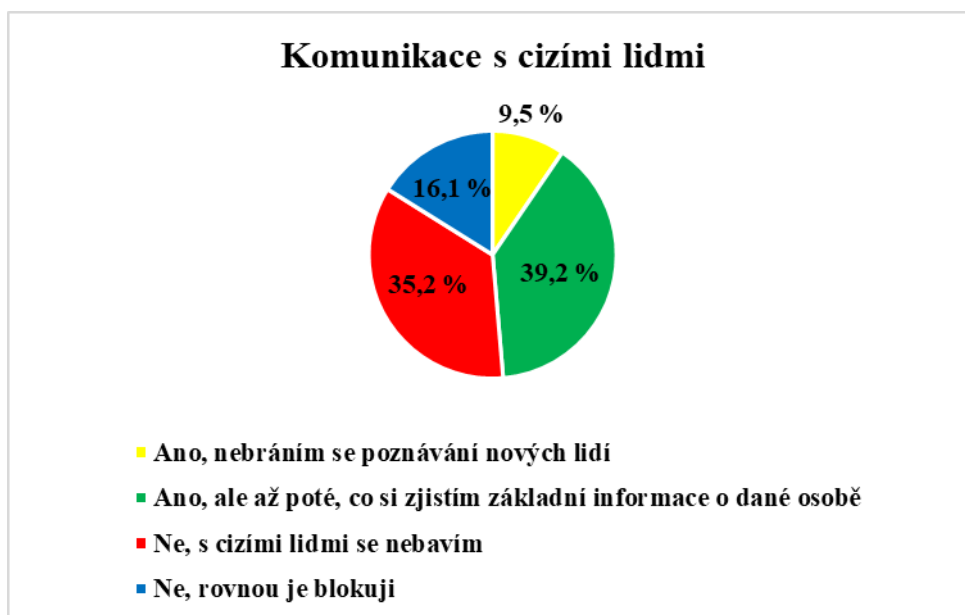
Graf 14: Reakce na nevhodné chování

Otázka č. 7 se zaměřovala na reakce uživatelů na nevhodné chování. Zde je trochu k zamyšlení, že v předchozí otázce se s žádným uvedeným chováním neseťkalo 32,9 % (100) uživatelů a nyní jenom 26,6 % (81 respondentů). Tento rozpor v odpovědích může být dán tím, že se respondent bál nebo nechtěl přiznat pravdu anebo si neuvědomoval, že se jedná o nevhodné chování.

Mrzí mě, že ve 35,2 % (tj. 107 respondentů) uživatelé na nevhodné chování nijak nereagovali. Rozhodně se nemyslím, že ignorace je řešení. Mám radost, že mezi odpověďmi se objevilo že ve čtyřech případech (1,3 %) byla kontaktována Policie ČR a 24 respondentů (tj. 7,9 %) se nebálo svěřit se blízké osobě. Bohužel ty čísla jsou stále nízká a myslím si, že je potřeba cílit na to, aby se uživatelé nebáli toto chování oznamovat.

Téměř polovina uživatelů (145 tj. 47,7 %) odpověděla, že dotyčného nebo dotyčnou zablokovali, což je dle mého názoru jen dočasné řešení, než dotyčná osoba vytvoří nový profil a bude ve své činnosti dále pokračovat.

Otázka č.8: Navazujete komunikaci s cizí osobou, která Vám napíše prostřednictvím sítí?

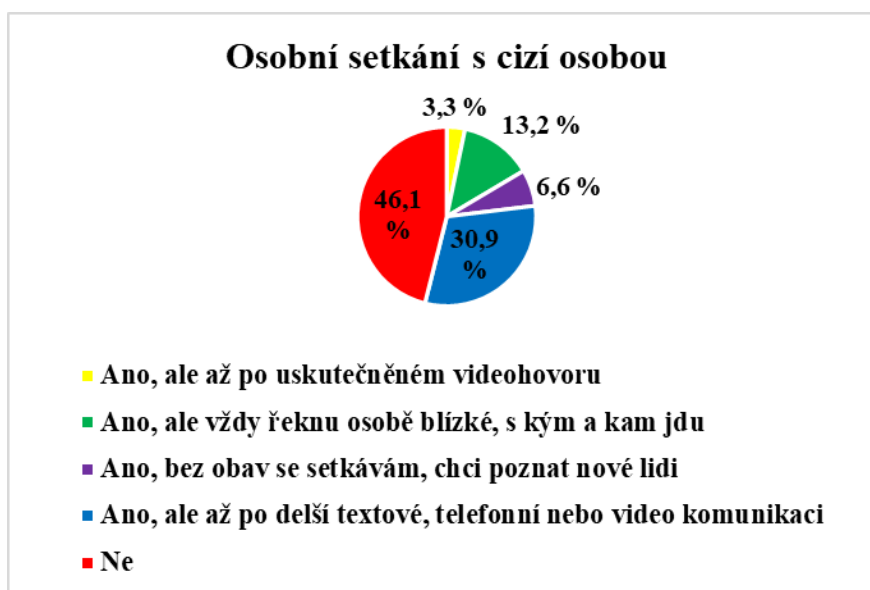
Graf: 15: Komunikace s cizími lidmi

Osmá otázka zjišťovala, zda uživatelé sami komunikují s cizími lidmi, případně jak v takové situaci postupují. Více jak polovina, celkem 156 (tj. 51,3 %) respondentů s cizími lidmi nekomunikuje, buď je rovnou blokuje, anebo se s cizími lidmi prostě nebaví. Zbývajících 148 (tj. 48,7 %) respondentů s cizími lidmi komunikuje, ale 119 (tj. 39,1 %) respondentů si nejdříve zjistí základní informace o dané osobě a až poté s ní naváže kontakt. Zbýlých 29 (tj. 9,5 %) respondentů se nebojí komunikovat s cizími lidmi.

Z výzkumu „Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru“ Univerzity, který uskutečnilo Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého a společnost O2 Czech Republic v roce 2017, do kterého se zapojilo 4 878 dětí České republiky v průměrném věku 14 let bylo zjištěno, že české děti se nebojí komunikovat s cizími lidmi.

Na Facebooku by si 31 % dětí přidalo nového kamaráda opačného pohlaví jen na základě přitažlivé fotografie a bez ověřování identity. René Szotkowski z Centra PRVoK PdF UP uvádí: „Je alarmující, že 7 procent dětí bylo k provozování sextingu donuceno někým jiným. Čtyři z deseti dětí navíc zažily obnažování na video chatu“ (zurnal.upol.cz, 2017).

Otázka č.9: Sešli jste se někdy s osobou, se kterou jste se seznámili skrze sociální sítě?

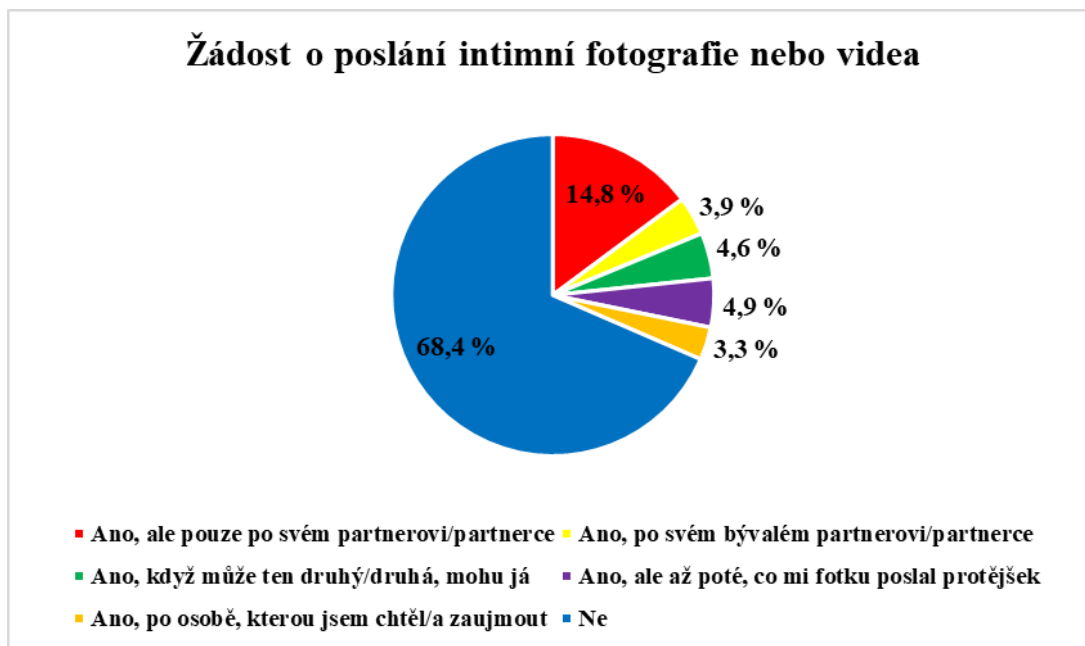
Graf: 16: Osobní setkání

Devátá otázka v rozhovoru se zaměřovala na osobní setkání s cizí osobou, se kterou se uživatel seznámil skrze sociální sítě. Do výzkumu byla zařazena proto, aby bylo zjištěno, jak uživatelé sami přistupují k cizím lidem, kteří je osloví prostřednictvím sítí, zda mají strach nebo se s lidmi bez obav osobně setkají.

Výsledky byly uspokojivé. Dokonce téměř polovina (140 tj. 46,1 %) respondentů osobní setkání s cizí osobou přímo zamítlo, zbylí respondenti se s cizí osobou setkají, ale vždy volí nějakou formu kontroly, ať už, že se někomu svěří (40 tj. 13,2 % respondentů), anebo si osobu prověří videohovorem (10 tj. 3,3 % respondentů) nebo delší textové, telefonní nebo video komunikaci (94 tj. 30,9 % respondentů). Pouze 20 (6,6 %) respondentů se s cizími lidmi, které potkají na sociálních sítích bez obav sejdou.

Myslím, že výsledky by byly jiné, kdyby na tuto otázku odpovídaly jenom nezletilí. Z výzkumu Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého a společnost O2 Czech Republic do kterého se zapojilo 4878 dětí vyšlo, že: Každé druhé dítě chatuje s cizími lidmi a pětina by neodmítla osobní schůzku. Což je naprosto alarmující (zurnal.upol.cz, 2017). Kopecký upozornil na rizika odbourávání bariér pomocí sociálních sítí: „Sociální sítě zcela odbourávají bariéry v komunikaci a děti často ztrácí zábrany. Dívka si přidá na Facebook hezkého kluka, chatuje s ním před webkamerou, sdílí intimní fotografie. A to je jen začátek. Až pětina dětí nemá problém s internetovým kamarádem nebo se zcela cizím člověkem vyrazit na osobní schůzku.“

Otázka č.10: Žádali jste sami po někom poslat intimní fotografie, video?

Graf: 17: Žádost o poslání sextu

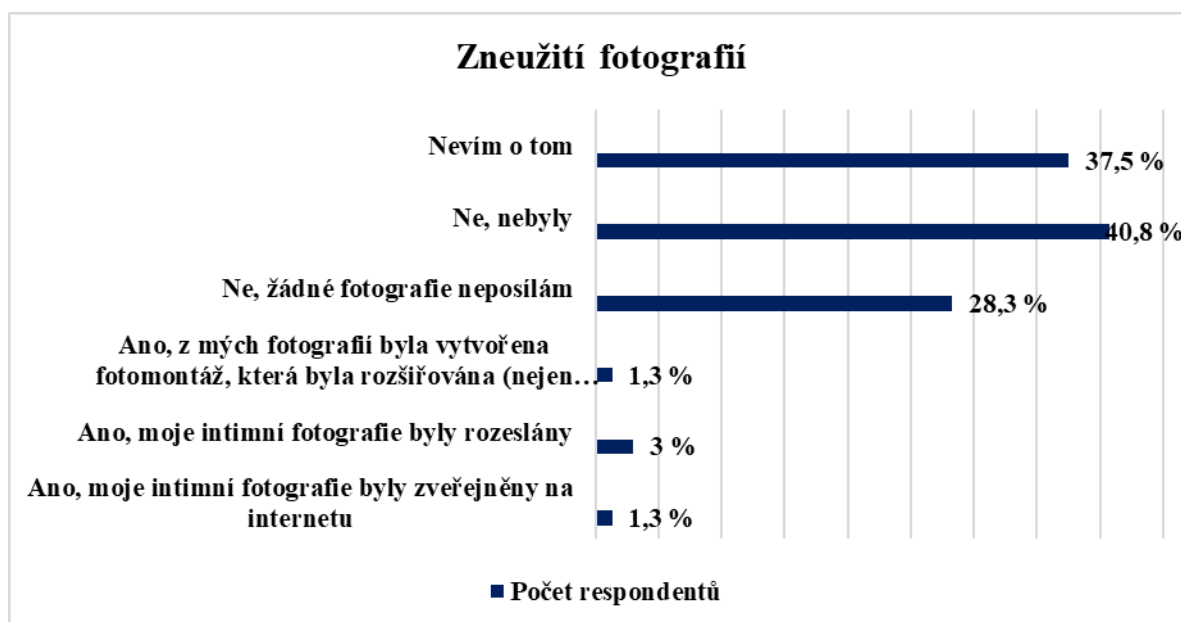
Desátou otázkou bylo zjišťováno, zda se uživatelé sami dopouští chování, které je odborníky a literaturou definované jako patologické. Posílání intimních fotografií je odborníky považováno za sexting, což je patologické chování, ať se jedná o posílání intimních fotografií mezi cizími nebo blízkými osobami.

Z výzkumu vyplynulo, že 208 (68,4 %) uživatelů nepožadovalo po druhé osobě poslání intimní fotografie nebo videa. Zbýlých 96 (31,6 %) uživatelů někdy po někom požadovali zaslání sextu. V nejvíce případech to bylo v rámci partnerského vztahu. Alarmující je, že 10 (3,3 %) respondentů žádali poslání sextu dokonce po někom, koho chtěli zaujmout. Nemyslím si, že zrovna sext je něco, čím by uživatel musel někoho zaujmout.

Dále mě překvapilo, že 14 (4,6 %) respondentů si žádost o poslání sextu odůvodňuje tím, že „když může ten druhý/ druhá, mohu já.“ Posílání sextů byt' jenom v partnerském vztahu je velmi nebezpečné, z důvodu možného rozesílání a zneužívání po skončení vztahu. Více je toto téma rozebíráno v [TČ](#) této diplomové práce.

Ve výzkumu společnosti Eset v roce 2022 bylo zjištěno, že přibližně každý sedmý nezletilý (14 %) a každý třetí dospělý (33 %) uvedl, že někdy někomu dobrovolně poslal svou vlastní intimní fotografii či video. Dále z výzkumu vyplynulo, že dívky a ženy (53 %) posílají své intimní fotografie častěji, než muži (42 %), ti spíše posílají intimní fotky jako reakci na příchozí intimní fotky. Intimní fotografie a videa aktivně a dobrovolně zasílá každý třetí dospělý (33 %), nejčastější věková kategorie je 25-34 let. Výzkumy potvrzují, že prevalence sextingu v České republice roste (Eset, 2022).

Otázka č.11: Byly Vaše fotografie někdy zneužity druhou osobou?

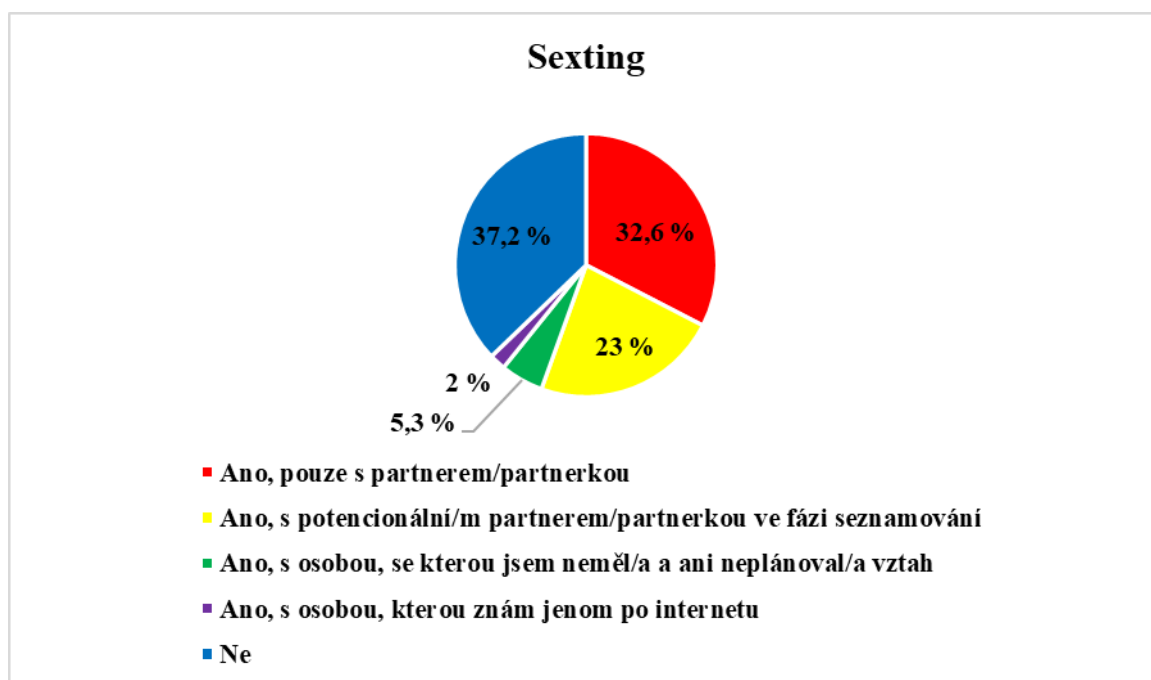
Graf: 18: Zneužití sextu

Tato otázka byla zaměřena na zneužívání intimních fotografií druhou osobou. Pozitivně mě překvapilo, že téměř 30 % uživatelů (86 respondentů) žádné takové fotografie neposílá. Bohužel ve čtyřech případech (1,3 %) byly fotografie zveřejněny na internetu a rovněž ve čtyřech případech (1,3 %) z nich byla vytvořena fotomontáž, a to nejen fotomontáž intimní. Intimní fotografie byly dál rozeslány jenom v 9 případech (3 %), ale 114 (37,5 %) uživatelů neví, zda jejich fotografie byly někdy nějakým způsobem zneužity. Zde se opět nabízí upozornění na to, že i když si intimní fotografie mezi sebou posílají pouze partneři, jistota v tom, že fotografie zůstanou pouze mezi nimi není.

Výsledky této dotazníkové položky odpovídají výzkumu společnosti Eset (zmiňován v [TČ](#), v kapitole o sextingu) z roku 2022, při kterém bylo zjištěno, že míra sextingu roste. V jejich výzkumu v roce 2022 posílal sexty každý třetí dospělý člověk (33 %). V mém výzkumu, který se uskutečnil na přelomu roku 2023 a 2024, možnost „žádné intimní fotografie neposílám“ zvolilo pouze 28,3 % respondentů, z čehož lze vyvodit, že zbylých 71,7 % uživatelů fotografie posílá, ale zatím nebyly nijak zneužity.

Z výzkumu Esetu bylo dále zjištěno, že proti vůli autora bylo zveřejněno 7 % intimních obsahů pořízených mladistvými a 1 % pořízených dospělými. Oběťmi vydírání nebo vyhrožování se stal každý 20. mladistvý a 50. dospělý, který někdy někomu poslal intimní fotografii nebo video (Policie ČR, 2022).

Otázka č.12: Provozovali jste někdy sexting (=psaní zpráv se sexuálním obsahem)?

Graf 19: Sexting

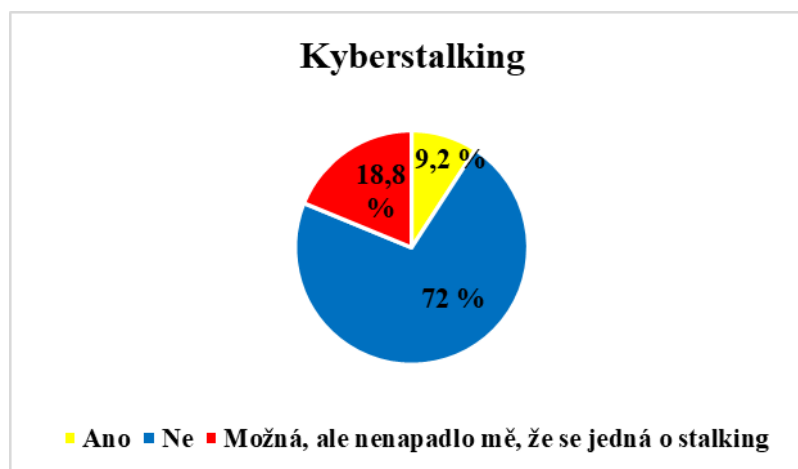
Dvanáctá otázka se týkala sextingu u samotných respondentů. Sexting nikdy neprovozovalo 113 (37,2 %) respondentů, zbylých 191 (62,8 %) sexting někdy provozovalo. Velká část (99 respondentů tj. 32,6 %) provozovalo sexting v rámci vztahu. Dle Policie ČR je v ČR rozšířenost sextingu je na úrovni cca 15–20 % všech dětí do věku 18 let. V USA je to 40 % dětí, které dokonce někdy někomu poslaly i intimní fotografie (Moravčík, 2021).

Lidé by si měli více uvědomovat míru nebezpečí, která je s tímto chováním spojena. V kapitole [Verifikace hypotéz](#) je dále porovnáváno, zda starší muži více praktikují sexting než mladší.

Obrovským problémem je sexting u dětí. „Své intimní materiály po internetu s cizími lidmi sdílí až 16 procent českých dětí, dominují především fotografie nad videem. Za pět let se toto číslo zvýšilo téměř o polovinu, což samozřejmě vede i k rostoucímu počtu případů úniků nebo zneužití takových materiálů,“ řekl Kamil Kopecký, vedoucí výzkumného týmu a zároveň vedoucí Centra PRVoK PdF UP⁸, který vycházel z výzkumu PRVoK PdF UP a O2 Czech Republic, který byl již zmiňován výše (zurnal.upol.cz, 2017).

⁸ Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého Olomouc

Otázka č.13: Zažili jste někdy kyberstalking na sociálních sítích (=pronásledování, obtěžování)?

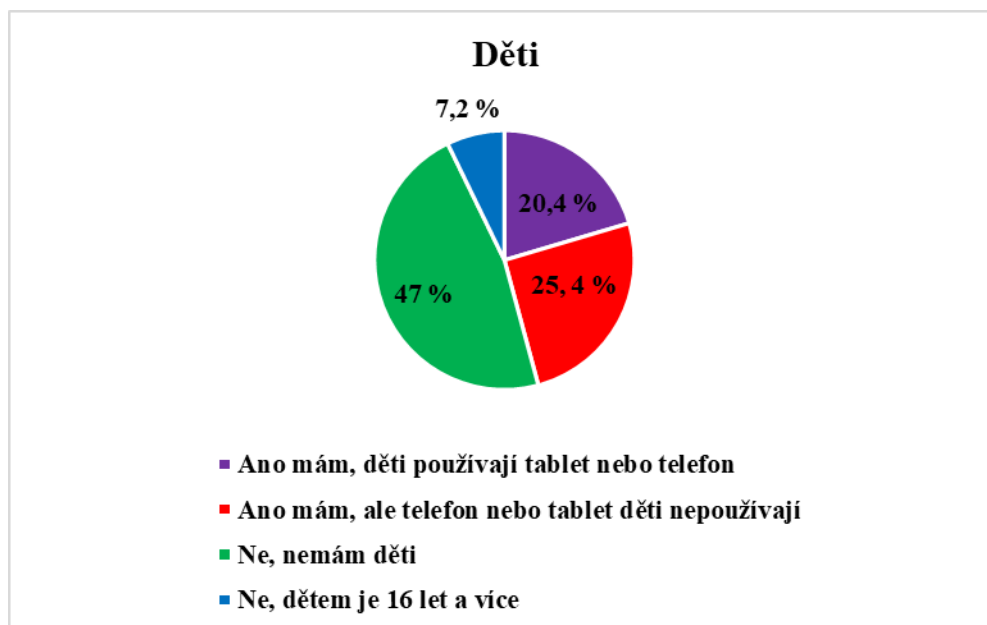
Graf 20: Kyberstalking

Třináctá otázka zkoumala, jak vysoká je míra osobního setkání se s kyberstalkingem u respondentů. 28 (9,2 %) respondentů někdo obtěžoval nebo pronásledoval prostřednictvím sociálních sítí. Osobně mě tento výsledek zarazil, jelikož si myslím, že míra kyberstalkingu je mnohonásobně vyšší. Už v roce 2009 podle výzkumu e-bezpečí se s kyberstalkingem setkala 10 % uživatelů populace a 2 % případů dokonce skončilo smrtí (e-bezpečí.cz, 2009).

Dle mého názoru si uživatelé stále neuvědomují anebo nepřipouští, že se jednalo o kyberstalking, čemuž odpovídá výsledek zvolené další možnosti „možná, ale nenapadlo mě, že se jedná o kyberstalking. Tuto možnost zvolilo 57 (18,8 %) respondentů. Zbýlých 219 (72 %) respondentů uvádí, že se s kyberstalkingem nesešlo, což neodpovídá provedeným výzkumům.

Otázka č.14: Máte dítě/děti mladší 15 let (včetně), které již používají telefon, tablet atd?

Čtrnáctá otázka byla rozzařovací, pro respondenty, kteří nemají děti mladší 15 let, tímto dotazník skončil. Zbýlých 139 (45,8 %) respondentů, kteří mají děti mladší 15 let odpovídali na další tři otázky týkající se rodičovské kontroly a sharentingu. Jestli rodiče věří svým dětem anebo je kontrolují a jaké fotografie svých dětí rodiče sdílí na sociálních sítích podrobněji vyhodnocuji níže v kapitole Verifikace hypotéz, u hypotéz číslo 5 a 6. Procentuální rozložení zvolených odpovědí je zaznamenán na grafu níže.

Graf 21: Děti

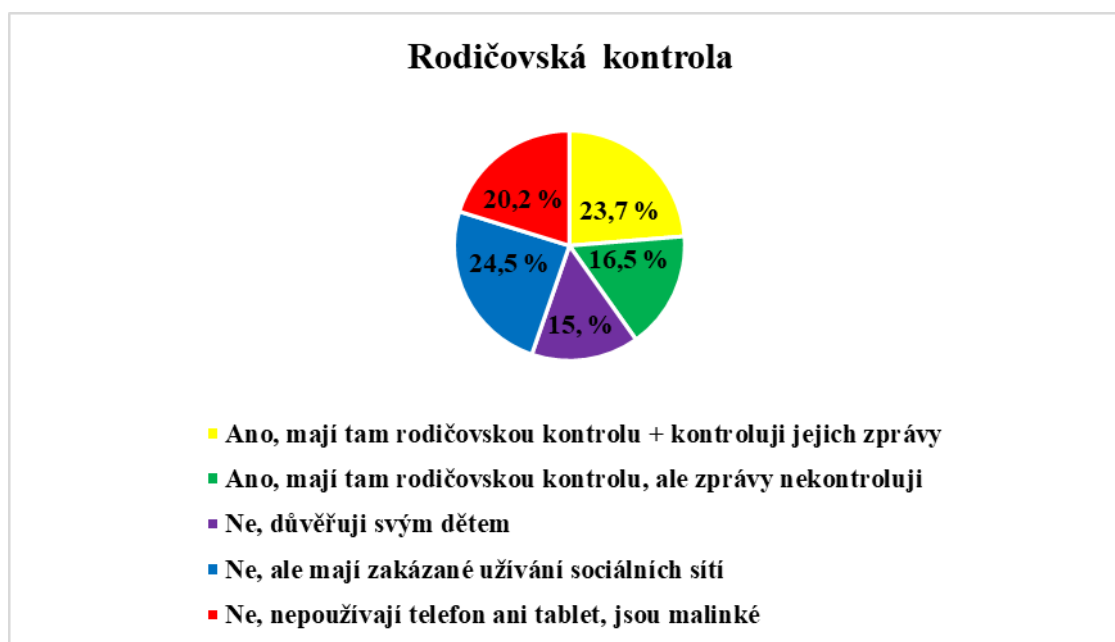
Otázka č.15: Máte povědomí o tom, že Vaše děti používají sociální sítě?

Graf 22: Sociální sítě u dětí

Patnáctá otázka byla zaměřena na to, jaké sociální sítě používají děti respondentů mladší 15 let. U většiny sociálních sítí je požadován věk nejméně 13 let a u některých dokonce i více. Z celkového počtu 139 respondentů téměř čtvrtina dětí respondentů (32 tj. 23 %) nemá přístup k sociálním sítím, protože jsou malé. Dalších 43,2 % (60 dětí ze 139) nepoužívají sociální sítě. Nejčastěji děti používají komunikační sociální sítě jako je Messenger nebo WhatsApp (48 dětí tj. 34,5 %). 27 (19,4 %) dětí používá Instagram i Facebook a 15 (10,8 %) dětí používá TikTok, který je celkově velmi oblíbený především u dětí.

Otázka č.16: Kontrolujete svým dětem obsah na jejich telefonu/tabletu atd?

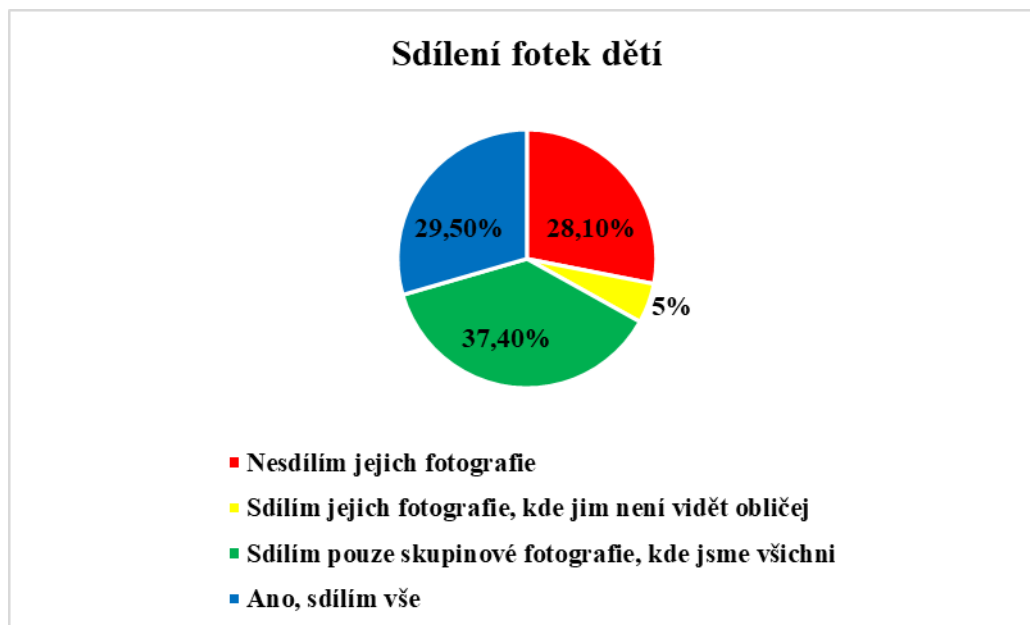

Graf 23: Rodičovská kontrola

Předposlední otázka výzkumu se zaměřovala na to, zda rodiče důvěřují svým dětem, mají nastavenou rodičovskou kontrolu anebo mají úplně zakázané sociální sítě. Zajímavé je, že 28 (20,2 %) dětí nepoužívá sociální sítě, protože jsou malé, ale u předchozí otázky stejná odpověď byla zvolena ve 23 %, k rozdílu došlo ve 4 odpovědích.

33 (23,7 %) z celkového počtu 139 rodičů má u elektronických zařízeních svých dětí mladších 15 let nastavenou rodičovskou kontrolu, a navíc kontrolují dětem zprávy. 23 (16,5 %) rodičů má také nastavenou rodičovskou kontrolu, ale zprávy dětem nekontrolují. Ve 21 případech (15,1 %) rodiče dětem důvěřují a nemají nastavenou rodičovskou kontrolu, ani nic nekontrolují. 34 (24,5 %) dětí respondentů má sociální sítě zakázané úplně. Jak rodiče důvěřují svým dětem bylo více zjišťováno v kapitole [Verifikace hypotéz](#), v hypotéze č.6.

Otázka č.17: Sdílíte fotografie svých dětí na svých sociálních sítích?

Graf: 24: Sdílení fotografií dětí

Poslední otázka zjišťovala, jaká je míra sharentingu u respondentů. Z celkového počtu 139 odpovědí, 39 (28,1 %) rodičů vůbec nesdílí žádné fotografie svých dětí na sociálních sítích. 7 (5 %) rodičů sdílí pouze fotografie, kde dětem není vidět obličej a 41 (29,5 %) rodičů sdílí všechny fotografie. 52 (37,4 %) rodičů sdílí pouze skupinové fotografie, kde je kromě dítěte více lidí. To, že 28,1 % (39) rodičů vůbec nesdílí žádné fotografie dětí zhruba odpovídá dosud provedeným výzkumům.

Sharentingem se více zabývám v kapitole [Verifikace hypotéz](#) u hypotézy č.5. Ve výzkumu Kopeckého a spol. bylo zjištěno, že 69 % dospělých někdy sdíleli obsah týkající se jejich dítěte. Obsah nikdy nesdílelo 30,7 % respondentů. Odborníci ale předpokládají, že skutečné procento je trochu níže, z důvodu neuvědomění si rodičů, že se jedná o sdílení obsahu (e-bezpeci.cz, 2020).

6. Verifikace hypotéz

Tato kapitola byla zaměřena na testování hypotéz neboli potvrzování jejich platnosti. Statistická hypotéza se vždy ověřuje proti jinému tvrzení, tzv. proti nulové hypotéze. Chráska (2006, s.79) definuje nulovou hypotézu: „Nulová hypotéza je domněnka, která prostřednictvím statistických termínů tvrdí, že mezi proměnnými, které zkoumáme není vztah. Jestliže se při statistické analýze ukáže, že nulovou hypotézu je možno odmítnout, přijímáme tzv. alternativní hypotézu.“ Testování hypotéz má vždy pravděpodobnostní charakter, riziko, že uděláme chybu, tedy neoprávněně odmítneme nulovou hypotézu se nazývá hladina významnosti (Chráska, 2006, s.79).

Porovnání relativních četností bylo provedeno pomocí chí-kvadrát testu nezávislosti v kontingenční tabulce. Porovnání relativních četností pro opakovaná měření byl použit McNemarův test. Porovnání kvantitativní proměnné pro 2 skupiny bylo provedeno pomocí Welchova t-testu. Testování rovnoměrnosti rozdělení četností odpovědí bylo testováno pomocí chí-kvadrát testu dobré shody. Hladina významnosti činila 5 %.

Výsledky:

H1: Uživatelé se častěji setkávají se sextingem než s kyberšikanou.

Statistické hypotézy:

H₀: Podíl uživatelů se zkušeností se sextingem a kyberšikanou je stejný.

H_A: Podíl uživatelů se zkušeností se sextingem a kyberšikanou se liší.

Kontingenční tabulka a McNemarův test

McNemarův test p-hodnota: 0,005		Zkušenost s kyberšikanou					
		ano		ne		celkem	
		n	%	n	%	n	%
Zkušenost se sextingem	ano	89	29	52	17	141	46
	ne	26	9	137	45	163	54
	celkem	115	38	189	62	N=304	

Zkušenost se sextingem i kyberšikanou uvedlo 29 % respondentů. Absenci zkušenosti se sextingem i kyberšikanou uvedlo 45 % respondentů. U zbylých 55 % respondentů zkušenost se sextingem a kyberšikanou nekoresponduje: podíl respondentů, kteří mají zkušenost se sextingem, ale nemají zkušenost s kyberšikanou, byl 17 %. Podíl respondentů, kteří nemají zkušenost se sextingem, ale mají zkušenost s kyberšikanou, byl 9 %. Celkově uvedlo zkušenost se sextingem 46 % respondentů a zkušenost s kyberšikanou 38 %

respondentů. P-hodnota McNemarova testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa 0,005, tj. nižší než hladina významnosti 0,05. **Nulová hypotéza byla zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byl **prokázán rozdíl** v podílu zkušenosti se sextingem a kyberšikanou. Podíl respondentů, kteří uvedli zkušenost se sextingem a zároveň neuvedli zkušenost s kyberšikanou, byl statisticky významně vyšší než podíl respondentů, kteří uvedli zkušenost s kyberšikanou a zároveň neuvedli zkušenost se sextingem. **Stanovená hypotéza byla přijata.**

H2: Adolescentní dívky se častěji setkávají s nevhodným chováním na sociálních sítích než adolescentní chlapci.

Statistické hypotézy:

H₀: Podíl uživatelů se zkušeností s nevhodným chováním na sociálních sítích je pro adolescentní chlapce a adolescentní dívky stejný.

H_A: Podíl uživatelů se zkušeností s nevhodným chováním na sociálních sítích se pro adolescentní chlapce a adolescentní dívky liší.

Zkušenost s nevhodným chováním na sociálních sítích uvedlo 79 % adolescentních dívek a 86 % adolescentních chlapců. P-hodnota chí-kvadrát testu nezávislosti vyšla s ohledem na 3 desetinná místa 0,499, tj. vyšší než hladina významnosti 0,05. Nulová hypotéza nebyla zamítnuta. Na hladině významnosti 0,05 **nebyl prokázán rozdíl** ve zkušenosti s nevhodným chováním na sociálních sítích pro adolescentní chlapce a adolescentní dívky. **Stanovená hypotéza nebyla přijata.**

Relativní četnosti a chí-kvadrát test

Nevhodné chování	Adolescentní dívky (n=29)		Adolescentní chlapci (n=35)		p-hodnota
	n	%	n	%	
Jakékoli	23	79	30	86	0,499
Cizí osoba mi poslala intimní fotografii nebo video	13	45	11	31	0,270
Známa osoba mi poslala intimní fotografii nebo video	7	24	14	40	0,179
Já jsem byl/a požádán/ a o poslání intimní foto známou osobou	9	31	15	43	0,331
Já jsem byl/a požádán/ a o poslání intimní foto neznámou osobou	12	41	9	26	0,184
Někdo mi posílal ponižující zprávy, urážel mě	9	31	11	31	0,973
Cizí dospělá osoba navázala komunikaci s mým dítětem mladším 15 let	1	3	0	0	-

Někdo mi poslal nevhodný sexuální, agresivní nebo násilný obsah	9	31	11	31	0,973
Někdo mi posílal výhružné zprávy	1	3	9	26	0,015*
Někdo mě neustále obtěžoval a pronásledoval prostřednictvím sociálních sítí	3	10	4	11	0,890
Cizí osoba se chtěla osobně setkat s mým dítětem mladším 15 let	0	0	0	0	-
Někdo po mě požadoval osobní informace (datum narození, bydliště apod.)	7	24	9	26	0,885
Někdo mě žádal o posílání peněz	10	34	10	29	0,612

Dle chí-kvadrát testu na hladině významnosti 0,05 byl mezi adolescentními dívkami a adolescentními chlapci **prokázán rozdíl ve zkušenosti s výhružnými zprávami**. Adolescentní chlapci měli statisticky významně častější zkušenost s obdržением výhružných zpráv než adolescentní dívky. U ostatních typů nevhodného chování nebyl mezi adolescentními dívkami a adolescentními chlapci rozdíl statisticky významný. V rámci rozdílů, které nebyly statisticky významné, byla u dívek byla zjištěna častější zkušenost s tím, že jim cizí osoba poslala intimní fotografii nebo video a byly požádány o posílání intimní fotografie nebo videa cizí osobou. U chlapců byla zjištěna častější zkušenost s tím, že jim intimní fotografii nebo video poslala známá osoba a byli taktéž byli o posílání požádáni, ale známou osobou. Ostatní rozdíly byly zanedbatelné.

H3: Muži ve věku 26 let a více častěji praktikují sexting než muži mladší 26 let.

Statistické hypotézy:

H₀: Podíl uživatelů se zkušeností se sextingem je pro muže ve věku do 26 let a muže ve věku 26 let či vyšším stejný.

H_A: Podíl uživatelů se zkušeností se sextingem se pro muže ve věku do 26 let a muže ve věku 26 let či vyšším liší.

Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,622	Provozovali jste někdy sexting?				celkem
	ano		ne		
Skupina	n	%	n	%	
Muži do 26 let	35	70	15	30	50
Muži 26+	46	74	16	26	62
Celkem	81		31		112

Zkušenost se sextingem uvedlo 70 % mužů do 26 let a 74 % mužů ve věku 26 let či starších. P-hodnota chí-kvadrát testu nezávislosti vyšla s ohledem na 3 desetinná místa 0,622,

tj, vyšší než 0,05. **Nulová hypotéza nebyla zamítnuta.** Na hladině významnosti 0,05 **nebyl prokázán rozdíl** ve zkušenosti se sextingem mezi muži ve věku do 26 let a muži ve věku 26 let či vyšším. **Stanovená hypotéza nebyla přijata.**

H4: Respondenti mladší 26 let sdílí více osobních informací než starší respondenti.

Statistické hypotézy:

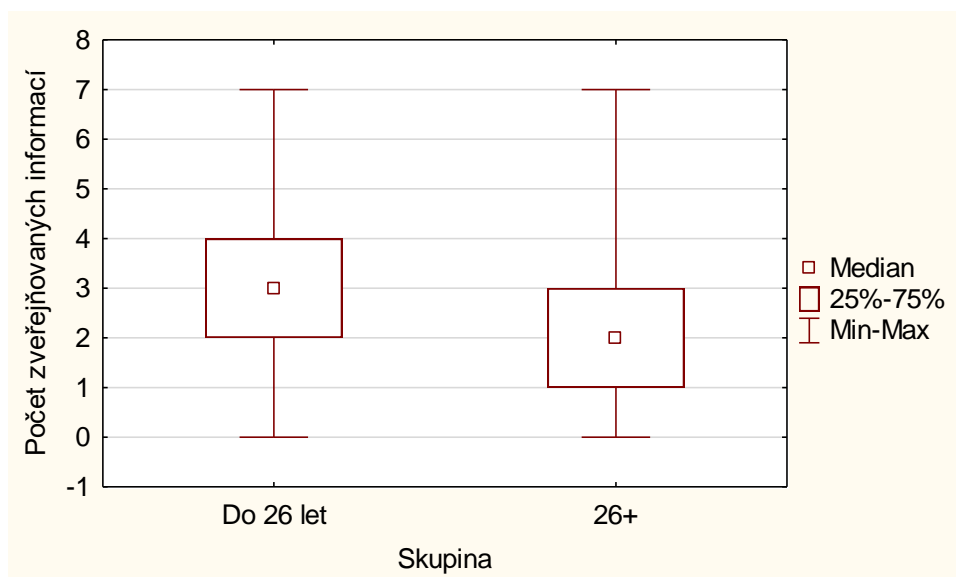
H₀: Počet sdílených osobních informací nezávisí na věkové kategorii.

H_A: Počet sdílených osobních informací závisí na věkové kategorii.

Welchův t-test: p-hodnota a popisné statistiky

Skupina	počet	průměr	sm. odch.	p-hodnota
Mladší 26 let	119	2,8	1,7	0,001
26 let a více	185	2,2	1,6	(zamítáme H ₀)

Počet sdílených osobních informací činil pro respondenty mladší 26 let v průměru 2,8 při směrodatné odchylce 1,7 a pro respondenty ve věku 26 let a více v průměru 2,2 při směrodatné odchylce 1,6. P-hodnota Welchova t-testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa 0,001, tj. nižší než zvolená hladina významnosti 0,05. **Nulová hypotéza byla zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byl **prokázán rozdíl** v počtu různých sdílených informací pro respondenty mladší a starší 26 let. Respondenti mladší 26 let sdíleli statisticky významně více různých osobních informací než respondenti ve věku 26 let a více. Pořadové statistiky obou srovnávaných skupin byly zobrazeny pomocí kategorizovaného krabicového grafu. **Stanovená hypotéza byla přijata.**

H5: Rodiče dětí častěji zveřejňují fotografie, kde dítěti není vidět obličej, než fotografie, kde je dítě vidět.

Statistické hypotézy:

H₀: Podíl rodičů zveřejňujících fotografie dětí s obličejem a bez obličeje je stejný.

H_A: Podíl rodičů zveřejňujících fotografie dětí s obličejem a bez obličeje se liší.

Chí-kvadrát test dobré shody

Celkový počet respondentů	100	
Varianta →	b)	c) nebo d)
Počet respondentů	7	93
Podíl respondentů	0,07 (7 %)	0,93 (93 %)
Očekávané četnosti při rovnoměrném rozdělení	50 (50 %)	50 (50 %)
P-hodnota chí-2 testu dobré shody	0,000 (zamítáme H ₀)	

Varianta b): „sdílím jejich fotografie, kde jim není vidět obličej“ odpovědělo 7 respondentů (7 %), variantami c): „sdílím pouze skupinové fotografie, kde jsme všichni“ nebo d): „ano, sdílím vše“ 93 respondentů (93 %). V případě, že by mezi podílem respondentů, kteří odpověděli variantou b, a respondentů, kteří odpověděli variantami c nebo d, nebyl rozdíl, očekávali bychom v obou kategoriích absolutní četnosti 50 (50 %). Chí-kvadrát test dobré shody porovnal pozorované četnosti (7, 93) s očekávanými četnostmi (50, 50) a výsledná p-hodnota vyšla s ohledem na 3 desetinná místa 0,000, tj. nižší než zvolená hladina významnosti 0,05. **Nulová hypotéza byla zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy, přesto stanovená hypotéza nebyla přijata.** Na hladině významnosti 0,05 bylo prokázáno, že rozložení relativních četností v rámci kategorií b) a c) + d) není rovnoměrné. **Odpověď c) nebo d) se vyskytla statisticky významně častěji než odpověď b).**

(Poznámka: Použití respondenti, kteří odpověděli, že mají děti mladší 15 let.)

H6: Rodiče mají spíše nastavenou rodičovskou kontrolu, než aby dětem úplně zakazovali sociální síť.

Statistické hypotézy:

H₀: Podíl rodičů zakazujících dětem sociální síť a rodičů s nastavenou rodičovskou kontrolou je stejný.

H_A: Podíl rodičů zakazujících dětem sociální síť a rodičů s nastavenou rodičovskou kontrolou se liší.

Chí-kvadrát test dobré shody

Celkový počet respondentů	90	
Varianta →	a) nebo b)	d)

Počet respondentů	56	35
Podíl respondentů	0,62 (62 %)	0,38 (38 %)
Očekávané četnosti při rovnoměrném rozdělení	45 (50 %)	45 (50 %)
P-hodnota chí-2 testu dobré shody	0,020 (zamítáme H_0)	

V rámci respondentů, kteří odpověděli některou z variant a): rodičovská kontrola + kontrola zpráv, b): rodičovská kontrola, bez kontroly zpráv nebo d): zakázané sociální sítě, odpovědělo variantou d) 35 respondentů (38 %) a variantami a) nebo b) 56 respondentů (62 %). V případě, že by mezi podílem respondentů, kteří odpověděli variantou d, a respondentů, kteří odpověděli variantami a nebo b, nebyl rozdíl, očekávali bychom v obou kategoriích absolutní četnosti 45 (50 %).

Chí-kvadrát test dobré shody porovnal pozorované četnosti (35, 56) s očekávanými četnostmi (45, 45) a výsledná p-hodnota vyšla s ohledem na 3 desetinná místa 0,020, tj. nižší než zvolená hladina významnosti 0,05. **Nulová hypotéza byla zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 **bylo prokázáno**, že rozložení relativních četností v rámci kategorií d) a a)+b) není rovnoměrné. Odpověď a) nebo b) se vyskytla statisticky významně častěji než odpověď d). **Stanovená hypotéza byla přijata.** (Poznámka: Použiti respondenti, kteří odpověděli, že mají děti mladší 15 let.)

7. Závěr výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích. Dalším cílem bylo zjistit, jaká věková kategorie a pohlaví je nejvíce ohroženo, jaké patologické chování na sítích převládá, jestli rodiče důvěřují svým dětem a jak kontrolují aktivitu svých dětí mladších 15 let na sociálních sítích. Dalším cílem, a hlavně smyslem diplomové práce bylo poukázat na rizika sociálních sítí, protože dle mého názoru prevence a osvěty není nikdy dost. Dále bylo zjišťováno, zda se uživatelé někdy sami chovali patologicky na sociálních sítích.

Celkově se šetření účastnilo 304 respondentů, kteří odpovídali na otázky týkající se patologického chování na sociálních sítích. Z celkového počtu 304 respondentů celkem 139 rodičů má děti mladší 15 let. Rodiče dětí mladších 15 let odpovídali na další tři otázky týkající se kontroly a sdílení fotografií dětí. Bylo zjištěno, že většina uživatelů má své účty na sociálních sítích zabezpečené, ale zároveň zveřejňují osobní informace typu datum narození, fotografie z dovolených a životních událostí a mnohé další. Z výzkumu vyplynulo, že respondenti mladší 26 let zveřejňují více osobních informací než respondenti starší 26 let. Bylo prokázáno, že míra setkání s kyberšikanou už je dnes nižší, mnohem častěji se na sociálních sítích vyskytuje sexting, což tvrdí i odborníci.

Téměř $\frac{3}{4}$ uživatelů sociálních sítí se někdy setkali s nějakou formou nevhodného chování na sociálních sítích. Nejčastěji reagují tak, že dotyčnou osobu zablokují, ale v některých případech byla kontaktována i Policie ČR. Bylo zjištěno, že není statisticky významný rozdíl mezi mírou setkání s nevhodným chováním na sítích mezi adolescentními chlapci a adolescentními dívkami. Dále bylo zjištěno, že více než polovina uživatelů by navázala komunikaci s cizí osobou prostřednictvím sociálních sítí a rovněž více než polovina by se s cizí osobou i osobně sešla.

Bylo očekáváno, že i respondenti sami se chovají patologicky. Dle očekávání z výzkumu vyšlo, že téměř třetina uživatelů (96 respondentů tj. 31,6 %) někdy po někom požadovali zaslat intimní fotografii nebo video a více než polovina uživatelů (191 tj. 62,8 %) někdy provozovalo sexting. Předpoklad, že sexting více praktikují muži starší 26 let, než mladší se nepotvrdil. Zarážející bylo, že kyberstalking zažilo malé procento respondentů (28 tj. 9,2 %), ale dalších 57 (18,8 %) respondentů tuto možnost připouští, ale nejsou si jisti. Myslím si, že skutečné procento je mnohem vyšší.

Dalším zjištěním bylo, že více rodičů dětí mladších 15 let má nastavenou rodičovskou kontrolu jejich účtů na sociálních sítích, případně jim kontroluje zprávy, než aby jim sociální sítě úplně zakázali, což také odpovídá ostatním zmiňovaným výzkumům. Alarmujícím výsledkem bylo, že mnoho rodičů dětí mladších 15 let zveřejňuje fotografie, kde jsou jejich děti sami nebo jsou na fotografii s jinými osobami, čemuž odpovídá i výzkum Kopeckého, který zjistil, že 69 % rodičů někdy sdílelo obsah týkající se jejich dětí, dle něho je ale skutečné číslo mnohem vyšší (e-bezpeci.cz, 2020). Můj předpoklad, že rodiče budou spíše zveřejňovat fotografie svých dětí, kde jim není vidět obličej se nepotvrdil.

Druhá část výzkumného šetření – kvalitativní výzkum

1. Metoda sběru dat

Výzkumné šetření bylo tvořené rozhovory, za použití případové studie jako výzkumné strategie. Případová studie je „*detailed studium jednoho případu nebo několika málo případů*“ (Hendl, 2005, s.102). V případové studii jde o sběr velkého množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců. Případem v diplomové práci je „Patologické chování na sociálních sítích“, ke kterému se vyjadřuje celkem 5 odborníků. Závěrem případové studie je vřazení zkoumaného případu do širší souvislosti. Použitá případová studie byla mnohonásobná, kdy se studie nevybírají náhodně, ale cíleně (Hendl, 2005, s.102-108). Výzkumnou metodou byly polostrukturované rozhovory.

Rozdíl mezi strukturovaným a polostrukturovaným rozhovorem spočívá ve striktnosti směru, kterým se rozhovor bude zabíhat. U strukturovaného rozhovoru je nutné se držet předem daného tématu, kdežto polostrukturovaný rozhovor je více volnější. Dle situace je možné přidávat další otázky či měnit pořadí. Rozhovor dokáže zachytit odpovědi respondentů v jejich přirozené podobě (Hendl, 2005, s.173).

Tazatelských otázek bylo celkem 8, všechny se týkaly patologického chování na sociálních sítích. Rozhovor měl 3 fáze a to: úvodní, kdy respondent odpověděl na základní otázky jako je věk, pracovní pozice a délka praxe, dále následovaly otázky hlavní a na závěr ukončovací otázka, která se zaměřovala na budoucnost. Na počátku je velice důležité získat od respondenta souhlas se zpracováním rozhovoru, případně s nahráváním. Celý rozhovor by měl být srozumitelný a probíhat v klidném a příjemném prostředí pro respondenta. Toho jsem se při vykonávání rozhovorů držela, výběr místa a času rozhovorů jsem vždy přenechala na respondentech.

2. Výzkumné otázky

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit, jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích. Pro kvalitativní výzkum, stejně jako pro kvantitativní výzkum byla stanovena následující hlavní výzkumná otázka: „**Jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích?**“, která je níže označena jako HVO. V kvalitativním výzkumu jsou k otázce pak přidány dílčí výzkumné otázky, které jsou níže pojmenované jako DVO1-DV08.

HVO: Jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích?

DVO1: Zaznamenali odborníci nárůst patologického chování na sociálních sítích, než tomu bylo před Covidem?

DVO2: S jakým patologickým chováním se odborníci setkávají nejčastěji?

DVO2: Jaká věková kategorie a pohlaví je nejvíce ohroženo patologickým chováním na sociálních sítích?

DVO4: Kdo je oznamovatelem patologického chování na sociálních sítích?

DVO5: Jaká je role odborníků v řešení patologického chování na sociálních sítích?

DVO6: Jaké jsou dopady na oběti, které zažijí patologické chování?

DVO7: V čem je největší nebezpečí sociálních sítí?

DVO8: Co by se muselo změnit, aby patologického chování na sítích bylo méně?

3. Charakteristika výzkumného souboru

Pro výzkumné šetření byli vybráni jedinci, kteří pracují s klienty různých věkových kategorií a ve své práci se mimo jiné věnují patologickému chování, které se odehrává na sociálních sítích. Respondenty jsem si vybírala s dostatečným předstihem, téměř půl roku dopředu. Pro výzkum byli vybráni respondenti dospělého věku, kteří se podle Langmeiera (Langmeier a Krejčířová, 2006, s.168) nacházeli ve vývojové etapě: časně dospělosti, střední či pozdní dospělosti, která trvá zhruba do věku 65 let).

Informantů bylo celkem pět a to: policistka, výchovná poradkyně, kurátorka pro děti a mládež, sociální pracovnice OSPODu a školní psycholog, které jsem oslovila a oni s poskytnutím rozhovoru souhlasili. Z důvodu ochrany identity a soukromí informantů a jejich klientů, nebyly do této práce zahrnuty osobní informace jako je jméno, příjmení bydliště, místo výkonu práce a osobní údaje o jejich klientech. I přesto, že se nejedná o velký výzkumný vzorek, jsem se snažila vybrat respondenty z různých pracovních oblastí, abych získala co nejvíce informací.

Informace o informantech

Tabulka 1: Informace o informantech

Pohlaví	Věk	Titul	Pracovní pozice	Délka praxe
žena	26	Bc.	Příslušnice Policie ČR	4 roky
žena	38	Mgr.	Výchovný poradce	2 roky (ve školství 7 let)
žena	26	Mgr.	Sociální pracovníce	2 roky
žena	62	Bc.	Kurátor pro děti a mládež	21 let na pozici Kurátorky
muž	34	PhDr.	Školní psycholog	3 roky školní psycholog

4. Realizace výzkumu

Před začátkem výzkumu jsem provedla předvýzkum, vytvořené tazatelské otázky jsem konzultovala se sociální pracovnící. Díky ní jsem se ujistila, že otázky jsou srozumitelné a logicky na sebe navazují. Všechny otázky byly rovněž konzultovány s vedoucí práce.

Informanty jsem vždy kontaktovala prostřednictvím emailu nebo osobně. Seznámila jsem je s účelem a cílem mé diplomové práce. Ujistila jsem je o důvěrnosti a anonymitě rozhovorů. Po jejich souhlasu jsme se domluvili na místě a konání rozhovoru. Ve všech případech jsem nechala volbu na nich, aby se cítili příjemně a bezpečně. Před každým rozhovorem jsem požádala o ústní souhlas s použitím rozhovoru do mé diplomové práce a souhlas s nahráváním rozhovoru, také jsem zopakovala, že celý rozhovor je anonymní.

V průběhu rozhovoru jsem si dělala poznámky v bodech, což mě i informantům pomohlo v lepší orientaci. Rozhovory trvaly okolo hodiny. Všichni informanti ochotně odpovídali na otázky a pokud jsem nerozuměla něčemu z jejich terminologie, vše mi rádi vysvětlili. Na začátek jsem zařadila otázky k aktuálním Vánocům, a to mi pomohlo uvolnit atmosféru. Všechny rozhovory byly přátelské a uvolněné. Nakonec jsem informantům poděkovala a rozloučila se. Výzkumné šetření probíhalo od 22. prosince 2023 do konce ledna 2024.

5. Vyhodnocení a interpretace dat

V této kapitole jsou interpretovány výsledky výzkumného šetření, které jsou doplněné o doslovné citace informantů. Z důvodu zachování autenticity jsou odpovědi informantů přepsány zcela doslovně. Jména informantů byla zanonymizována a jsou uváděny jenom jejich profese pro lepší orientaci, které jsou v textu zvýrazněny.

Pro kódování byla využita technika otevřeného kódování. Kódování jsou podle Švaříčka a Šedové (2007, s.211): „*operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány a složeny novým způsobem.*“ Nejdříve byly z dat vytvořeny kódy, poté kategorie, které jsou označeny 1-8 a následně byly přiřazeny kódy.

Byla použita technika „vyložení karet“, která spočívá v tom, že výzkumník vezme uspořádané kategorie vzniklé skrze otevřené kódování a na základě toho sestaví převyprávěný text. Výzkumník může vybrat jenom některé z kategorií s ohledem na souvislost k výzkumnému cíli (Švaříček a Šedová, 2007, s.226). Díky technice vyložení karet bylo možné citovat informanty. Při analýze dat od informantů vzniklo celkem 8 kategorií vztahujících se k výzkumnému cíli a k výzkumným otázkám. Pro větší přehlednost jsem vytvořila tabulku s jednotlivými kategoriemi a jejich kódy.

Kategorie	Kódy
1. Nárůst patologického chování na sociálních sítích po Covidu	Nárůst, nuda
2. Nejčastější patologického chování, se kterým se klient obrací na odborníky	Podvody, sebepoškozování po vzoru sociálních sítí, posílání intimních fotografií, vydírání
3. Nejohroženější věková skupina a pohlaví	Věk a pohlaví
4. Oznamovatel patologického chování	Oběť, přátelé oběti, Policie ČR, schránky důvěry, škola
5. Role odborníka v řešení patologického chování	Spolupráce, poradenství, prevence
6. Dopady na oběti	Nedůvěra, psycholog

7. Největší nebezpečí sociálních sítí	Anonymita, nekontrolovatelnost
8. Možná změna v oblasti patologického chování na sociálních sítích	Rodiče, kontrola, preventivní programy

Kategorie 1: Nárůst patologického chování po Covidu

Kódy: nárůst, nuda

V případě první kategorie se tři z pěti odborníků shodují na tom, že rozhodně zaznamenali nárůst patologického chování na sociálních sítích po Covidu, hlavně v důsledku toho, že se děti nudily, neměly kam jít a co dělat. Obecně se také předpokládá, že po Covidu došlo k nárůstu patologického chování na sociálních sítích, s čímž souhlasí **policistka**: „*Určitě, tím, že se nemohlo nikam chodit, lidé víc tíhli k sociálním sítím, protože se nudili.*“ **Policistka** dále dodává: „*hlavně mladí začali na sítích sdílet mnohem víc příspěvků bez jakýchkoliv zábran. Jako příklad uvedu případ 13letých dětí, které na sociálních sítích v Covidu sdílely velkou část jejich dne, včetně toho, jak kouří marihuanu, a to na veřejný účty.*“ S nárůstem patologického chování po Covidu souhlasí i **výchovná poradkyně**: „*Ano, i ty děti, které normálně chodily ven a netrávily všechn čas na mobilu, se tam přesunuly, protože neměly co dělat a nudily se.*“ **Kurátorka pro děti a mládež** uvádí, že nárůst po Covidu také zaznamenali: „*nárůst je rozhodně znatelný, shodly jsme se na tom celý OSPOD.*“

Ostatní dotazovaní odborníci nárůst také zaznamenali, ale nemyslí si, že je jednoznačně zapříčiněn Covidem. **Sociální pracovnice** dodává, že: „*nárůst je mimo jiné zapříčiněn i dnešní dobou, nejen Covidem*“, s čímž souhlasí i **školní psycholog**, který navíc dodává, že nárůst souvisí se zmedializováním tématu „*Nárůst určitě je, ale spíše tím, že se zpopularizovala ta problematika různými dokumentama, film v Síti a další. Rodiče dnes dávají daleko dřív dětem telefony, vše se zrychlilo, nárůst určitě je, ale nejsem si jistý, jestli to souvisí s Covidem. Myslím si, že to je spíše tím, že se to zpopularizovalo a objevuje se více kauz.*“

Kategorie 2: Nejčastější patologické chování

Kódy: podvody, sebepoškozování po vzoru sociálních sítích, posílání intimních fotografií, vydírání

U druhé kategorie se odpovědi liší podle profese informantů. Z hlediska **Policie ČR** jsou nejhlášenější kybernetické podvody a ukradené účty, méně častější jsou podvody

na seznamovacích aplikacích. „Nejvíce k nám lidé chodí hlásit kybernetické útoky typu podvody a ukradené účty. Mnoho z oznamovatelů jsou i senioři. Zaznamenali jsme také veliký nárůst falešných bankéřů, kteří volají, aby zkontrolovali podezřelý pohyb na účtu, dále podvody na různých seznamovacích aplikacích, naposledy jsme řešili případ ženy ve středním věku, která poslala 400 000 Kč podvodníkovi v domnění, že se sejde se zpěvákem Bonem Jovim. Ženě nebylo divné, že s ní údajný zpěvák komunikuje v češtině a až u výsledku jí došlo, že se s ním opravdu neuvidí.“ Zkušenostem policistky odpovídá i provedené dotazníkové šetření, kde respondenti uváděli, že jejich nejčastější zkušenost s patologickým chováním na sociálních sítích je to, že po nich někdo chtěl poslat peníze. Podvody zmiňuje i **kurátorka pro děti a mládež**. „Nejčastěji řeším vyhrožování a vydírání na sítích, rozesílání intimních fotek, podvody a sebepoškození, ke kterému je motivují právě sociální sítě.“ **Výchovná poradkyně** nejčastěji řeší sebepoškození po vzoru TikToku: „Teďka u nás nejvíc frčí sebepoškození s inspirací na TikToku, tam mezi sebou sdílí věci ve stylu, že se chtějí zabít, pochmurné fotky nebo rozlučkový dopisy. Kyberšikana a takový to klasický kyber patologický chování už u nás teď úplně není anebo o tom nevíme.“ K sebepoškození se vzorem na sítích se vyjádřil i **školní psycholog**: „Pokud se děti sebepoškozují, řeší tím svůj stres, situaci, se kterou nemohou nic dělat, děje se něco, co dítě nemůže říct a hromadí se to. Výstupem je, že dítě nám jde buď do drog, do trestné činnosti, do alkoholu anebo právě do sebepoškození. TikTok je v tomto hodně návodný.“

Sociální pracovnice a kurátorka pro děti a mládež shodně jako nejčastější chování uvádí posílání intimních fotografií, s čím souvisí následné vydírání. **Sociální pracovnice**: „U nezletilých je to z našeho pohledu posílání intimních fotografií. A poté i následné vydírání, s tím se setkáváme nejčastěji.“ **Školní psycholog** upozorňuje na fakt, že každá věková kategorie je ohrožena něčím jiným, ve své praxi řeší téměř vše, od kyberšikany, sextingu po sebepoškození atd. „Nejčastěji u dětí vidím kyberšikanu, v aktivní i pasivní formě, to je třeba, že děti nějaké spolužáky izolují, odpírají mu přístup například do třídního WhatsAppu, vytvoří se prominentní skupina vedoucích, kteří se domlouvají. Řekl bych, zvláštní skupinou kyberšikany, je kyberšikana se sexuálním podtextem, to je to, že děti vytváří fiktivní profily na internetu. Co mě zaráží je to, že častěji to dělají dívky, alespoň tedy v mé praxi.“ K tomu, jak to v praxi funguje se **školní psycholog** vyjadřuje následovně: „Děvčata vytvoří profil s nějakou pěknou fotkou chlapce, z té osloví ostatní spolužačky ze třídy a nabádají je vlastně k tomu, aby poslaly nějaké řečně obnažené fotky. Ty děti jsou dnes sofistikovaní, ví že jim nestačí třeba aby vyfotily přirození, ale chtějí tam i obličej, aby měly materiál komplexní. Pak

je vydírají, chtějí peníze, služby ve smyslu, aby něco udělali ve škole, nakoupily elektronické cigarety a tak dále.“

Kategorie 3: **Nejohroženější věková skupina a pohlaví**

Kódy: věk a pohlaví

Na otázku, jaká věková skupina je nejohroženější odborníci odpovídají, že to jsou děti od věku 11 let. Horní hranici vnímá každý trochu jinak. Podle **policistky** je nejohroženější věková skupina 11 až 13 let a hlavně dívky: *„Co se týká kyberšikany u dětí, za náš okres oficiálně evidovaných případů není moc, většinou si to řeší škola sama anebo se to nehlásí, ale myslím si, že nejvíce jsou ohrožené dívky ve věku 11-13 let, ale nejsem to schopná úplně posoudit, jelikož my případy nezletilých neřešíme, ty předáváme rovnou kriminálce.“* Stejný názor má i **výchovná poradkyně**: *„Rozhodně dívky ve věku 11 až 13 let.“* **Kurátorka pro děti a mládež** rozmezí uvádí větší, ale také se přiklání k tomu, že více ohrožené jsou: *„...dívky, od 11 až tak do 18 let.“* **Sociální pracovníce** se přidává k věkovému rozmezí, ale pohlaví není schopná určit: *„Nejvíce ohrožená skupina je 11 až 16 let. Pohlaví nemůžu určit.“*

K tomuto věkovému rozmezí se přiklání i odborná literatura. Dle Ševčíkové (2014, s.120) se kyberšikana a online obtěžování týká hlavně dospívajících, největší pravděpodobnost získání zkušenosti s kyberšikanou je 12. až 13. rok života, s přibývajícím věkem se riziko snižuje, jako nejcitlivější období bývá uváděn přechod na střední školu. Co se týče spojitosti mezi kyberšikanou a pohlavím Černá (2013, s.68) nevidí zásadní rozdíl. Chlapci více hrají online hry, tudíž se spíše setkají s přímou formou kyberšikany, čímž jsou nadávky, flaming nebo urážlivé zprávy. Dívky více chatují, komentují a blogují, proto se více setkávají spíše s nepřímou formou kyberšikany, čímž může být zveřejňování pomluv apod.

Školní psycholog svým tvrzením rozporuje a upozorňuje na fakt, že doba se velice rychle mění a nemyslí si, že by šlo specifikovat neohroženější věkovou skupinu a pohlaví a podle něho je každá skupina ohrožena něčím jiným. *„Dnes už to nelze rozdělit, ohrožení jsme úplně všichni. V každém věkovém období jsme ohroženi jiným patologickým chováním. Ženy jsou ohroženy sextingem, kybestalkingem a třeba senioři jsou ohroženi podvodníky. Dnes už internet přináší více rizik než benefitů. U dívek se na to patologické chování více upozorňuje, jsou více sdílnější a pro kluky je to často otázka osobní prestiže, proč se nesvěří. Opravdu si myslím, že není žádná věková hranice. Dítě hned po narození už je ohrožené, když jeho rodiče ho hned sdílí a vzniká digitální stopa.“* **Školní psycholog** dále upozorňuje, že doba se posunula vpřed a to, co odprezentoval například velice úspěšný dokument V síti,

už není aktuální: „Je potřeba říct, že to, co prezentoval dokument V síti, je dnes už neaktuální model. Ti offenseři pochopili, že touhle cestou to nejde, máme nějaké sledovací zařízení a tak. Dneska predátoři využívají chaty v online hrách. Oni nakontaktují dítě, co hraje hru, které potřebuje například kredity, aby se mu otevřela třeba další komnata na vylepšení a nabídne mu, že za fotku mu kredity nabije. Samozřejmě mu nic nenabije, v momentně, kdy dítě pošle fotku, tak ten na druhý straně ho hned začne vydírat.“

Kategorie 4: **Oznamovatel patologického chování**

Kódy: oběť, přátelé oběti, rodiče, Policie ČR, schránka důvěry, škola

U této kategorie se odpovědi odborníků opět liší, podle toho, na jakém místě se v procesu řešení patologického chování nachází. Na **Policii ČR** chodí „oznamovat téměř vždy oběť sama.“ Naopak na **kurátorce pro děti a mládež** neoznamuje oběť sama, ale „nejčastěji je to Policie ČR nebo škola“. Stejně tak ostatním pracovním OSPODu, **sociální pracovnice** potvrzuje: „nejčastějším oznamovatelem je Policie ČR.“ **Výchovné poradkyni** toto chování nejčastěji hlásí okolí oběti anebo se „provalí“ při preventivních programech. Stejně tak tomu je i u **školního psychologa**, ten uvádí, že se o problémech dozvídá díky jiným kauzám a většinou od kolegů, nejčastěji od školní metodičky prevence. **Výchovná poradkyně** říká: „Ve většině případů nám to přijdou říct kamarádky nebo kamarádi oběti anebo přijdou přímo s ní a donutí ji to řešit, to je jedna varianta. Druhou je, že se to provalí při preventivních programech, kdy například v rámci poradny mají nějaký téma, které řeší společně s odborníkem teď k nám hodně chodí třeba Etika na živo a sem tam řeknou, že kamarádovi nebo jim samotným se něco stalo a takhle se to dozvídáme taky.“

Podobným způsobem jako se o problémech ve škole dozvídá výchovná poradkyně se to dozvídá i **školní psycholog**: „Většinou je to navázané na jinou kauzu anebo se to objeví ve schránce důvěry anebo když se rozkryje nějaký ten sexuální nátlak vůči jednomu dítěti, tak my poměrně spolehlivě víme, že je to pavouk. Uprostřed je nějaký ten jeden online offender a ten má často nakontaktovaný až desítky dětí, se kterými to má už rozjetý. Takže v drtivé většině děti přijdou s jinými problémy.“ **Výchovná poradkyně** dodává další možnost, jak se o věci dozví a to je: „hodí to napsané do schránky důvěry“, což zmiňuje i **školní psycholog**: „...nebo taky ve schránce důvěry.“

Kategorie 5: **Role odborníka**

Kódy: spolupráce, poradenství, prevence

Role informantů v procesu řešení patologického chování je různá, podle toho, v jaké oblasti působí. **Policistka** odpověděla, že jejich role je v případě nezletilého pouze okrajová, „v případě, že se jedná o nezletilé, případ nabere, ale hned ho posíláme dál, a to na kriminálku. U ostatních případů to záleží na státním zástupci, ten rozhodne, zda případ zůstane u nás, nebo se posouvá dál.“ Role OSPODu je podobně jako role **výchovné poradkyně** poradenská a preventivní: „já jako výchovný poradce zprostředkovávám oznámení rodičům, teď budu mluvit k našim nejčastějším případům, což je teda to sebepoškození po vzoru TikToku tak to řešíme s rodiči a předáváme kontakty na psychology, soukromé psychoterapeuty nebo krizová centra. Školního psychologa na škole nemáme, i když bychom ho moc potřebovali.“ Zrovna tak **sociální pracovnice** dodává, „naše role je poradenská, preventivní a represivní.“ **Kurátorka pro děti a mládež** zmiňuje zapojení jejich OSPODu do projektu „Právo pro každého“ v rámci kterého se s dětmi věnuje například i tématu kyberšikany. „Moje role je vždy práce v zájmu dítěte, hájím jeho zájmy a taky máme významnou preventivní roli, chodím přednášet do škol pod projektem Právo pro každého, při čemž rozebíráme i kyberšikanu.“

Školní psycholog se do procesu nezapojuje od počátku, protože o problému se většinou dozvídá od kolegů. Poté pracuje s dítětem a případně spolupracuje s dalšími externími odborníky. „Většinou je to tak, že případ nabere jiní kolegové ze školního poradenského pracoviště, většinou je to školní metodička prevence, která mě zkontaktuje, já s dítětem vedu rozhovor, probereme strategie a podobně. Pořád musíte mít ale na mysli, že to dítě nemůžete nějak zvýhodňovat nad ostatní. V průběhu toho se udělá výchovná komise, kdy se sejdeme a řekneme rodičům je to takhle a takhle a dáme jim lhůtu, do kdy půjdou do dalšího zařízení a pokud to tak nečiní, řekneme jim, že na to dohlédne OSPOD.“ Podle **školního psychologa** není v médiích česká rodina vykreslena hezky, ale „v drtivé většině, když rodičům nastavíme limit, tak oni kontaktují nějaké externí pracoviště a začne se to řešit a my přes rodiče komunikujeme dál. Jestli si to další odborník celé převezme nebo bude pokračovat podpora ve škole.“

Kategorie 6: **Dopad na oběť**

Kódy: nedůvěra, psycholog

Odborníci se shodují, že tato otázka je spíše na posouzení psychologa, ale dle jejich názoru, u oběti je dopadem nejčastěji nedůvěra. **Policistka** ve spojitosti s dopady na oběti zmiňuje jejich krizové služby: „Toto nejsem schopná úplně posoudit, každopádně Policie ČR

poskytuje zdarma služby policejního psychologa a krizového intervenanta, ... pokud jde o dlouhodobé dopady na oběti, tak oběti sami si pak vyhledají jiné odborníky, po vlastní ose.“ K policistce se přidává i **výchovná poradkyně**, která říká, že toto musí posoudit spíše psycholog: „Tahle otázka je spíš na posouzení psychologa, ale za mě, co vidím, je hlavně nedůvěra.“ Podle **kurátorky pro děti a mládež**: „jsou to nějaké psychické problémy, traumata a je nutná psychologická podpora.“ **Sociální pracovnice** jmenuje dále: „U oběti je to určitě stres, nedůvěra, strach ze sociálních sítí, uzavřenost nebo psychické problémy. U nezletilého pachatele záleží, zda se to prokáže, pokud ano, tak to je navázání spolupráce s SVP, může být domluven výchovný pobyt nebo pobyt v diagnostickém ústavu.“ **Školní psycholog** uvádí, že pachatel to má jednodušší v tom, že pro něho po trestním řízení proces končí, kdežto oběť je celoživotně sekundárně viktimizována. „Pachatelé to v tomto mají jednodušší. Když se podíváme, jak je to vymezené, trestní řízení je přesně vymezený úsek, který skončí. Má nějaký výstup, který se naplní a tím to pro toho pachatele skončí. Další část je, jestli bude recidivovat nebo bude pracovat sám na sobě, velmi s tím souvisí, jaké má ten pachatel charakteristiky.“ Z hlediska oběti jsou dopady ale mnohem horší a celoživotní.

Podle **školního psychologa**: „Oběť bude celoživotně sekundárně viktimizovaná. Celý život bude oběť konfrontovaná s tím, že se například nahé fotky v periodických intervalech někde oběti, vystupují jako poškozování. Tam musíte pracovat s tím, že fotky se budou objevovat a nikdo nemá moc je z internetu dostat, budou se objevovat ve fotokolážích a fotomontážích, mluvíme o tom a dojdeme do fáze, že jsme toto zpracovali, máme nějaké strategie.“

Viktimizaci zmiňuje i Policie ČR (2022), poskytnuté materiály se mohou periodicky objevovat neomezeně dlouho, „to může mít negativní dopady v různých životních situacích, například navazování nového vztahu nebo ucházení o zaměstnání.“ Policie ČR znovu předesílá: „Každý by měl proto opravdu důkladně zvážit, komu a jaké intimní informace a materiály poskytuje.“

Kategorie 7: Největší nebezpečí sociálních sítí

Kódy: anonymita, nekontrolovatelnost

Z hlediska nebezpečí sociálních sítí se odborníci shodují na tom, že problémem je anonymita, nedostatečná kontrola a nepropracovanost filtrace určitých slov, fotek a podobně. **Policistka říká**: „Sociální sítě nejsou dostatečně kontrolované ...“ **Výchovná poradkyně** se k nebezpečí sociálních sítí vyjádřila takto: „Rozhodně je to nedostatečná kontrola sociálních sítí a ztráta hranic. Na sítích si každý dovolí mnohem víc než face to face. Já, jelikož jsem taky

rodič, tak mám u svých synů nastavenou rodičovskou kontrolu, ale podle mě to není dostatečně propracovaný, ku příkladu TikTok, tam neumím nastavit dětský účet, popravdě ani nevím, jestli to vůbec jde, protože nejsem uživatel a už vůbec ne fanoušek TikToku. Ale moji kluci TikTok chtějí, takže v praxi to u nás funguje tak, že jim to zakážu, oni si ho stáhnou někde mimo domov, abych to neviděla, když to zjistím, zase jim to smažu a takhle furt dokola.“ Na problém nejen u dětí ale i dospělých upozornila i **sociální pracovníce**: „Problém je v přístupnosti a nekontrolovatelnosti, děti, ale i někteří dospělí si nejsou vědomi nebezpečí, které hrozí, nedomyšlí následky.“ Podle **kurátorky pro děti a mládež** je to: „... jednoznačně anonymita, nedostatečná kontrola ze strany rodičů, toho, co dělá jejich dítě na sítích.“ **Školní psycholog** také zmiňuje anonymitu a dopady do reálného života: „Největší nebezpečí je v tom, že děti i dospělí sítě používají nekontrolovatelně, nehlídají si soukromí, dále je to pseudoanonymita. Každý si myslí, že na internetu může prezentovat své názory... Děti i dospělí si nejsou schopní uvědomit, že to, co dělají v onlinu má dopad v reálu.“

Kategorie 8: **Možná změna v oblasti patologického chování na sociálních sítích**

Kódy: rodiče, kontrola, preventivní programy

V otázce, co by bylo potřeba změnit, aby sociálních sítí bylo méně, odborníci jmenovali prevenci, více osvěty, větší regulaci obsahu sociálních sítí, ale třeba i změnu zákonů nebo větší zapojení rodiny. **Policistka** uvádí: „Myslím, že máme na dobré úrovni různé informační a reklamní plakáty, například co má ČEZ. Určitě se musí více kontrolovat obsah na sociálních sítích a regulovat ho. Dál je to samozřejmě víc preventivních programů, nejen pro děti, ale například i pro seniory a celkově osvěta.“ Na nedostatečnou kontrolu upozorňuje i **sociální pracovníce**: „Rozhodně větší kontrola rodičů toho, na co se jejich děti dívají a jak tráví čas na sociálních sítích.“ **Výchovná poradkyně** se k problému staví radikálně: „No, nejlepší by bylo sítě úplně zrušit, ale když se budeme bavit, co se skutečně dá udělat, tak je to zakázání určitých komentářů, větší působení na rodiče, kteří mají být příkladem dětem.“

Výchovná poradkyně dále zmiňuje zastaralost preventivních programů: „nebudu mluvit o preventivních programech, tam vidím rezervu, jsem ve školství 7 let a preventivní programy máme pořád stejný. Za mě jsou zastaralý. Třeba preventivní programy na sebepoškozování dělat nemůžeme, protože by to mohlo ponukat děti, aby to zkusily.“ **Školní psycholog** si naopak myslí, že se preventivní programy měnit nemusí, ale prospěla by změna v metodách: „preventivní programy se nemusí obměňovat tematicky, ale spíše metodami,

*důležité v prevenci je pracovat s třídními kolektivy, tvorba pravidel...“ **Kurátorka pro děti a mládež** upozorňuje na další možné změny jako jsou: „změna zákonů a trestů, důslednější prověřování osob, které pracují s dětmi, jestli za nimi není trestná minulost, více dbát na celkovou minulost lidí.“ **Školní psycholog** na závěr apeluje hlavně na roli hlavně rodiny a výchovy. Podle něho by se míra patologického chování na sítích snížila, když bude rodina působit preventivně: „Věřím tomu, že výchova. Rodiče mají velkou moc nad tím, jak o tom mluvit. Je to o komunikaci, o rodině, ta má dětem dávat limity a hranice a zároveň s nimi probírat rizika.“*

Závěr výzkumu

Výzkumné šetření bylo realizováno formou polostrukturovaných rozhovorů s odborníky, kteří se ve své praxi věnují mimo jiné právě řešení patologického chování na sociálních sítích. Celkem proběhlo 5 rozhovorů s informantkami a informantem ve věku od 26 do 62 let. Osloveni byli: Policie ČR, sociální pracovnice, kurátorka pro děti a mládež, školní psycholog a výchovná poradkyně. Všichni informanti mi vřele odpověděli jak na všechny položené otázky, tak i na doplňující otázky během rozhovoru.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích. Dále bylo zjišťováno, zda odborníci vnímají nárůst v patologickém chování, jaké je neohroženější věková skupina a pohlaví nebo jestli by z pohledu vybraných odborníků něco snížilo výskyt patologického chování na sociálních sítích a co je potřeba změnit, aby patologického chování bylo méně.

Téměř všichni oslovení odborníci se shodli na nárůstu patologického chování na sociálních sítích po Covidu, které bylo zapříčiněno tím, že lidé neměli co dělat. Dalším důvodem nárůstu byla uváděna dnešní zrychlená doba a medializace patologického chování na sociálních sítích, například filmem *V síti*. Jako nejčastější patologické chování bylo uváděno: rozesílání intimních fotografií a videí, což je u nezletilých nezákonné. Dále se odborníci nejčastěji setkávají s kyberšikanou, podvody a sebepoškozováním. Odborníci se shodli na neohroženější věkové skupině dětí, a to od věku 11 let, horní hranice se u jednotlivých respondentů lišila, a to až do věku 18 let. Nejčastěji odborníci uváděli jako nejohroženější pohlaví dívky. Školní psycholog ale úplně nesouhlasil a upozornil na fakt, že nejohroženější věkovou skupinu a pohlaví nelze jednoznačně určit, jelikož každé pohlaví a věková kategorie je ovlivněna něčím jiným. Jeho tvrzení potvrdilo i provedené dotazníkové šetření, kde byl zjišťován rozdíl v setkání s nevhodným chováním na sítích s ohledem na pohlaví u adolescentů. Rozdíl nebyl prokázán.

Patologické chování odborníkům hlásí přímo oběti nebo její okolí, škola nebo Policie ČR, podle toho, kde odborník působí a jaká je jeho role. Také se o tom dozvídají během různých preventivních programů, jiných kauz nebo díky schránce důvěry. Mnou zvolení odborníci v průběhu řešení patologického chování zastávají různé role: preventivní, represivní, poradenskou, komunikační nebo zprostředkovatelkou.

Posouzení dopadu kyberšikany na oběť i pachatele nechali odborníci na posledním respondentovi, kým byl školní psycholog. Ten uvádí, že naprosto zásadní a fatální dopad na

obět' je to, že bude celoživotně sekundárně viktimizovaná. Ostatní respondenti dle svých zkušeností zmiňují psychické problémy, nedůvěru a různá traumata. Jako největší nebezpečí sociálních sítí odborníci jednoznačně vyhodnotili anonymitu, díky které si každý uživatel na sociálních sítích dovolí mnohem více, než by si dovolil ve skutečnosti. Dále odborníci upozorňují na nedostatečnou kontrolu, ať už ze strany rodičů anebo ze strany samotných sociálních sítí, s čímž souvisela i poslední otázka na odborníky, které jsem se věnovala, a to, co by se muselo změnit, aby patologického chování bylo na sociálních sítích méně.

Odborníci uváděli osvětu, modernizaci preventivních programů a změnu jejich metod, apelují hlavně na větší kontrolu toho, co děti dělají na sociálních sítích, dále uvádí možnou změnu v legislativě a větší propracování například rodičovských kontrol na sociálních sítích. Z mého pohledu byl cíl výzkumu splněn a prostřednictvím rozhovorů s odborníky byly zjištěny velice zajímavé a přínosné informace, které se týkaly patologického chování na sociálních sítích.

Diskuze

Diskuze je prostor k zamyšlení se a snahou zasadit výsledky svého výzkumného šetření do širšího kontextu. Téma patologie na sociálních sítích ve mně od začátku studia vzbuzovalo obrovský zájem, na téma sociální sítě a jejich vliv na uživatele jsem psala už bakalářskou práci, proto jsem se rozhodla u tématu zůstat, zabývat se ním více do hloubky a zapojit do svého výzkumu kromě běžných uživatelů sítí i odborníky. Chtěla jsem, aby vznikla práce, která propojí teorii s praxí, ale především ukáže realitu.

Překvapilo mě, jak se patologické chování na sítích mění, cituji například výchovnou poradkyni *„ted'ka u nás nejvíc frčí sebepoškozování s inspirací na TikToku, ... kyberšikana a takový to klasický kyber patologický chování už u nás ted' úplně není....*„ Dalším překvapením pro mě byla poznámka opět paní výchovné poradkyně, která upozornila na zastaralé preventivní programy, což doplnil školní psycholog, který si myslí, že by se měly změnit metody preventivních programů. Zde je určitě prostor k zamyšlení nad možnou změnou. Jako další podnět k diskuzi je legislativa, které se věnuji jak v teoretické části, tak na ní upozornila informantka, která pracuje 21 let na pozici kurátorky pro děti a mládež. Vnímám jako problém to, že mladiství ve věku 15 až 18 let může mít legálně sex, ale nesmí se fotit nahý a posílat intimní fotografie a videa. Dále se přikláním opět k paní kurátorce, která upozornila na fakt, že patologické chování na sociálních sítích je nedostatečně postihováno. V případě že se tedy podaří najít pachatele a usvědčit ho.

V diplomové práci jsem poukázala na možné mezery v systému a nedostatky, díky kterým nemůže být prevence efektivní, což je velice důležité, jelikož odborníci vnímají prevenci jako zásadní ke snížení počtu patologického chování na sociálních sítích.

Tato práce může sloužit jako motivace k tvorbě nových preventivních programů nebo jejich inovaci. Mohla by být rovněž podkladem pro různé diskuze, konference a workshopy, které by se tématu patologického chování na sociálních sítích věnovaly. Ačkoliv například filmů, webových stránek a webinářů je na toto téma mnoho, nebezpečí sociálních sítí je téma, které je možné klidně opakovat stále dokola.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zjistit, jaké patologické chování se odehrává na sociálních sítích. Dalším cílem bylo odhalit rizika sociálních sítí, zjistit, jaká věková skupina a pohlaví je nejvíce ohroženo a které patologické chování převládá. Bylo zjišťováno, zda je rozdíl ve zkušenostech s patologickým chováním mezi adolescentními dívkami a chlapci. Také bylo ověřováno, zda mají větší sklony k sextingu mladší nebo starší muži. Dále bylo zkoumáno, zda se uživatelé sami chovají patologicky a jak na patologické chování reagují, když se s ním setkají. V diplomové práci jsem se zaměřila také na rodiče dětí mladších 15 let a míru jejich kontroly a sharentingu. K patologickému chování na sociálních sítích se podrobně vyjadřovalo celkem pět odborníků, kteří se s patologickým chováním na sociálních sítích ve své praxi setkávají. Výstupem práce je vyhodnocení patologického chování, které se odehrává na sociálních sítích.

Teoretická část se věnuje různému patologickému chování. Podrobněji je popsána kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming a sexting. Zmíněny jsou také například podvody na sociálních sítích nebo sharenting. V práci jsou konkrétní sociálně patologické chování definované, zasazené do právního kontextu a doplněné o statistiky a jiné výzkumy. Teoretická část obsahuje i kapitolu s možnostmi na koho se obrátit a čemu se vyvarovat.

Praktická část je zaměřena na výzkumné šetření, které bylo provedeno kombinací kvantitativního výzkumu za pomoci dotazníku jako výzkumného nástroje a kvalitativního za pomoci polostrukturovaných rozhovorů s odborníky. Kvantitativní výzkum byl zaměřen na uživatele sociálních sítí s omezenou dolní věkovou hranicí a to 18 let. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že uživatelé se snaží chránit si své soukromí na sociálních sítích, ale i přesto často sdílí osobní informace, které je možné zneužít. Nejvíce osobních informací sdílí uživatelé mladší 26 let.

Míra sharentingu u českých rodičů je poměrně vysoká, čemuž odpovídají i jiné výzkumy například Kopeckého, vedoucího Centra prevence rizikové komunikace. Rodiče sdílí různé fotografie, kde jsou vidět jejich děti, než aby sdíleli fotografie, kde například dětem alespoň není vidět obličej, čímž dítěti vytváří tzv. digitální stopu na sociálních sítích na což upozorňoval i dotazovaný dětský psycholog. Na druhou stranu rodiče svým dětem důvěřují anebo jim nějakým způsobem kontrolují sociální sítě, než aby je dětem úplně zakazovali, což si myslím, že by stejně k ničemu nevedlo, protože jak uváděla například

dotazovaná výchovná poradkyně, děti si TikTok a další stáhnou mimo domov a zase to smažou, aby to rodiče nezjistili.

Dotazovaní odborníci překvapivě neuváděli jako nejčastější patologické chování, které řeší kyberšikanu. Klasická kyberšikana dle nich už nyní na školách není tak častá, čemuž odpovídalo i dotazníkové šetření mezi všemi uživateli sociálních sítí. Školní psycholog kyberšikanu sice uvádí, ale zmiňuje, že nyní je v trochu jiné formě než dřív. Dotazníkovým šetřením bylo potvrzeno, že uživatelé se častěji setkávají se sextingem než s kyberšikanou. Polovina odborníků jako nejčastější patologické chování, které řeší ve své praxi, také uvedla sexting, s čímž posléze souvisí vydírání a vyhrožování.

Dále odborníci uváděli podle svého profesního působení například podvody, čemuž odpovídá i dotazníkové šetření. Největší procento respondentů se na sociálních sítích setkala s tím, že po nich někdo požadoval poslat peníze. Počet uživatelů, po kterých někdo požadoval peníze lehce přesáhl i počet uživatelů, po kterých někdo chtěl poslat intimní fotografii nebo video, což bylo druhé nejčastější volené patologické chování v dotazníkovém šetření. Jako třetí nejčastější patologické chování uživatelé uváděli, že jim někdo posílal urážející zprávy a ponižoval je, což je definované jako kyberšikana.

Odborníci jako nejohroženější věkovou skupinu uváděli děti od 11 let, někteří z nich z hlediska pohlaví určili spíše dívky. Z provedeného výzkumu vyplynulo, že mezi mírou ohrožení nevhodným chováním na sítích u adolescentních dívek a chlapců není rozdíl. Školní psycholog dodal, že dnes už není možné určit nejohroženější věkovou skupinu a pohlaví, jelikož každá věková kategorie a pohlaví je ohrožené něčím jiným. Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že i sami uživatelé se chovají patologicky, praktikují hlavně sexting. Předpoklad, že sexting více praktikují muži starší 26 let se nepotvrdil. Mezi praktikováním sextingu u mužů mladších 26 let a starších není statisticky významný rozdíl.

Jako největší problém sociálních sítí odborníci vidí anonymitu, jejich nekontrolovatelnost, ale i to, že mohou být pro uživatele návodné v patologickém chování. Jako příklad uvádím síť TikTok, kde mezi sebou děti sdílí pochmurné citáty a fotografie se sebevražednou tematikou, což registruje například výchovná poradkyně a stejný názor má i školní psycholog. Dle Policie ČR jsou sociální sítě plné podvodníků a je nutné, aby uživatelé byli maximálně obezřetní. Bohužel z výzkumného šetření vyplynulo, že velká část uživatelů by navázala komunikaci s cizí osobou nebo se s ní osobně setkala.

Možné zlepšení odborníci vidí v případě, že se aktualizují preventivní programy na školách a jejich metody a zvýší se celková osvěta napříč populací. Také by pomohlo větší působení rodičů na jejich děti, ale i jejich celková vzdělanost v oblasti rizik sociálních sítí, aby mohli být svým dětem příkladem, jelikož následky například sdílení intimních fotografií mohou být fatální, a hlavně to už nejde nikdy vzít zpátky. Oběti patologického chování na sociálních sítích jsou, jak uvedl školní psycholog celý život sekundárně viktimizované, protože intimní materiál, může být nekontrolovatelně šířen, zneužíván, upravován, a hlavně nikdy úplně nezmizí. Oběť je tedy dopady tohoto chování konfrontována celý svůj život.

Diplomová práce byla psaná na aktuální a velice dynamické téma, některé výsledky byly předvídatelné, některé jsou překvapující až alarmující. Každý uživatel sociálních sítí by si měl uvědomit, že to, co přidá na sociální síť okamžitě přestává být jeho majetkem a může se to šířit a opakovaně objevovat celý jejich život. Žijeme v době, kdy jsou sociální síť běžnou součástí našich životů, proto je potřeba je užívat rozumně, ale především opatrně.

POUŽITÁ LITERATURA

a) Tištěná literatura

- ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- HANSEN, Anders. *Instamozek: stres, deprese a úzkosti zapříčiněné moderní dobou*. Přeložil Helena STIESSOVÁ. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1717-6.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.
- CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ, 2015. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-553-5.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2006. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1367-1.
- JACKSON, Tom. *Fake news*. Ilustroval Cristina GUITIAN, přeložil Pavel PELÉŠEK. V Brně: Jota, 2020. O co jde? ISBN 978-80-7565-659-9.
- KOPECKÝ, Kamil; SZOTKOWSKI, René a DOBEŠOVÁ, Pavla. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-5914-1.
- KREJČÍ, Matěj, 2019. *DigiDetox: jak na digitální minimalismus*. Praha: Pointa. ISBN 978-80-88335-42-9.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.
- MORGAN, Nicola. *Průvodce stresem pro náctileté*. Přeložil Barbara HAJNÁ. [Praha]: Slovart, 2016. ISBN 978-80-7529-012-0.
- OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ, 2010. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc. ISBN 978-80-87240-33-5.

- PECHÁČKOVÁ, Marika. *Kdo chytá v síti*. Brno: BizBooks, 2020. ISBN 978-80-265-0919-6.
- PETROWSKI, Thorsten. *Bezpečí na internetu: pro všechny*. Liberec: Dialog, 2014. Tajemství (Dialog). ISBN 978-80-7424-066-9.
- POSPÍŠILOVÁ, Marie, 2016. *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3306-0.
- PUNCH, Keith, 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Přeložil Jan HENDL. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9.
- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.
- SLUSSAREFF, Michaela. *Hry, sítě, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty*. V Brně: Jan Melvil Publishing, 2022. Žádná velká věda. ISBN 978-80-7555-156-6.
- SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7.
- SPITZER, Manfred. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.
- SPITZER, Manfred. *Kybernemoc!: jak nám digitalizovaný život ničí zdraví*. Přeložil Iva KRATOCHVÍLOVÁ. Brno: Host - vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-7491-792-9.
- SZABADOS FILASOVÁ, Katarína. *Srovnávání, zabiják vašeho sebevědomí, aneb, Jak se srovnat sám se sebou*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-247-5795-7.
- ŠEVČÍKOVÁ, Anna. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.
- ŠMAHAJ, Jan. *Kyberšikana jako společenský problém: Cyberbullying as a social problem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4227-3.
- ŠVARŤÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

- TURGEON, Heather a Julie WRIGHT. *Nevyspalá generace: proč dnešní teenageři spí méně, než potřebují, a jak jim můžeme pomoci*. Přeložil Tomáš BÍLA. V Praze: Mladá fronta, 2023. ISBN 978-80-204-6123-0.
- ZIMBARDO, Philip G. a Nikita D. COULOMBE. *Odpojený muž: jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Přeložil Libuše ČÍŽKOVÁ, přeložil Kateřina KLABANOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-247-5797-1.

b) Internetové zdroje

- AVAST, 2019. *Průzkum: Více než čtvrtina českých dětí se na internetu setkala s posměchem a nadávkami, rodiče často nic netuší* [online]. 1988-2023 © Avast Software s.r.o. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://press.avast.com/cs-cz/pruzkum-vice-nez-ctvrtina-ceskych-deti-se-na-internetu-setkala-s-posmechem-a-nadavkami-rodice-casto-nic-netusi>.
- AVAST, 2023. *Průzkum: Čeští rodiče kyberbezpečnost svých dětí často podceňují* [online]. 1988-2023 © Avast Software s.r.o. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://press.avast.com/cs-cz/pruzkum-avastu-cesti-rodice-kyberbezpecnost-svych-deti-casto-podcenuji>.
- CDR.CZ, 2018. *WhatsApp zvýšil věkovou hranici na 16 let* [online]. ©1998-2023 CDR server s.r.o. [cit. 2023-11-02]. Dostupné z: <https://cdr.cz/clanek/whatsapp-zvysil-vekovou-hranici-na-16-let#:~:text=Stane%20se%20tak%20z%20d%C5%AFvodu%20nov%C4%9B%20vydan%C3%A9ho%20na%C5%99%C3%ADzen%C3%AD,a%20to%20z%2013%20let%20na%2016%20let>.
- ČESKÁ TELEVIZE, 2023. *Účetní olomoucké školy půjde do vězení za zpronevěru. Uvěřila internetovému podvodu* [online]. © Česká televize. [cit. 2023-12-06]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/regiony/ucetni-olomoucke-skoly-pujde-do-vezeni-za-zproneveru-uverila-internetovemu-podvodu-10770>.
- ČLOVĚK V TÍSNI, 2021. *Online závislostí a kyberšikany mezi žáky základních a středních škol přibývá, ukázal průzkum* [online]. © Člověk v tísni. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: https://www.clovekvtsni.cz/online-zavislosti-a-kybersikany-mezi-zaky-pribyva7420gp?fbclid=IwAR2bSFCWHtkXxHEI6ve4inYNgdtKjYo8kdX4ufqToZ3_265JIT_k401kZ6M.
- E-BEZPECI, 2019. *Základní metodika pro práci s obětí kybernetické kriminality pro policisty obvodních oddělení* [online]. e-bezpeci.cz. [cit. 2023.10.13.]. Dostupné z:

<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/129-zakladni-metodika-pro-praci-s-obeti-kyberneticke-kriminality-pro-policisty-obvodnich-oddeleni/file>.

- E-BEZPECI.CZ, 2008. *Jak ve škole postupovat při řešení kyberšikany* [online]. e-bezpeci.cz. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/104-30#:~:text=Jak%20ve%20%C5%A1kole%20postupovat%20p%C5%99i%20%C5%99e%20%C5%A1en%C3%AD%20kyber%20%C5%A1ikany%201,s%20t%C3%ADmto%20probl%C3%A9mem%20d%C3%A1le%20pracujete%20v%C3%ADky%20potrestejte.%20>.
- E-BEZPECI.CZ, 2009. *Kyberstalking* [online]. e-bezpeci.cz. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/8-prehledovy-list-stalking-a-kyberstalking/file>.
- E-BEZPECI.CZ, 2020. *Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru* [online]. e-bezpeci.cz. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/133-sexting-vyzkumna-zprava-1-6-update/file>.
- E-BEZPECI.CZ, 2020. *Statistika kybernetické kriminality za rok 2019* [online]. e-bezpeci.cz. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/z-jinych-webu/1749-statistika-kyberneticke-kriminality-za-rok-2019?fbclid=IwAR0-wRx9j1CJLlz3WUeGYdiFI1m2-SdGZJFg3vHeDVcqJEvRm8XyYxfmPdU>.
- E-BEZPECI.CZ, 2021. *Poradna projektu E-Bezpečí pro oběti kybernetické kriminality zaznamenala za 1. čtvrtletí roku 2021 ve srovnání s předchozím rokem téměř čtyřicetiprocentní nárůst počtu případů. Dominantní jsou pak případy spojené se zneužitím intimního obsahu* [online]. e-bezpeci.cz. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/z-nasi-kuchyne/2186-poradna-projektu-e-bezpeci-pro-obeti-kyberneticke-kriminality-zaznamenala-za-1-ctvrtleti-roku-2021-ve-srovnani-s-predchozim-rokem-temer-ctyricetiprocentni-narust-poctu-pripadu-dominantni-jsou-pak-pripady-spojene-se-zneuzitim-intimniho-obsahu?fbclid=IwAR0HochYNjfykrhe-JH8ioqBpKDQK4-EaTwpdx-B2IjpBsdeh0xLejxO-I>.
- E-BEZPECI.CZ, 2022. *Sharenting u českých rodičů* [online]. e-bezpeci.cz. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/158-sharenting-u-ceskych-rodicu-2022/file>.

- ESET, 2022. Průzkum ESET: Každý sedmý nezletilý a třetina dospělých sdílí intimní fotky a videa, riziko zneužití hrozí zejména mladistvým [online]. © 1992–2023 ESET [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: https://www.eset.com/cz/o-nas/pro-novinare/tiskove-zpravy/pruzkum-eset-kazdy-sedmy-nezletily-a-tretina-dospelych-sdili-intimni-fotky-a-vidoa-riziko-zneuzeni/?fbclid=IwAR1ABgWARsef295Vw3IWXe7NQOIhc0MIETAkf1l1_6pO7hCExSdH1pDBxqQ.
- HEŘMANOVÁ In KLIKA, Jan. 2021. Instagram posiluje stereotypy. Vedme debatu o regulaci sítí, říká vědkyně. In: *Akademie věd České republiky* [online]. © Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., 29.6.2021 [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: <http://old.iem.cas.cz/cs/veda-a-vyzkum/historicke-vedy/Instagram-posiluje-stereotypy.-Vedme-debatu-o-regulaci-siti-rika-vedkyne/>.
https://vsitifilm.cz/jsem-rodic.html?fbclid=IwAR322cPGB3UAWA4UyoERQbJjAUF-kzbtMPb7Qbl_GwAVCq6VcqI1Vxb7RGc.
- HU, Yunhao; CLANCY, Elizabeth Mary a KLETTKE, Bianca. 2023. *Understanding the Vicious Cycle: Relationships between Nonconsensual Sexting Behaviours and Cyberbullying Perpetration*. Online. *Sexes*. 2023, roč. 4, č. 1, s. 155-166. [cit. 2023-10-16]. ISSN 2411-5118. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/sexes4010013>.
- INTERNETEMBEZPECNE.CZ, 2018. *Kyberstalking* [online]. © 2018 INTERNETEM BEZPEČNĚ [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kyberstalking/>.
- KOPECKÝ, Kamil. 2015. *Strategie manipulace dětí v online prostředích se zaměřením na tzv. kybergrooming* [online]. *Pediatr.praxi*. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: file:///C:/Users/jiras/Desktop/DP/Solen_ped-201505-0009.pdf.
- KOSOVÁ, Lucie a MARTINEK, Petr. 2020. *Bezpečně v kyber!* [online]. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: https://www.nukib.cz/download/publikace/vzdelavani/Brozura%20bezpecne%20v%20cyber_A5.pdf.
- KYBERGROOMING.CZ, 2023. *Pachatelé* [online]. *kybergrooming.cz*. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.kybergrooming.cz/?fbclid=IwAR1Z4dJ-PZe1f2XUyMMN711Q1Bfo8AIoKExauMZrNHyhHVCKiJVPvgFaoJk#pachatele>.

- MÁČA, Roman. 2014. *Děti a rizika sociálních sítí* [online]. © Obecně – společnost Sirius, o.p.s. 2011-2023. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/deti-rizika-socialnich-siti>.
- MORAVČÍK, Ondřej. *O rodině a vztazích: Rizika sociálních sítí*. Kraj pro rodinu, 18.1.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=Ktr8CwsrYVc>.
- MORAVČÍK, Ondřej. *Pasti sociálních sítí*. Kraj pro rodinu, 21.3.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=LTDG-FT34Dc>.
- MORAVČÍK, Ondřej. *Rizika virtuální komunikace a kyberšikany*. Kraj pro rodinu, 26.10.2021. https://www.youtube.com/watch?v=p_TOBbsRCT4.
- NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, 2014. *Typologie rizikového chování* [online]. © 2011–2022 NÚV – Národní ústav pro vzdělávání. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani/typologie-rizikoveho-chovani.html>.
- POLICIE ČR, 2017. *#SayNo! – Celoevropská kampaň proti zneužívání dětí online* Policie České republiky [online]. © 2023 Policie ČR. [cit. 2023.10.11.]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sayno.aspx>.
- POLICIE ČR, 2022. *Nebezpečí spojená se sextingem* [online]. © 2023 Policie ČR. [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nebezpeci-spojena-se-sextingem.aspx>.
- POLICIE ČR, 2023. *Kyberkriminalita* [online]. © 2023 Policie ČR. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx?fbclid=IwAR023BZVHMLI-CoAAJ0xrkp3MV_Eec9qj64X1ABW9KTVK1EDJegXWpK6rtc.
- POLICIE ČR, 2023. *Počítačová mravnostní kriminalita* [online]. © 2023 Policie ČR. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pocitacova-mravnostni-kriminalita.aspx?fbclid=IwAR0HochYNjfykrhe-JH8ioqBpKDQK4-EaTwpXd-B2IjpBsdeh0xLejxO-I>.
- POLICIE ČR, 2023. *Podvody skrze sociální sítě? Pozor na ně!* [online]. © 2023 Policie ČR. [cit. 2023-11-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podvody-skrze-socialni-site-pozor-na-ne.aspx>.
- POLICIE ČR, 2023. *Zvlášť zranitelné osoby* [online]. © 2023 Policie ČR. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>.

- RETTBERG, Jill Walker. 2017. *Self-representation in social media* [online]. SAGE Handbook of Social Media, edited by Jean Burgess, Alice Marwick, and Thomas Poell [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: [https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/13073/Self-Representation in Social Media.pdf?sequence=1](https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/13073/Self-Representation%20in%20Social%20Media.pdf?sequence=1).
- SÍTĚ V HRSTI, 2024. *Sociální síť* [online]. ©2024 sitevhrstic.cz [cit. 2024-01-25]. Dostupné z: <https://sitevhrsti.cz/socialni-site/>.
- SPARKS, Brandon; STEPHENS, Skye; TRENDELL Sydney. 2023. *Image-based sexual abuse: Victim-perpetrator overlap and risk-related correlates of coerced sexting, non-consensual dissemination of intimate images, and cyberflashing*, Computers in Human Behavior, Volume 148, 2023. 107879, [cit. 2023-10-16]. ISSN 0747-5632. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.107879>.
- STATISTA.COM, 2023. *Cyber bullying - Statistics & Facts* In: *Statista.com* [online]. 16. listopadu 2021 [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.statista.com/topics/1809/cyber-bullying/#topicOverview>.
- STATISTA.COM, 2023. *Share of adult internet users in the United States who have personally experienced online harassment as of January 2021* In: *Statista.com* [online]. 16. listopadu 2021 [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/333942/us-internet-online-harassment-severity/>.
- UNICEF, 2023. *Cyberbullying: What is it and how to stop it* [online]. UNICEF © 2023. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/eca/cyberbullying-what-it-and-how-stop-it>.
- URBAN, Lukáš. 2013. *Sociálně patologické jevy ve virtuálním světě* [online]. © 2011–2018 Socioekonomické a humanitní studie. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <http://sehs.educast.cz/subdom/sehs/wp-content/uploads/2017/09/2-2013.pdf#page=73>.
- V SÍTI, 2020. *Pro rodiče* [online]. V síti film. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://vsitifilm.cz/jsem-rodic.html>.
- VOGELS, Emily A, 2022. *Teens and Cyberbullying 2022* [online]. Pew Research Center © 2023. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: [PI_2022.12.15_teens-cyberbullying-2022_FINAL.pdf](https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/2022/12/PI_2022.12.15_teens-cyberbullying-2022_FINAL.pdf).
- ZORMANOVÁ, Lucie. 2019. *Kyberšikana v České republice a v zahraničí* [online]. Metodický portál RVP.CZ. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22075/kybersikana-v-ceske-republice-a-v->

[zahranici.html?fbclid=IwAR0R-
pTaRZ167qU9AJy5rRsHchgi5wZswEcotywptCbEzRrlhQ-c0L0RBX4.](#)

- ZURNAL.UPOL.CZ, 2017. Nový výzkum UP: Téměř každé šesté dítě sdílí své intimní fotografie a videa [online]. © 2024 Univerzita Palackého v Olomouci [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/novy-vyzkum-up-temer-kazde-seste-dite-sdili-sve-intimni-fotografie-a-vida/>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Dotazník

Příloha B: Otázky k rozhovoru

Příloha C: Ukázka rozhovoru s respondentkou R1

PŘÍLOHA A: Dotazník

Dotazník: Patologické chování na sociálních sítích

Dobrý den, jmenuji se Lucie Kristková a jsem studentkou 2. ročníku magisterského studijní oboru Resocializační pedagogika Univerzity Pardubice. Tímto bych Vás chtěla poprosit o vyplnění anonymního dotazníku, který se týká výzkumu "Patologické chování na sociálních sítích". Vaše odpovědi budou sloužit jako podklad k mé diplomové práci. Veškeré odpovědi jsou anonymní a budou použity pouze pro vyhodnocení. Předem děkuji za věnovaný čas.
Lucie Kristková

- 1) Kolik Vám je let?

- 2) Jste: muž/ žena

- 3) Jaké sociální sítě používáte? **(možnost více odpovědí)**
 - a) Facebook
 - b) Instagram
 - c) Komunikační sítě jako je Messenger, WhatsApp atd.
 - d) TikTok
 - e) Snapchat
 - f) Telegram
 - g) Threads (nová sociální síť)
 - h) Další sociální sítě

- 4) Jakým způsobem máte zabezpečené své účty na sociálních sítích?
 - a) Obsah mohou vidět pouze mí přátelé/ sledující
 - b) Obsah mohou vidět přátele mých přátel
 - c) Obsah mám veřejný

- 5) Jaké informace ze svého života zveřejňujete na sítích? **(možnost více odpovědí)**
 - a) Datum narození
 - b) Datum narození, ale bez roku narození
 - c) Své bydliště
 - d) Aktuální polohu u fotek a videí

- e) Kontaktní údaje
- f) Narození dětí
- g) Úmrtí v rodině
- h) Cestování, dovolené
- i) Životní události typu maturita, státnice, žádost o ruku, svatba
- j) Jiné (uved'te)
- k) Nezveřejňuji

6) S čím jste na sociálních sítích setkali přímo Vy? **(možnost více odpovědí)**

- a) Cizí osoba mi poslala intimní fotografii nebo video
- b) Známa osoba mi poslala intimní fotografii nebo video
- c) Já jsem byl/a požádán/ a o posláni intimní foto známou osobou
- d) Já jsem byl/a požádán/ a o posláni intimní foto neznámou osobou
- e) Někdo mi posílal ponižující zprávy, urážel mě
- f) Cizí dospělá osoba navázala komunikaci s mým dítětem mladším 15 let
- g) Někdo mi poslal nevhodný sexuální, agresivní nebo násilný obsah
- h) Někdo mi posílal výhružné zprávy
- i) Někdo mě neustále obtěžoval a pronásledoval prostřednictvím sociálních sítí
- j) Cizí osoba se chtěla osobně setkat s mým dítětem mladším 15 let
- k) Někdo po mě požadoval osobní informace (datum narození, bydliště apod.)
- l) Někdo mě žádal o posláni peněz
- m) S žádným výše uvedeným chováním jsem se neseťkal/a

7) Jak jste se zachovali, když jste se setkali s nevhodným chováním na internetu?

(možnost více odpovědí)

- a) Na dotyčného/dotyčnou jsem nereagoval/a
- b) Zablokoval/a jsem dotyčného/dotyčnou
- c) Nebral/a jsem to vážně, přešel/přešla jsem to
- d) Nahlásil/a jsem ho/ji na dané sociální síti možností „nahlásit“
- e) Svěřil/a jsem se blízké osobě
- f) Kontaktoval/a jsem Policii ČR
- g) S žádným nevhodným chováním jsem se neseťkal/a

- 8) Navazujete komunikaci s cizí osobou, která Vám napíše prostřednictvím sítí?
- a) Ano, nebráním se poznávání nových lidí
 - b) Ano, ale až poté, co si zjistím základní informace o dané osobě
 - c) Ne, s cizími lidmi se nebavím
 - d) Ne, rovnou je blokuji
- 9) Sešli jste se někdy s osobou, se kterou jste se seznámili skrze sociální sítě?
- a) Ano, ale až po uskutečněném videohovoru
 - b) Ano, ale vždy řeknu osobě blízké, s kým a kam jdu
 - c) Ano, bez obav se setkávám, chci poznat nové lidi
 - d) Ano, ale až po delší textové, telefonní, video komunikaci
 - e) Ne
- 10) Žádali jste sami po někom poslat intimní fotografie, video?
- a) Ano, ale pouze po svém partnerovi/ partnerce
 - b) Ano, po svém bývalém partnerovi/partnerce
 - c) Ano, když může ten druhý/druhá, mohu já
 - d) Ano, ale až poté, co mi fotku poslal protějšek
 - e) Ano, osobě, kterou jsem chtěl/ chtěla zaujmout
 - f) Ne
- 11) Byly Vaše fotografie někdy zneužity druhou osobou? **(možnost více odpovědí)**
- a) Ano, moje intimní fotografie byly zveřejněny na internetu
 - b) Ano, moje intimní fotografie byly rozeslány
 - c) Ano, z mých fotografií byla vytvořena fotomontáž, která byla rozšiřována (nejen intimní)
 - d) Ne, žádné fotografie neposílám
 - e) Ne, nebyly
 - f) Nevím o tom
- 12) Provozovali jste někdy sexting (=psaní zpráv se sexuálním obsahem)?
- a) Ano, pouze s partnerkou/ partnerem
 - b) Ano, s potencionální/m partnerkou/ partnerem ve fázi seznamování
 - c) Ano, s osobou, se kterou jsem neměl/a a ani neplánoval/a vztah

- d) Ano, s osobou, kterou znám jenom po internetu
- e) Ne

13) Zazili jste někdy kyberstalking na sociálních sítích (=obtěžování, pronásledování prostřednictvím sítí)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Možná, ale nenapadlo mě, že se jedná o stalking

14) Máte děti mladší 15 let (včetně), které již používají telefon, tablet atd?

- a) Ano mám, děti používají telefon nebo tablet
- b) Ano mám, ale telefon nebo tablet děti nepoužívají
- c) Ne, nemá děti
- d) Ne, dětem je 16 let a více

15) Máte povědomí o tom, že Vaše dítě/děti používají sociální sítě? **(možnost více odpovědí)**

- a) Ano, používají komunikační sítě (Messenger, WhatsApp...)
- b) Ano, používají Instagram a Facebook
- c) Ano, používají TikTok
- d) Ne, žádné sociální sítě nepoužívají
- e) Ne, děti jsou malé, nemají přístup k sociálním sítím

16) Kontrolujete svým dětem obsah na jejich telefonu/tabletu atd?

- a) Ano, mají tam rodičovskou kontrolu + kontroluji jejich zprávy
- b) Ano, mají tam rodičovskou kontrolu, ale zprávy nekontroluji
- c) Ne, důvěřuji svým dětem
- d) Ne, ale mají zakázané užívání sociálních sítí
- e) Ne, nepoužívají telefon ani tablet, jsou malinké

17) Sdílíte fotografie svých dětí (mladších 15 let) na svých sociálních sítích?

- a) Nesdílím jejich fotografie
- b) Sdílím jejich fotografie, kde jim není vidět obličej
- c) Sdílím pouze skupinové fotografie, kde jsme všichni

d) Ano, sdílím vše

PŘÍLOHA B: Otázky k rozhovoru

Základní informace, pohlaví, věk, vzdělání, pracovní pozice, délka praxe

- 1) Vnímáte nárůst patologického chování na sociálních sítích, než tomu bylo před Covidem?
- 2) S jakým patologickým chováním odehrávajícím se prostřednictvím sociálních sítích za Vámi vaši klienti nejčastěji chodí?
- 3) Jaká věková kategorie je podle Vás nejvíce ohrožena patologickým chováním? A jaké pohlaví?
- 4) Kdo je oznamovatelem patolog. chování?
- 5) Jaké je Vaše role v řešení patologického chování na sítích?
- 6) Jaké jsou dopady na oběť a pachatele, kteří zažili patologické chování?
- 7) V čem myslíte, že spočívá největší nebezpečí sociálních sítí?
- 8) Co by se muselo změnit, aby patologického chování na sítích bylo méně?

PŘÍLOHA C: Ukázka rozhovoru s informantkou z Policie ČR

1. T: „Vnímáte nárůst patologického chování na sociálních sítích, než tomu bylo před Covidem?„

R1: „Já jsem nastoupila těsně před Covidem, tak nevím, zda to mohu úplně objektivně posoudit.“

T: „To nevadí, pokud si vybavíte alespoň něco, budu ráda“

R1: „Určitě patologické chování vzrostlo, tím, že se nemohlo nikam chodit, lidé více tíhli k sociálním sítím. Sociální sítě byly i před Covidem aktuální téma, ale během něho se to vše znásobilo. Lidé, hlavně mladí začali na sítích sdílet mnohem více příspěvků bez jakýchkoliv zábran. Jako příklad uvedu případ 13letých dětí, které na sociálních sítích v covidu sdíleli velkou část jejich dne, včetně toho, jak kouří marihuanu apod. a to na svých veřejných účtech. Sociální sítě by měly být více kontrolované. S nárůstem patologického chování by měl souviset i nárůst kontrol a filtrování obsahu na sítích, ale bohužel to je asi běh na dlouhou trať.“

2. T: „Na toto bych hned navázala a chtěla bych se zeptat, s jakým patologickým chováním odehrávajícím se prostřednictvím sociálních sítích za Vámi vaši klienti ve vašem případě spíše oznamovatelé nejčastěji chodí?“

R1: „Nejvíce k nám lidi chodí hlásit kybernetické útoky typu podvody a ukradené účty. Mnoho z oznamovatelů jsou senioři. Zaznamenali jsme také veliký nárůst falešných bankéřů, kteří lidem volají, aby zkontrolovali podezřelý pohyb na účtu. Bohužel lidé si ani neuvědomí, že na platbu dané částky nemají finanční prostředky a ochotně spolupracují s falešným bankéřem. Podvodníci umí velice dobře mluvit a vše vysvětlit. Po telefonu podvedeného navigují, aby se přihlásil do svého účtu, uvedl číslo karty a své údaje. Velmi často se objevuje argument typu: „Stáhněte si anydest z důvodu bezpečnostní kontroly, což je ve skutečnosti vzdálený přístup k účtu, tím pádem, má podvodník potřebné údaje apod. Následně přesvědčí majitele účtu, aby si zadal požadavek na úvěr, s tím, že se to pak hned vymaže, jde jen o zkoušku, zda vše funguje, tak, jak má.“

T: „A na to dotyčné osoby přistoupí?“

R1: „Divila byste se ale ano. Problémem je, že v momentě, kdy si uživatel vezme úvěr, podvodníci peníze přelijí na jiné zahraniční účty, případně na bankovní kartu nebo do

bitcoinmatů. Než my tady něco vyřešíme, podvodníci mají dávno peníze pryč, když to řeknu blbě, jsou vždy o krok napřed.“

T: „A jak to pak funguje v praxi? Jak se k tomuto problému staví banky?“

R1: „Banka má 24 hodin na to platbu stornovat, ale pouze v případě, že se jedná o české účty, a peníze nejsou na bankovní kartě. Tyto případy končí tak, že podvedený musí bance úvěr splatit, většinou teda bez úroků, alespoň to mu odpustí. Oni banky argumentují na podvody stejně jako Facebook tím, že uživatel dobrovolně poskytl své údaje a tím porušil smluvní podmínky, poskytovat osobní údaje atd. Dál se na nás obrací podvedení lidé z různých investičních inzerátů, bohužel, díky zvyšování se cen a celkové finanční situaci lidí velmi slyší na rychlé a jednoduché výdělky. Nebo jsou to údajně nepřevzaté balíky z pošty, tam se podvod pozná podle toho, že nesouhlasí odkaz.“

T: „A co třeba podvody na ženy ze seznamek, typu Podvodník z Tinderu a další známé případy?“

R1: „S tím mám za ty 4 roky taky bohužel zkušenosti. Naposledy jsme řešili případ ženy ve středním věku, která poslala 400 000 Kč podvodníkovi v domnění, že se seje se zpěvákem Bonem Jovim. Ženě nebylo divné, že s ní údajný zpěvák komunikuje v češtině a až u výsledku jí došlo, že se s ním opravdu neuvidí.“

T: „To je hrozné, vzhledem k tomu, jak jsou všude zveřejněné odstrašující případy a policie neustále varuje, se to pořád děje.“

R1: „Bohužel je tomu tak. Neustále jsou všude varování, ale lidé jsou přesto moc důvěřiví, nevím, co všechno by se muselo změnit, aby těch, co naletí bylo méně“

T: „A co nahlášení kyberstalkingu, sextingu a chování tohoto typu, to se u Vás taky hlásí nebo s tím chodí oznamovatelé spíše už přímo na kriminálku?“

R1: „Ano, i my u nás na obvodě jsme nedávno řešili kyberstalking, který byl pak kvalifikován podle § 354 Trestního zákoníku a skončil podmínkou a peněžitým trestem. Případ přišel nahlásit 26letý muž se svou přítelkyní, které stalkovala dívka v jejich věku, jež muž osobně znal. Celý stalking trval 2 roky, partneři vyměnili zhruba 120 telefonů, ale ani to nepomohlo, dívka stalkovala hlavně muže na všech sociálních sítích a přes telefon. Myslela si, že mají spolu vztah a jednou se vezmou, že jeho přítelkyně je pouze dočasná náhrada. Psala jí ať se s ním rozejde apod. Dívka muži posílala svoje nahé fotky, obtěžovala ho. Celý tento případ

zůstal na obvodním oddělení Policie ČR, která to komunikovala se státním zástupcem. Probíhaly výslechy, u kterých dívka stále nechápala, že muž o ní nemá zájem a nejsou spolu ve vztahu. Celý případ se dostal před soud. Poškození požadovali celkem 3 miliony za psychickou újmu. Dívka nakonec dostala podmínku a peněžitý trest ve výši 50 000 Kč. Potom k nám lidi chodí hlásit i další věci jako je kybersexting a podobně, ale u dětí a mladistvých, to my vůbec neřešíme. Případ pouze nabere a hned ho posíláme dál. Děti a mladiství si řeší kriminálka. Dospělí k nám toto chování chodí hlásit zcela výjimečně. Kdybych to měla shrnout, tak jsou to teda hlavně kyberpodvody, které se posuzují podle trestného činu Podvod §209 a Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací §230 Trestního zákoníku.“

3. T: „A jaká věková kategorie je podle Vás nejvíce ohrožena patologickým chováním? A jaké pohlaví?“

R1: „Co se týká například kyberšikany například u dětí, za náš okres oficiálně evidovaných případů není moc, většinou si to řeší škola sama anebo se to nehlásí, ale myslím si, že nejvíce jsou ohrožené dívky ve věku 11-13 let, ale nejsem to schopná objektivně posoudit, jelikož my případy nezletilých neřešíme.“

4. T: „Rozumím, kdo bývá nejčastěji oznamovatelem patolog. chování, jsou to samotné oběti nebo třeba kamarádky oběti či rodiče?“

R1: „K nám na obvodní oddělení policie chodí oznamovat téměř vždy oběť sama.“

5. „A jaká je Vaše konkrétní role v řešení patologického chování na sítích?“

R1: „V případě, že se jedná o nezletilé, případ nabere, ale hned ho posíláme dál, a to na kriminálku. U ostatních případů to záleží na státním zástupci, ten rozhodne, jestli případ zůstává u nás, nebo se posouvá dál. My na prověřování a vyšetřování máme zhruba 2 měsíce, pak je možné to prodloužit nebo posunout dál právě na tu kriminálku, všechno je hlavně o komunikaci se státním zástupcem.“

6. T: „Dokázala byste mi říct, jaké jsou dopady na oběť a pachatele, kteří zažili patologické chování?“

R1: „To nejsem schopná úplně posoudit, jelikož po posunutí našeho případu dál už s obětí a pachatelem nepracujeme. Každopádně Policie ČR poskytuje zdarma služby policejního psychologa a krizového intervenanta, kteří se využívají bezprostředně po nějakém traumatickém

zážitku. Pokud se budeme bavit o dlouhodobých dopadech na oběti, tak oběti sami si pak vyhledají jiné odborníky, po vlastní ose.“

7. „T: Jasně, chápu. V čem myslíte, že spočívá největší nebezpečí sociálních sítí?“

R1: „Jak už jsem říkala několikrát, sociální sítě nejsou dostatečně kontrolované, anonymita dodává pachatelům odvalu, jsou plné nenávisti a napsat něco, je mnohem lehčí, než říct do očí, například pomluvy, které se posuzují podle §184. To, co člověk napíše, by dané osobě v plný výši určitě do obličeje neřekl. Velmi smutným případem je včerejší brutální útok na filozofickou fakultu UK v Praze. Střelec na šifrované sociální síti Telegram předem psal o masových útocích, sebevraždách a své inspiraci a sociální síť na to nic. Doufám, že toto se někdy snad změní, protože jak někdo píše o vraždě, sebevraždě a tak, má to být okamžitě řešeno, i při sebemenším podezření.“

8. T: „Souhlasím, to, co se stalo včera je šílené. Taky to, jak se někteří lidé vyjadřovali na Facebooku na účet Policie ČR a policejního odstřelovače, to byla jedna obrovská nenávist. Všichni na sociálních sítích jsou odborníci, dokonce jsem četla komentář ve smyslu, že by se policajti mohli převléct z riflí do pracovního oblečení, že vypadají, jak kdyby šli z hospody.“

R1: „To je přesně to, o čem mluvím. To, co jsou lidi schopný napsat, nemá nic společného s tím, co by si dovolili nám říct do očí. Já ty komentáře ani nečtu, protože bych byla akorát naštvaná. Smutný je, že se najdou opravdu takový, kteří šíří zlo, místo podpory obětem. Další věc je, jak je démonizován střelec. Čím více se budou lidi vyjadřovat na adresu střelce, tím spíš to motivuje další tyto osoby, udělat další příšerný masakr.“

9. T: A co myslíte, že by se muselo změnit, aby patologického chování na sítích bylo méně?

R1: „Myslím, že máme na dobré úrovni různý informační a reklamní plakáty, například co má ČEZ a další. Ale, určitě se musí více kontrolovat obsah na sociálních sítích a regulovat ho. Dále je to samozřejmě více preventivních programů, nejen pro děti, ale například i pro seniory a celková osvěta.“